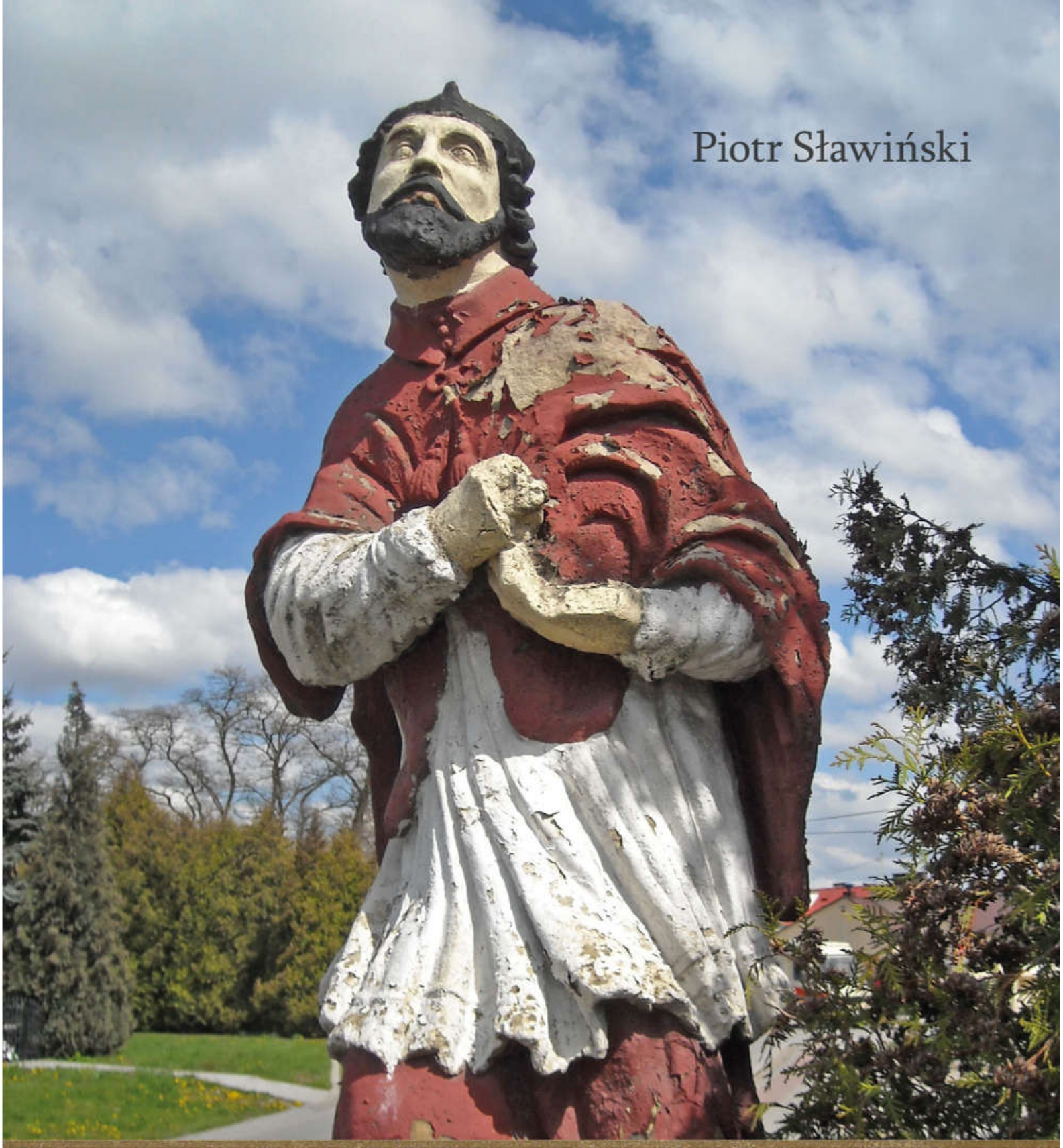

Piotr Sławiński

PAMIĄTKI KULTU RELIGIJNEGO W GMINIE OBRAZÓW

PAMIĄTKI KULTU RELIGIJNEGO W GMINIE OBRAZÓW

Piotr Sławiński

PAMIĄTKI KULTU RELIGIJNEGO W GMINIE OBRAZÓW

Obrazów 2016

Recenzenci: dr hab. Ewa Danowska
dr Jan Łuczkowski

Redakcja i korekta: Renata Anna Dajnowska

Publikację sfinansowano ze środków Gminy Obrazów

© Copyright by Piotr Sławiński, 2016

Wydawca
Urząd Gminy w Obrazowie

ISBN 978-83-944155-0-1

Druk i oprawa

Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu
ul. Żeromskiego 4, 27-600 Sandomierz, tel. 15 64 40 400, fax 15 832 77 87
zamowienia@wds.com.pl, www.rodzinakatolicka.pl
www.katechizmy.com.pl, www.wds.pl

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA 9

WSTĘP 11

RYS HISTORYCZNY I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY OBRAZÓW 15

CHARAKTERYSTYKA ZASTANYCH I NIEISTNIEJĄCYCH POMNIKÓW KULTU RELIGIJNEGO 23

FIGURY, KRZYŻE I KAPLICZKI W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH 35

Bilcza

1. Krzyż kamienny, choleryczny na postumencie – 1873 r. 37
2. Krzyż kamienny na postumencie z figurą Matki Boskiej – 1906 r. 41
3. Figura Chrystusa Dźwigającego Krzyż z Figurą Matki Boskiej Bolesnej – 1910 r. 42
4. Krzyż metalowy na postumencie – 1913 r. 45
5. Figura św. Franciszka – 1920 r. 46
6. Figura Matki Boskiej – 1994 r. 47
7. Kapliczka Matki Boskiej z Lourdes – 2000 r. 49
8. Krzyż metalowy – ok. 2000 r. 52

Chwałki

9. Kapliczka z rzeźbą Matki Boskiej z Dzieciątkiem – 1884 r. 53
10. Kapliczka z figurą św. Tekli – 1927 r. 55
11. Krzyż lastrykowy na postumencie z figurą Matki Boskiej Niepokalanej – ok. 1970 r. 56
12. Figura Matki Boskiej Niepokalanej – ok. 1984 r. 58
13. Figura Matki Boskiej Niepokalanej – 2003 r. 59
14. Kapliczka kamienna Matki Boskiej Różańcowej Pompejańskiej – 2013 r. 60

Dębiany

15. Krzyż drewniany – przełom XIX i XX w. (nieistniejący) 62
16. Kapliczka drewniana nasłupowa z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego – pocz. XIX w. 62
17. Figura Matki Boskiej Niepokalanej – 1906 r. 65
18. Figura Matki Boskiej z Lourdes z rzeźbą Chrystusa – 1907 r. 67
19. Figura Matki Boskiej – 1908 r. 69
20. Kapliczka drewniana nasłupowa z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej – 2004 r. 71

Głazów

21. Kapliczka nasłupowa ze św. Franciszkiem – 1854 r. 73
22. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1910 r. 76
23. Krzyż lastrykowy na postumencie – 1957 r. 79
24. Krzyż lastrykowy na postumencie z figurą Matki Boskiej Niepokalanej – 1994 r. 82

Jugoszów
25. Krzyż kamienny na postumencie – 1891 r. 84
26. Kamienny krzyż na postumencie – 1910 r. 85
27. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1938 r. 88
28. Figura Matki Boskiej – 1958 r. 90
29. Krzyż drewniany – 1960 r. 91
30. Krzyż drewniany – XX w. 93

Kleczanów
31. Krzyż kamienny na postumencie – 1856 r. 95
32. Krzyż metalowy na kamiennym postumencie –1882 r. 98
33. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – XIX w. 100
34. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1929 r. 102
35. Figura Matki Boskiej – pocz. lat 30. XX w. 104
36. Kapliczka drewniana na słupie – XX w. 106
37. Pomnik bezimiennych ofiar pomordowanych w okresie II wojny światowej 1939-1945 z Parafii Kleczanów – 2003 r. 107
38. Krzyż drewniany misyjny – 2006 r. 108
39. Krzyż drewniany misyjny przy kościele – 2006 r. 110
40. Krzyż kamienny upamiętniający Katastrofę Smoleńską – 2011 r. 111

Komorna
41 Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1811 (1814) r. 113
42. Figura Matki Boskiej – 1927 r. 115
43. Krzyże drewniane – XX w. 117
44. Kapliczka – 1992 r. 118

Lenarczyce
45. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1859 r. 121
46. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1904 r. 123
47. Krzyż kamienny na postumencie z Matką Boską z Lourdes – 1905 r. 125
48. Figura Chrystusa Dźwigającego Krzyż – 1932 r. 126
49. Krzyż kamienny na postumencie – 1942 r. 129
50. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 2002 r. 131
51. Krzyż drewniany – XX w. 133

Malice
52. Pomnik z figurami Chrystusa Zbawiciela, św. Piotra i św. Jakuba – 1803 r. 135
53. Krzyż drewniany – XIX w. 139
54. Krzyż drewniany, choleryczny – XIX w. (nieistniejący) 141
55. Figura Matki Boskiej Niepokalanej z rzeźbą św. Józefa z Dzieciątkiem – 1909 r. 141
56. Kapliczka nasłupowa metalowa z Chrystusem Frasobliwym – lata 20. XX w. 144
57. Krzyż lasyrykowy – 1951 r. 147
58. Figura Matki Boskiej Fatimskiej – 2002 r. 149

Obrazów
59. Krzyż metalowy na postumencie – 1803 r. 152
60. Figura Matki Boskiej – 1881 r. 154

61. Figura św. Jana Nepomucena – I poł. XIX w. 156
62. Rzeźby św. Piotra i Pawła w bramie cmentarza przykościelnego – XIX w. 158
63. Krzyż drewniany – przełom XIX i XX w. (nieistniejący) 159
64. Figura Matki Boskiej z Lourdes – okres międzywojenny. 160
65. Kapliczka drewniana na drzewie – przełom 50. i 60. lat XX w. 163
66. Krzyż drewniany Jubileuszowy – 1983 r. 165
67. Pomnik poświęcony poległym podczas II wojny światowej – 1995 r. 167
68. Krzyż drewniany – ok. 1997 r. 169
69. Krzyż drewniany misyjny – 2001 r. 171
70. Pomnik Poświęcony Obrońcom Ojczyzny – 2008 r 173
71. Figura Matki Boskiej – 2010 r. 174
72. Pomnik papieża Jana Pawła II – 2012 r. 175
73. Figura św. Floriana – 2014 r. 177

Piekary

74. Kapliczka z Pietą – 1884 r. 179
75. Kapliczka ze św. Antonim – 1884 r. 181
76. Figura Matki Boskiej z rzeźbą zakonnika – XIX w 183
77. Figura Matka Boska z Lourdes – 1923 r. 185
78. Figura Matki Boskiej – 1932 r 188
79. Kapliczka drewniana na murowanym słupie z figurą Matki Boskiej Niepokalanej – po II w. ś. 190
80. Kapliczka metalowa na słupie z Matką Boską Niepokalaną – 70. lata XX w. .191

Rożki

81. Figura św. Jana Nepomucena – XVIII w 193
82. Figura Matki Boskiej – ok. 1870 r. 195
83. Krzyż kamienny na postumencie z rzeźbą Matki Boskiej fundowany przez wieś i dwór – 1911 r. 198
84. Krzyż kamienny na postumencie z rzeźbą Matki Boskiej fundowany przez Kołaczów – 1911 r. 201
85. Pomnik nagrobny Leopolda Hofla zmarłego w 1914 r. 205
86. Krzyż metalowy na cmentarzu z I wojny światowej 207
87. Krzyż metalowy na postumencie – 1951 r. 208
88. Krzyż metalowy – 1993 r. 209
89. Krzyż drewniany – 2013 r. 212

Sucharzów

90. Kamienny krzyż na postumencie – XIX w. 214
91. Kamienny krzyż na postumencie – 1913 r. 216
92. Figura Matki Boskiej – 1994 r. 218
93. Figura przydrożna – I poł. XIX w. (nieistniejąca). 220

Świątniki

94. Figura Chrystusa Nazareńskiego – I poł. XIX w. 221
95. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1830 r. 223
96. Krzyż kamienny na postumencie – 1901 r. 225
97. Figura Matki Boskiej – 1928 r. 227
98. Krzyż kamienny na postumencie – 1929 r. 229

99. Kapliczka drewniana na słupie z figurą Matki Boskiej z Lourdes – okres międzywojenny. 231
100. Krzyż drewniany misyjny – 1970 r. 232
101. Pomnik upamiętniający pomordowanych w czasie okupacji 1939-45 – 1992 r. 234
102. Figura Matki Boskiej Fatimskiej – 2000 r. 237
103. Figura Chrystusa Miłosiernego – 2002 r. 238
104. Kapliczka drewniana na słupie – 2011 r. 240
105. Pomnik papieża Jana Pawła II – 2014 r. 241

Święcica
106. Kurhan 1 – VIII-IX w. 244
107. Kurhan 2 – VIII-IX w. 246
108. Figura Matki Boskiej – 1882 r. 247
109. Kapliczka metalowa na słupie – 80. lata XX w. 249
110. Krzyż kamienny na postumencie (uszkodzony) na kurhanie w miejscu cmentarza cholerycznego – XIX w. 251
111. Kamienny krzyż na postumencie – 1912 r. 252
112. Figura Matki Boskiej – 1943 r. 255
113. Kapliczka metalowa na betonowym słupie – ok. 1994 r. 257
114. Kaplica Matki Boskiej Fatimskiej – 2007 r. 258

Węgrce Panieńskie
115. Figura Matki Boskiej – 1918 r. 260
116. Krzyż kamienny na postumencie z płaskorzeźbą Matki Boskiej – 1920 r. 262
117. Krzyż drewniany misyjny – 1986 r. 264

Wierzbiny
118. Krzyż metalowy – 40. lata XX w. 268
119. Figura Matki Boskiej – 1985 r. 270
120. Krzyż modrzewiowy – 2015 r. 272

Zdanów
121. Cmentarzysko kurhanowe – VI-X w. 277
122. Figura Matki Boskiej z Lourdes z rzeźbą św. Franciszka – 1915 r. 280
123. Pomnik rozstrzelanych 19 kwietnia 1944 r. – 1965 r. 283
124. Krzyż metalowy – ok. 1985 r. 288
125. Krzyż kamienny na postumencie – 2010 r. 290

Żurawica
126. Kamienny krzyż na postumencie z rzeźbą Matki Boskiej – 1910 r. 293
127. Krzyż lastrykowy na postumencie – 20. lata XX w. 296
128. Krzyż cementowy – 50./60. lata XX w. 298

BIBLIOGRAFIA 301

INDEKS OSOBOWY 311

PRZEDMOWA

Wydając niniejszą publikację zawierającą inwentaryzację figur, krzyży i kapliczek przydrożnych chcieliśmy pokazać bogactwo form i liczbę obiektów znajdujących się w naszych sołectwach a jednocześnie spowodować jeszcze większe nimi zainteresowanie. Zagadnienia te cieszą się coraz większą popularnością. W ostatnim okresie powstały opracowania dotyczące sąsiednich gmin: Samborzec, Sandomierz czy Wilczyce. W 2013 r. na zlecenie Urzędu Gminy została opracowana przez Tomasza Giecewicza *Gminna ewidencja zabytków. Gmina Obrazów*. Ponadto w 2011 r. ukazała się książka Grzegorza Sado *Administracyjne i samorządowe dzieje gminy Obrazów w latach 1809-2010*.

Prezentowana monografia naukowa dotycząca pamiątek kultu religijnego jest kolejnym krokiem w opracowaniu i dokumentowaniu przeszłości naszej gminy. Publikacja ta to efekt pracy wielu ludzi, którym korzystając z okazji składam serdeczne podziękowanie. Inspiratorami tego przedsięwzięcia byli księża proboszczowie: ks. kanonik Mieczysław Murawski z Obrazowa, ks. kanonik Andrzej Szymański z Kleczanowa i ks. kanonik Józef Śmigiel z Sandomierza. Szczególne podziękowania należą się Panu doktorowi Piotrowi Sławińskiemu, który podjął się trudu opracowania tego dzieła i pracownikom Muzeum Okręgowego w Sandomierzu oraz osobom, które składały relacje o obiektach kultu religijnego swojego środowiska. Bez pomocy tych informatorów wydanie niniejszej książki byłoby praktycznie niemożliwe.

Mam nadzieję, że zawarte w niej treści będą przydatne młodzieży zdobywającej wiedzę o swojej „małej ojczyźnie" oraz turystom odwiedzającym nasze okolice, a mieszkańcom przypomną przeszłość.

Krzysztof Tworek

WSTĘP

Ostatnio problematyka pamiątek kultu religijnego, którymi są przydrożne krzyże, figury i kapliczki staje się coraz bardziej popularna. Interesująca jest literatura dotycząca tego zagadnienia autorstwa Teresy Przały[1], Justyny Górskiej-Siwiec[2], Justyny Masłowiec[3], Jana Piotra Dekowskiego[4], ks. Jana Góreckiego[5], Ryszarda Krawczyka[6], Jana Łuczkowskiego[7], ks. Dariusza Patera[8], Tadeusza Seweryna[9] i Piotra Wypycha[10].

O pomnikach na terenie gminy Obrazów publikował liczne artykuły Józef Myjak. W wydaniu albumowym *Obrazów – gmina z jabłkiem* zamieścił liczne fotografie przydrożnych pamiątek kultu religijnego[11]. Jednak gmina nie doczekała się dotychczas całościowego ujęcia tego zagadnienia. Sąsiednie gminy posiadają już monograficzne opracowania na ten temat: Samborzec dwie pozycje – jedna autorstwa Andrzeja Cebuli[12] natomiast druga Józefa Myjaka[13]; Sandomierz – autorstwa Marka Bronkowskiego[14]; Wilczyce – autorstwa Józefa Myjaka[15]; a pobliska gmina Opatów – autorstwa Agnieszki Klimont[16].

---

[1] T. Przała, *Wawrzyniec Socha (1858-1942) rzeźbiarz ludowy z Obrazowa w powiecie Sandomierskim*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego" 1975, t. 9; taż *Z badań nad drewnianą rzeźbą ludową w powiecie sandomierskim*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach" 1977, t. 10.

[2] J. Górska-Siwiec, *Kapliczki przydrożne w Chwałowicach*, „Wieś Radomska" 2001, t. 6.

[3] J. Masłowiec, *Kapliczki, figury i krzyże przydrożne w gminie Solec Zdrój, sprawozdanie z badań*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2006, nr 23.

[4] J. P. Dekowski, *Przydrożne kapliczki słupowe w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego*, „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi", seria etnograficzna, 1965, nr 9.

[5] J. Górecki, *Krzyże i kapliczki w pejzażu górnośląskim*, Katowice 1999.

[6] R. Krawczyk, *Przydrożne kapliczki, figurki i krzyże. Zwoleń i okolice*, Zwoleń 2008.

[7] J. Łuczkowski, *Kapliczki i figury przydrożne*, „Opoczyński Kwartalnik Oświatowy «O.K.O»" 2006, nr 13.

[8] D. Pater, *Kapliczki Matki Bożej w ziemi przysuskiej znakiem pobożności maryjnej*, Przysucha 2010.

[9] T. Seweryn, *Kapliczki i krzyże przydrożne w Polsce*, Warszawa 1958.

[10] P. Wypych, *Kapliczki i krzyże znad Pilicy*, Piotrków Trybunalski 2001.

[11] J. Myjak, *Obrazów – gmina z jabłkiem*, Sandomierz – Obrazów 2010.

[12] A. Cebula, *Figury, krzyże i kapliczki w gminie Samborzec*, Sandomierz 2012.

[13] J. Myjak, *Przydrożne znaki przeszłości w gminie Samborzec*, Sandomierz 2012.

[14] M. Bronkowski, *Sandomierskie pomniki*, Sandomierz 2013.

[15] J. Myjak, *Przydrożne znaki przeszłości w gminie Wilczyce*, Wilczyce 2010.

[16] A. Klimont, *Chwalmy Pana w kamieniu... Kapliczki i krzyże przydrożne w gminie Opatów*, Opatów 2010.

W 2013 r. Tomasz Giecewicz opracował ewidencję zabytków dla gminy Obrazów[17]. Jest to katalog kartkowy, który zawiera podstawowe informacje o zabytkach na terenie gminy. Natomiast opublikowany w latach 60. XX w. *Katalog zabytków sztuki powiatu sandomierskiego* uwzględnia tylko kilka figur i krzyży z terenu gminy[18].

Rozdział pierwszy prezentuje zmiany administracyjne Gminy Obrazów na przestrzeni dziejów. Jego celem jest określenie zakresu terytorialnego, jaki omówiono w przedstawianej publikacji. W rozdziale tym uwzględniono również przynależność miejscowości z terenu gminy Obrazów do parafii rzymskokatolickich. W rozdziale drugim, chcąc uniknąć powtórzeń w opisach poszczególnych obiektów, omówiono charakterystykę pomników kultu religijnego z terenu gminy. Uwzględniono ich typologię, a także atrybuty i symbole przedstawianych postaci. Wyjaśniono zmiany w nazewnictwie wizerunku rzeźb Chrystusa Miłosiernego (Chrystusa Frasobliwego), w związku z objawieniami św. Faustyny Kowalskiej. Zaprezentowano, odwołując się do *Biblii* i opisów poszczególnych objawień, różnice w wizerunkach przedstawień Matki Boskiej z objawień w: Paryżu (1830 r.), Lourdes (1854 r.), Fatimie (1917 r.).

Trzeci rozdział zawiera ewidencję obiektów kultu religijnego w Gminie Obrazów. Ujęto w nim wolno stojące obiekty z obszaru gminy, uwzględniając dodatkowo krzyże i pomniki na terenie byłych cmentarzy przykościelnych w Kleczanowie i Obrazowie, cmentarza wojennego w Rożkach oraz pomniki poświęcone zmarłym podczas II wojny światowej znajdujące się na czynnych nekropoliach w Kleczanowie i Obrazowie.

Krzyże, figury i kapliczki, których na terenie gminy jest obecnie 124 i dodatkowo 4 już nieistniejące, zostały zaprezentowane w sposób konsekwentny i przejrzysty. Pogrupowano je alfabetycznie sołectwami, na których terenie się znajdują. Natomiast w poszczególnych sołectwach prezentowane są chronologicznie, od najstarszej do najmłodszej. Wyjątek stanowią tylko trzy zabytkowe obiekty z terenu sąsiednich gmin, które uwzględniono w sołectwach gminy Obrazów: w Chwałkach – Kapliczkę z rzeźbą Matki Boskiej z Dzieciątkiem z sołectwa Wysiadłów i w Lenarczycach – Krzyż drewniany z sołectwa

[17] T. Giecewicz, *Gminna ewidencja zabytków. Gmina Obrazów*, 2013 [wydruk udostępniony przez Urząd Gminy w Obrazowie].

[18] *Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. 3, województwo kieleckie, pod red. J. Z Łozińskiegoi B. Wolff, z. 11, powiat sandomierski*, inwentaryzacje przeprowadzili J. Z. Łoziński i T. Przypkowski, Warszawa 1962.

Radoszki (z gminy Wilczyce) oraz w Jugoszowie – Figurę Matki Boskiej z Lourdes z sołectwa Usarzów (z gminy Lipnik). W świetle relacji ustnych opiekują się nimi mieszkańcy opisywanej gminy.

Wszystkim zabytkom ujętym w niniejszym opracowaniu nadano kolejne liczby celem łatwiejszej ich identyfikacji. Numery identyfikacyjne odpowiadające poszczególnym obiektom zostały zaznaczone na mapkach poszczególnych miejscowości. Mapki te zostały udostępnione przez Urząd Gminy w Obrazowie. Odzwierciedlają one powierzchnię poszczególnych sołectw.

Chcąc ułatwić odnalezienie prezentowanych obiektów w terenie, poza opisaniem miejsc ich położenia dodatkowo zamieszczono współrzędne geograficzne pozwalające namierzyć obiekt przy pomocy urządzeń np. GPS (Global Positioning System). W opisach poszczególnych zabytków w miarę możliwości uwzględniono: fundatorów, opis zabytku (w tym inskrypcje, które podano w cudzysłowiu odzwierciedlając zgodnie z oryginałem: wersaliki, minuskuły i kursywy), wydarzenia związane z zabytkiem, stan zachowania, ewentualne wyjaśnienia oraz źródło informacji. W opisie poszczególnych obiektów, przy wymienianiu osób z danego sołectwa informację o miejscowości pomijano, zaznaczając natomiast wyjątki. Takie uporządkowanie zgromadzonego materiału spowodowało, że zrezygnowano z Indeksu miejscowości. Zamieszczono jedynie Indeks osób.

Dzięki analizie źródeł udało się uściślić kilka informacji. Ustalono m.in. położenie dwóch z trzech miejscowości, które przestały istnieć w XIX w. (Lisów, Łupicha i Marynki). Warto odnotować, że będący w powszechnym użyciu termin Las Kleczanowski w odniesieniu do kompleksu leśnego znajdującego się na południe od drogi krajowej nr 77 jest błędem. Las ten znajduje się na gruntach wsi Zdanów i jego właściwa nazwa to Las Zdanowski. Dlatego też cmentarzysko kurhanowe i pomnik rozstrzelanych 19 kwietnia 1944 r. zostały omówione w wykazie obejmującym wieś Zdanów.

Kwestią, która sprawia kłopoty jest właściwa pisownia imion i nazwisk. Zdarza się, że nazwiska fundatorów zapisane na postumentach i cokołach figur mają inną pisownię niż obecnie nazwiska ich potomków. Dla przykładu można podać nazwiska: *Krul* (obecny zapis Król) w Zdanowie, *Kielejańscy* (obecnie Kiliańscy) w Dębianach, *Rodzina Kozłów* (Rodzina Koziołów) w Głazowie, *Waląty i Maryianna Zimniccy* (Walenty i Marianna Zimniccy) w Jugoszowie. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku ustnych relacji mieszkańców o opisywanych

obiektach kultu religijnego w terenie. Informacje te są często jedynym źródłem wiadomości, jednak trudnym do zweryfikowania. Zdarza się, że różnią się w prezentowanych faktach i ich ocenach. Przygotowując niniejsze opracowanie dołożono starań by powstała publikacja była rzetelna. Nie można jednak wykluczyć, że wkradły się błędy lub pomyłki, wynikłe nie ze złej woli autora.

Bezcenne w gromadzeniu informacji o figurach, krzyżach i kapliczkach okazały się relacje mieszkańców poszczególnych wiosek. Jednak nie zawsze udało się dotrzeć do jakichkolwiek ustnych przekazów na ich temat. Dlatego też w tych przypadkach zamieszczono tylko ich opis i pominięto źródło informacji. Interesującym uzupełnieniem omawianych zabytków są udostępnione fotografie przez: Grzegorza Orawca z Kielc, Ewę Sierokosz i Aleksandra Paszkowskiego z Sandomierza, Waldemara Sabata z Bilczy, Mieczysława Sochę z Głazowa, Wiolettę Świerkulę i Wojciecha Czuja z Wierzbin i Grzegorza Tadeusza Wróbla ze Zdanowa oraz Archiwum Fotografii Działu Etnograficznego Muzeum Okręgowego w Sandomierzu (dalej MOwS) i firmę Foto Media Art z Ostrowca Świętokrzyskiego. W przypadku braku podpisów fotografie wykonał autor w 2014 r. Cenne są mapy topograficzne przekazane przez Urząd Gminy w Obrazowie.

Szczególne podziękowania należą się księżom proboszczom Ks. kanonikowi Mieczysławowi Murawskiemu z Obrazowa i Ks. kanonikowi Andrzejowi Szymańskiemu z Kleczanowa oraz Pani Annie Śledź z Jugoszowa, Pani Iwonie Wojtas z Obrazowa, Paniom Urszuli Buczkowskiej i Edycie Zarodzie oraz Panu Antoniemu Rylskiemu z Rożek, Panom Janowi Orawcowi i Ryszardowi Stasiakowi z Komornej, Państwu Zofii i Dionizemu Koziołom z Głazowa, Pani Henryce Motyła, Panom Zdzisławowi Mendali i Mieczysławowi Sabatowi z Bilczy oraz Stanisławowi Czajce ze Zdanowa, Pracownikom Muzeum Okręgowego w Sandomierzu i Państwowej Służby Ochrony Zabytków w Kielcach Oddział w Sandomierzu za udostępnienie posiadanej dokumentacji wykorzystanej w publikacji. Składam także podziękowania wielu niewymienionym osobom, bez pomocy których niniejsze opracowanie nie powstałoby w obecnej formie.

RYS HISTORYCZNY I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY OBRAZÓW

Figury, krzyże i kapliczki – ogólnie mówiąc pomniki – nie mogą być prezentowane bez kontekstu historycznego. Teren gminy Obrazów położony nieopodal Sandomierza znajdował się w powiecie sandomierskim i na przestrzeni dziejów był z Sandomierzem powiązany. W dobie staropolskiej miasto było stolicą województwa i stanowiło silny ośrodek administracji państwowej i kościelnej (archidiakonat, a później sufraganat sandomierski).

W wyniku pierwszego rozbioru Polski Wisła stała się rzeką graniczną, natomiast po trzecim rozbiorze tereny te znalazły się w zaborze austriackim (lata 1795-1809). Następnie omawiany obszar został przyłączony do Księstwa Warszawskiego (lata 1809-1815) powstałego w 1807 r. Po kongresie wiedeńskim natomiast na okres stu lat znalazł się w zaborze rosyjskim (lata 1815-1915). Podczas I wojny światowej okupowały go Austro-Węgry (lata 1915-1918). Po zakończeniu I wojny światowej znajdował się w niepodległym państwie polskim (lata 1918-1939). Podczas II wojny światowej był okupowany przez Niemcy hitlerowskie (lata 1939-1944). Po wyzwoleniu, tak jak cała Polska doświadczał przemian politycznych, społecznych i gospodarczych, jakie zachodziły w kraju (od 1944).

Ustrój najniższego szczebla administracji państwowej, którym obecnie jest gmina kształtował się w Polsce od czasu rozbiorów. Miał on różny charakter. Początkowo była to gmina dominialna, podlegała dziedzicowi, a w jej skład wchodził obszar będący jego własnością lub przez niego dzierżawiony. Gminy o charakterze samorządowym ze znacznie większym obszarem zostały zaprowadzone dopiero ukazem carskim z 19 lutego / 2 marca 1864 r. Ze względu na poruszany temat interesuje nas obszar terytorialny gminy Obrazów, a nie jej ustrój. W związku z przeprowadzanymi reformami administracji terytorialnej obszar gminy ulegał zmianie i przedstawiał się następująco.

W 1870 r. w gminie Obrazów znajdowało się 24 wioski[19]: **Bilcza**, **Dębiany Panieńskie**, **Dębiany Szlacheckie**, **Głazów**, **Jugoszów**, **Kle-**

[19] „Памятная Книжка Радомской Губерніи" 1870, s. 117-118.

czanów, Komorna, Lenarczyce, Lisów[20], **Łupicha**[21], **Marianki**[22], **Obrazów, Piekary Kanonia, Piekary Kustodia, Piekary Wikariuszów, Rożki, Świątniki, Święcia, Węgrce Panieńskie, Wieprzki, Wincentów** – obecnie część wsi Komorna od strony Rożek, **Zagrody, Zdanów, Żurawica**.[23]

Nie posiadamy danych o zmianie terytorium gminy do okresu międzywojennego. W dniu 2 listopada 1933 r. obszar gminy Obrazów został podzielony na 16 gromad (sołectw od 1958 r.): **Bilcza** (miejscowości: wieś Bilcza, kolonia Bilcza, kolonia Bilcza „A", kolonia Marynki), **Dębiany Panieńskie** (miejscowości: wieś Dębiany Panieńskie, wieś Dębiany Szlacheckie, kolonia Dębiany Szlacheckie, kolonia Dębiany Nowe, kolonia Węgrce Panieńskie), **Głazów** (miejscowości: wieś Głazów, folwark Głazów), **Jugoszów** (miejscowości: wieś Jugoszów, osada Jugoszów), **Kleczanów** (miejscowości: wieś Kleczanów, wieś Kleczanów Poduchowny, kolonia Kleczanów, osada Leśna Kleczanów), **Komorna** (miejscowości: wieś Komorna, folwark Komorna, kolonia Przyłogi, kolonia Wincentów), **Lenarczyce** (miejscowości: wieś Lenarczyce, wieś Lenarczyce-Żurawica, kolonia Lenarczyce, kolonia Lenarczyce Chłopskie, kolonia Leonówka), **Obrazów** (miejscowości: wieś Obrazów, wieś Obrazów „B", wieś Obrazów Poduchowny, folwark Obrazów, folwark Obrazów Kapitulny), **Piekary Kapitulne** (miejscowości: wieś Piekary Kapitulne, wieś Piekary Rządowe, wieś Piekary Wikariat, wieś Piekary Kustodia, wieś Piekary Prokustodia), **Rożki** (miejscowości: wieś Rożki, folwark Rożki, domki Rożki, kolonia Przylesie), **Świątniki** (miejscowości: wieś Świątniki), **Święcica** (miejscowości: wieś Święcica, folwark Święcica, kolonia Święcica), **Węgrce Panieńskie** (miejscowości: wieś Węgrce Panieńskie, kolonia Węgrce Panieńskie), **Wieprzki** (miejscowości: wieś Wieprzki, folwark Wieprz-

[20] Lisów w 1884 r. był osadą leśną w gminie Obrazów, w parafii Kleczanów, miał 349 mórg i 1 dom drewniany. Br. Ch[lebowski], *Lisów,* [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 5, Warszawa 1884, s. 319.

[21] Łupicha – w spisie z 1921 r. nie odnotowana. Obecnie jej grunty znajdują się na terenie wsi Żurawica. Zob. W. S. Laskowski, *Słownik krajoznawczy miejscowości powiatu sandomierskiego*, Sandomierz 1929, s. 29.

[22] Marianki (Maryanki, Marynki) – obecnie nieistniejąca wieś, położona była między Bilczą a Świątnikami (od strony wschodniej). Potwierdzają to miejscowe nazwy fizjograficzne obu wiosek. Marynki – część wsi w Bilczy; Marynki – pola w Bilczy i Świątnikach. Zob. *Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych. 32. Powiat sandomierski województwo kieleckie, Urząd Rady Ministrów Biuro do Spraw Prezydiów Rad Narodowych*, [Warszawa] 1970, s. 57-58.

[23] W 1886 r. w gminie Obrazów wymienionych było 24 miejscowości. Tylko zamiast Piekar Kanonia występowały Piekary-majorat. Por. Br. Ch[lebowski], *Obrazów,* [w:] *Słownik geograficzny...*, t. 7, Warszawa 1886, s. 347.

ki), **Zagrody** (miejscowości: wieś Zagrody, kolonia Zagrody, kolonia Zalesie, kolonia Sosnowiec, kolonia Szczypie, kolonia Granicznik), **Zdanów** (miejscowości: wieś Zdanów, kolonia Zdanów, folwark Zdanów) i **Żurawica** (miejscowości: wieś Żurawica, folwark Żurawica).[24]

Kolejna reforma administracji z 29 września 1954 r.[25] zaprowadziła gromady w miejsce gmin. Były to mniejsze od gmin jednostki administracyjne obejmujące kilka gromad ustanowionych w okresie międzywojennym. Zarządzane były przez Gromadzkie Rady Narodowe. Teren gminy Obrazów został podzielony na następujące gromady[26]:

Gromada w Obrazowie (dawne gromady / sołectwa od 1958 r.: **Obrazów**, **Dębiany Panieńskie**, **Żurawica**, **Lenarczyce** i **Wieprzki** – w 1960 r. zmieniono nazwę na **Wierzbiny**[27] oraz **Malice** ze zniesionej gminy Samborzec);

Gromada w Głazowie (dawne gromady / sołectwa od 1958 r.: **Głazów**, **Węgrce Panieńskie** i **Rożki**) – funkcjonowała do likwidacji w dniu 31 grudnia 1959 r. Jej teren przyłączono do gromady Obrazów;

Gromada w Kleczanowie (dawne gromady / sołectwa od 1958 r.: **Kleczanów**, **Komorna**, **Święcica** i **Zdanów**)

Gromada w Świątnikach (dawne gromady / sołectwa od 1958 r.: **Świątniki**, **Bilcza**, **Jugoszów** i **Piekary-Kapituła**). Gromada ta została rozszerzona w 1961 r. o część zniesionej Gromady w Ossolinie (dawne gromady: wieś i kolonię **Nasławice**, wieś **Krobielice Rządowe** oraz kolonię **Krobielice Podkarczemne**)[28].

Obecnie w gminie Obrazów są jeszcze dwa sołectwa: Chwałki i Sucharzów. **Chwałki** to dawne przedmieście Sandomierza, które od 1/14 stycznia 1904 r. do 1954 r. były w gminie Wilczyce. Następnie w latach 1954-1972 wchodziły w skład Gromady Chwałki składającej się z dawnych gromad: Wysiadłów, Ocinek i Radoszki. Natomiast miejscowość

---

[24] *Rozporządzenie II Wojewody Kieleckiego z dnia 2 listopada 1933 r. o podziale obszaru gmin wiejskich w powiatach: jędrzejowskim, kieleckim, opatowskim, pińczowskim i sandomierskim w województwie kieleckim na gromady*, „Kielecki Dziennik Wojewódzki" 1933, nr 28, s. 558-559.

[25] Ustawa z dnia 25 września 1954 r. o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, „Dziennik Ustaw" (dalej Dz. U.) 1954, nr 43, poz. 191.

[26] Uchwała nr 13j/54 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 29 września 1954 r. w sprawie podziału na gromady powiatu sandomierskiego, „Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" 1954 r., nr 15, poz. 104.

[27] Zarządzenie nr 4 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 1960 r. w sprawie zmiany nazw niektórych miejscowości, „Monitor Polski" 1960, nr 8, poz. 37.

[28] Uchwała nr 23/61 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 15 września 1961 r. o zniesieniu, połączeniu i utworzeniu niektórych gromad w województwie kieleckim (w brzmieniu uchwały nr 30/61 z dnia 22 listopada 1961 r.), „Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" z dnia 30 listopada 1961 r., nr 14, Poz. 129).

Sucharzów należała do dawnej gromady Gołębice w gminie Dwikozy. Od 1954 r. znajdowała się w Gromadzie w Wysiadłowie.[29]

Podział na gromady funkcjonował do końca 1972 r. Od 1 stycznia 1973 r. powrócono do idei gmin. W skład powołanej gminy Obrazów weszło z czterech Gromad 18 sołectw: **Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Malice,**

[29] Uchwała nr 13j/54 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 29 września 1954 r. w sprawie podziału na gromady powiatu sandomierskiego, „Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" 1954, nr 15, poz. 104.

Obrazów, Piekary, Rożki, Świątniki, Święcica, Węgrce, Wierzbiny, Zdanów, Żurawica.[30]

Od 1 września 1977 r. w związku z likwidacją gminy Wilczyce do gminy Obrazów przyłączono 12 wsi: **Dacharzów, Daromin, Dobrocice, Ocinek, Pęczyny, Pielaszów, Przezwody, Radoszki, Tułkowice, Wilczyce, Wysiadłów** i **Zagrody**[31]. Wszystkie te sołectwa 1 stycznia 1982 r. powróciły ponownie do reaktywowanej gminy

[30] Uchwała nr XVII/79/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 8 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia gmin w województwie kieleckim, „Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" 1972, nr 26, poz. 173.

[31] Rozporządzenie Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z 13 sierpnia 1977 r. w sprawie połączenia, zniesienia i zmiany granic oraz ustalenia siedzib gminnych organów władzy i administracji państwowej w województwie tarnobrzeskim i wrocławskim, Dz. U. 1977, nr 27, poz. 116.

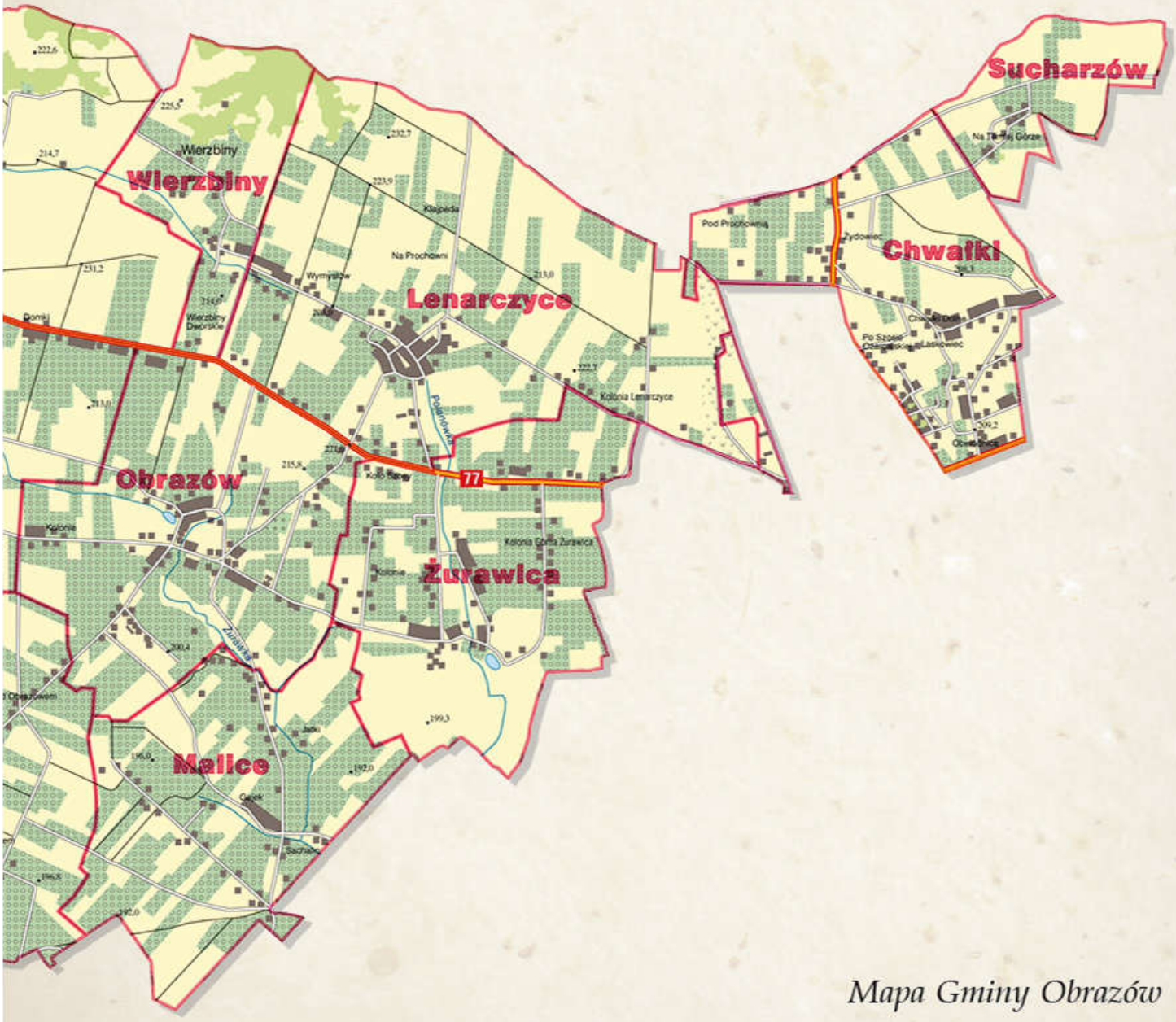

Mapa Gminy Obrazów

Wilczyce[32]. Liczba sołectw w gminie Obrazów z 30 zmniejszyła się ponownie do 18. Dopiero od 1 stycznia 1998 r. gmina Obrazów powiększyła się o sołectwo Sucharzów należące wcześniej do gminy Dwikozy[33]. Pamiętać należy, że na terenie obecnej gminy Obrazów trzy miejscowości przestały istnieć w XIX w.: Lisów, Łupicha i Marynki. Dwa obecne sołectwa wchłonęły osobne pod względem administracyjnym miejscowości: Dębiany (Dębiany Panieńskie i Dębiany Szlacheckie) i Piekary (Piekary Kanonia – później Piekary-majorat, Piekary Kustodia i Piekary Wikariuszów). Pomijając okres istnienia gromad zarządzanych przez Gromadzkie Rady Narodowe i czasowego włączenia 12 wsi ze zlikwidowanej gminy Wilczyce (1973-1977), jedna miejscowość – Zagrody odpadła z gminy Obrazów po 1954 r. Natomiast trzy miejscowości zostały przyłączone do gminy na stałe: Malice i Chwałki (od 1973), Sucharzów (od 1998) oraz na okres 5 lat 12 wsi z czasowo zlikwidowanej gminy Wilczyce. Dziś gmina Obrazów liczy 19 sołectw. Jej obecny obszar jest zakresem terytorialnym niniejszego opracowania.

Istnieją jednak trzy wyjątki od tak zakreślonych ram terytorialnych – figury znajdujące się przy granicy gminy, ale formalnie poza jej terenem. Są to: figura Matki Boskiej w Jugoszowie i kapliczka Matki Boskiej z Dzieciątkiem w Wysiadłowie oraz krzyż drewniany w Radoszkach. Z ewidencji gruntów poszczególnych miejscowości wynika, że znajdują się one na terenie sąsiednich gmin. Dwa pierwsze obiekty zostały uwzględnione w opracowaniu Tomasza Giecewicza[34]. Natomiast tym ostatnim opiekują się mieszkańcy z terenu gminy Obrazów. W tej monografii ujęto je opatrując stosownym komentarzem.

Teren gminy Obrazów w przeszłości należał do diecezji krakowskiej. W latach 1810-1818 do diecezji kieleckiej, a od 1818 r. do diecezji

---

[32] Rozporządzenie Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z 13 października 1981 r. w sprawie zmiany granic miasta Szczawnicy-Krościenka w województwie nowosądeckim oraz utworzenia, zmiany granic i nazw niektórych gmin, a także ustalenia siedzib gminnych organów władzy i administracji państwowej w województwach: bialskopodlaskim, częstochowskim, gdańskim, katowickim, lubelskim, nowosądeckim, ostrołęckim, rzeszowskim, tarnobrzeskim, tarnowskim, włocławskim, wrocławskim, i zamojskim, Dz. U. 1981, nr 26, poz. 139.

[33] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 września 1997 r. w sprawie utworzenia gminy, ustalenia granic, nazw i siedzib władz niektórych gmin oraz zmiany granic niektórych miast w województwach: białostockim, bydgoskim, ciechanowskim, elbląskim, gdańskim, jeleniogórskim, katowickim, kieleckim, konińskim, krośnieńskim, lubelskim, nowosądeckim, opolskim, pilskim, poznańskim, przemyskim, rzeszowskim, siedleckim, suwalskim, tarnobrzeskim i zamojskim, Dz. U. 1997, nr 116, poz. 742.

[34] T. Giecewicz, *Gminna ewidencja...*

sandomierskiej (sandomiersko-radomskiej w latach 1981-1992). Obecnie należy do czterech parafii:

Świętej Katarzyny Dziewicy i Męczennicy i Świętego Stanisława BM w Kleczanowie (Dobrocice[35], Kleczanów, Komorna, Święcica, Zdanów),

Św. Apostołów Piotra i Pawła w Obrazowie (Dębiany, Głazów, Komorna, Lenarczyce, Malice, Obrazów, Rożki, Węgrce, Wierzbiny, Żurawica), z tej parafii wydzielono w 1946 r. parafię

Świętej Jadwigi Śląskiej (Bilcza, Jugoszów, Krobielice, Nasławice, Piekary, Świątniki),

Podwyższenia Krzyża Świętego, a przed 1987 r. do **Nawrócenia Św. Pawła Apostoła w Sandomierzu** (Chwałki, Sucharzów).

Dodatkowo w latach 1977-1981 przyłączone z gminy Wilczyce sołectwa należały do czterech parafii:

Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jankowicach Sandomierskich (Dacharzów, Pęczyny, Przezwody, Radoszki, Tułkowice, Wilczyce, Zagrody),

Św. Katarzyny w Łukawie (Ocinek i Wysiadłów),

Matki Bożej Wniebowziętej w Malicach Kościelnych (Pielaszów),

Matki Bożej Królowej Polski w Darominie od 1937 r. (Daromin, część wsi Pielaszów).

[35] Podane są tylko miejscowości, które w przeszłości znajdowały się na terenie gminy Obrazów.

CHARAKTERYSTYKA ZASTANYCH I NIEISTNIEJĄCYCH POMNIKÓW KULTU RELIGIJNEGO

Przydrożne krzyże, figury i kapliczki są nieodłącznym elementem polskiego krajobrazu. Wpisują się w kulturę materialną i religijną polskiego społeczeństwa. Trudno jest wyobrazić sobie polską wieś bez odnawionych na wiosnę figur i kapliczek Matki Boskiej oraz śpiewanych majówek. Stanowią one żywe pomniki wiary mieszkańców poszczególnych miejscowości. Wyrażały pobożność nie tylko fundatorów, ale i mieszkańców, którzy otaczali te miejsca opieką. Przechodząc obok nich z pokorą schylano głowy, czyniono znak krzyża i odmawiano modlitwy. Pomniki te poprzez zjednoczenie w modlitwie integrowały miejscową społeczność.

Jedną z form przydrożnych pamiątek kultu religijnego były drewniane kapliczki nadrzewne, nasłupowe i naziemne[36]. W nich znajdowały się rzeźby tzw. świątki lub obrazy świętych. Obecnie znikają one z krajobrazu zastępowane bardziej trwałymi, wykonanymi z metalu i szkła. Na terenie gminy zachowała się tylko jedna kapliczka nadrzewna w Obrazowie. Kapliczki nasłupowe pierwotnie były wykonane z drewna. Często w słupie znajdowała się wnęka, gdzie umieszczano świątka lub sadowiono go na słupie. Zdarzało się, że słupy były zwieńczone rzeźbionymi kapliczkami przypominającymi wyglądem kościół, a w nich znajdowały się świątki. Z upływem lat drewno, z którego wykonane były kapliczki, ulegało zniszczeniu. Zepsute fragmenty (słup) lub całość zastępowano nowymi (kapliczki Chrystusa Frasobliwego w Malicach i Dębianach). Celem przedłużenia ich istnienia słupy drewniane zastępowano betonowymi (Dębiany) lub wykonywano nowe metalowe kapliczki razem ze słupami (Święcica, Piekary). Mimo tych przedsięwzięć, wiele przydrożnych pomników kultu religijnego nie dotrwało do naszych czasów. Nowe coraz częściej były wykonywane z kamienia. Na terenie gminy jest tylko jedna wolnostojąca kapliczka naziemna w Komornej.

[36] Szerzej: T. Seweryn, *Kapliczki...*, s. 15-24.

Ważnym obiektem kultu religijnego były drewniane rzeźby. Na terenie gminy Obrazów na przełomie XIX i XX wieku mieszkało przynajmniej trzech rzeźbiarzy: Jan Godowski ze Świątnik, Franciszek Ziemnicki(1849-1927), Wawrzyniec Socha (1858-1942) z Obrazowa.[37]

Rzeźbili oni tzw. świątki, czyli rzeźby świętych, bądź krucyfiksy i kapliczki domowe. Janowi Godowskiemu przypisuje się autorstwo kapliczki drewnianej nasłupowej w Dębianach oraz istniejące jeszcze podczas I wojny światowej przydrożne krzyże drewniane w Świątnikach, Jugoszowie, Bilczy, Dębianach i Obrazowie. Na ramionach krzyże te miały wyrzeźbione narzędzia Męki Pańskiej. Natomiast pod ramionami były umieszczone drewniane rzeźby figury Maryi i św. Jana (np. nieistniejący już w Świątnikach). Do naszych czasów zachowała się w Muzeum Okręgowym w Sandomierzu kapliczka nasłupowa z Malic autorstwa Franciszka Ziemnickiego.[38]

Wawrzyniec Socha rzeźbił głównie krucyfiksy, kapliczki, figury Matki Boskiej i Chrystusa Frasobliwego. Do dziś zachowały się dzieła jego autorstwa, takie jak rzeźba Ukrzyżowanego w Malicach (Ozimówka) oraz rzeźby Chrystusa Frasobliwego w kapliczce w Malicach i w remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Bilczy. Pozostałe, w Dębianach i Świątnikach nie dotrwały do naszych czasów.[39]

Wśród wielu figur można wyróżnić kilka typów. Są to przedstawienia Chrystusa, Matki Boskiej i świętych. Rozróżnienie ich ułatwiają atrybuty i symbole nieodłączne dla poszczególnych postaci świętych. Pozwalają one prawidłowo je zinterpretować, a niejednokrotnie właściwie nazwać. Celem ułatwienia właściwej interpretacji należy podać kilka szczegółów związanych z przydrożnymi figurkami w gminie Obrazów. Dużo kłopotów sprawia właściwe nazwanie figur Matki Boskiej. Wynika to przynajmniej z dwóch powodów. Jednym z nich jest fakt, że niektóre atrybuty występują wspólnie dla różnych przedstawień postaci Maryi, a poza tym zdarzało się, że ludowi artyści często kierując się własnym poczuciem estetyki lub na zlecenie fundatorów modyfikowali istniejące wzorce postaci, umieszczając dodatkowe jej atrybuty, bądź inne usuwali.

W udokumentowanych figurach na terenie gminy Obrazów postacie Chrystusa są głównie przedstawione w oparciu o sceny Męki

---

[37] Z Węgrc Panieńskich pochodził Walenty Cichoń (1902-1971). Jednak rzeźbił tylko pasyjki, domowe kapliczki i zabawki dla dzieci. T. Przała, *Z badań...*, s. 413-428.

[38] Tamże, s. 381-386.

[39] T. Przała, *Wawrzyniec Socha...*, s. 413-428; taż, *Z badań...*, s. 386-390.

Pańskiej. Najczęściej jest przedstawiany wizerunek Chrystusa Frasobliwego, Chrystusa Dźwigającego Krzyż, Chrystusa Nazareńskiego czy też Chrystusa Ukrzyżowanego. Formą skróconą tego ostatniego przedstawienia jest sam krzyż.

Przedstawienie Chrystusa Frasobliwego wyobraża scenę z przygotowań do ukrzyżowania. Postać Jezusa Chrystusa jest odarta z szat, ukazana w pozycji siedzącej na bloku skalnym, głowę w koronie cierniowej ma opartą na dłoni, odziana jest tylko w przepaskę biodrową a na ciele widoczne są ślady biczowania.

W Sandomierzu w kościele św. Ducha znajduje się prawdopodobnie z XVI w. rzeźba w tym właśnie typie. Według jednej z legend przypłynęła ona Wisłą do miasta i została zaniesiona do zamku królewskiego. Cieszyła się dużym kultem. W 1656 r. Szwedzi wysadzili zamek, a ocalałą figurę przeniesiono do kościoła św. Ducha. Urządzono tam kaplicę boczną pw. **Chrystusa Miłosiernego**. Pod taką nazwą była lokalnie czczona.[40]

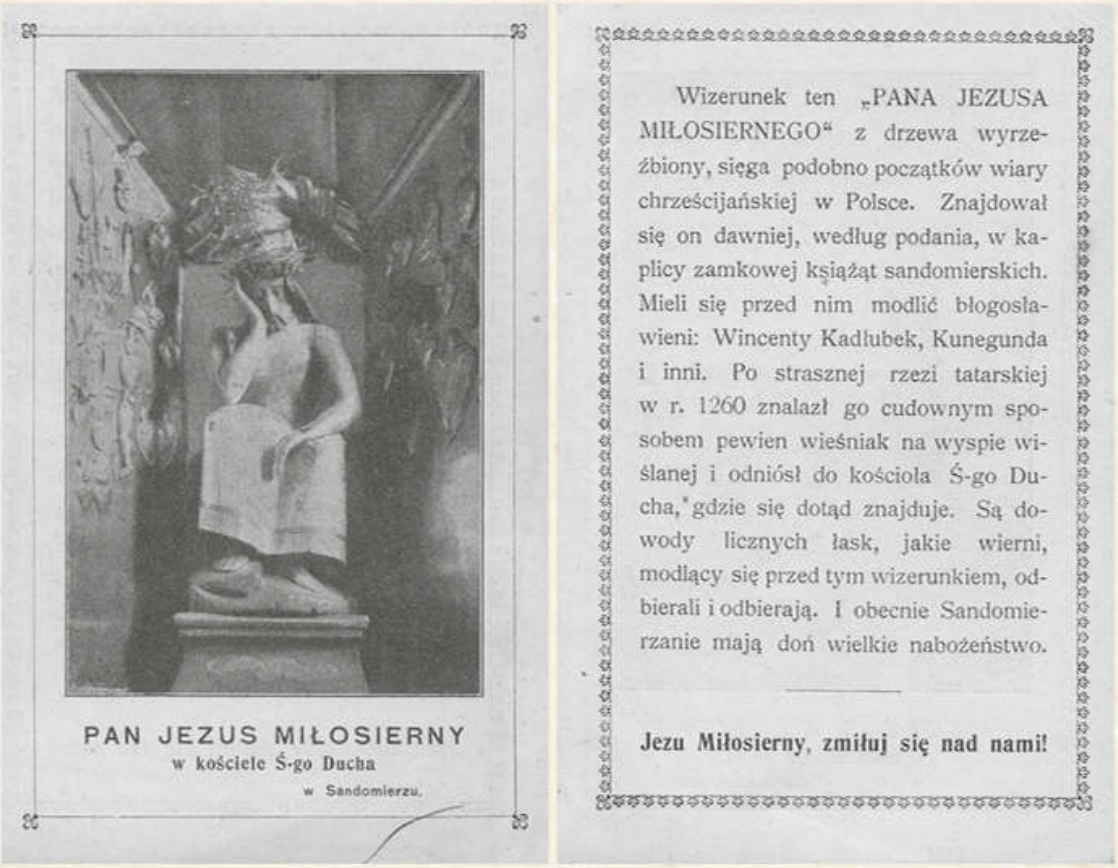

Obrazek religijny z okresu międzywojennego. Ze zbiorów Ewy Sierokosz.

[40] A. Bednarczyk *Chrystus Frasobliwy*, [w:] Internet: http://www.niedziela.pl/artykul/104463/nd/Chrystus-Frasobliwy [dostęp 16.05.2014].

Rzeźba Chrystusa Miłosiernego w Kościele św. Ducha w Sandomierzu. Obecnie Chrystusa Frasobliwego. Fot. Ewa Sierokosz.

Postać Chrystusa Miłosiernego utożsamiana z objawieniem św. Faustyny Kowalskiej.

Obecnie typ postaci Chrystusa Miłosiernego w Kościele rzymskokatolickim jest utożsamiany z objawieniem św. Faustyny Kowalskiej i przedstawia stojącą postać Chrystusa z czerwono-niebieskimi promieniami wychodzącymi z serca.[41] Są to promienie symbolizujące łaskę miłosierdzia, ich kolorystyka nawiązuje do relacji św. Łukasza o przebitym włócznią sercu Chrystusa na krzyżu, z którego wypłynęła krew i woda (Świątniki).

Ciekawą rzeźbą jest **Chrystus Nazareński** (Świątniki). Typ ten jest związany z trynitarzami, którzy do Polski zostali sprowadzeni w 1685 r. Zajmowali się oni wykupem jeńców i niewolników z rąk niewiernych. Rzeźba przedstawia wyprostowaną postać Chrystusa okrytego długą szatą. Na głowie ma koronę cierniową, a na karku gruby sznur spadający na pierś i krępujący ręce. Na jego piersi widoczny pektorał z krzyżem.[42] Postać Jezusa wyrażona w tej formie nawiązuje do sceny, kiedy stał jako więzień przed Sanhedrynem.

[41] *Dzienniczek Sługi Bożej S. M. Faustyny Kowalskiej. Profeski wieczystej matki Bożej Miłosierdzia*, Kraków 1983, s. 22 (DZ. 47).

[42] M. Makowski, *Cudowna figura Jezusa* Nazareńskiego, [w:] Internet: http://trinitas.pl/pl/sanktuarium/cudowna-figura-jezusa-nazarenskiego/ [dostęp 15.07.2014].

Postać Matki Bożej wzorowana jest na kilku opisach. Najstarszy z nich zawarty został w Apokalipsie św. Jana *Niewiasta obleczona w słońce, i księżyc pod jej stopami, a na jej głowie wieniec z gwiazd dwunastu* (Ap 12,1)[43], oraz opisów wizjonerów uznanych przez Kościół.

Wizerunek Matki Boskiej Niepokalanej związany jest z objawieniami z 1830 r. w Paryżu. Miała je zakonnica ze zgromadzenia sióstr miłosierdzia, Katarzyna Labouré (1806-1876). Wizjonerka ujrzała Najświętszą Maryję Pannę stojącą na kuli ziemskiej i depczącą stopą łeb piekielnego węża, równocześnie trzymającą w rękach małą kulę ziemską, jakby chciała ją ofiarować Panu Bogu. Następnie obraz zmienił się i Matka Boska miała ręce szeroko rozłożone i opuszczone ku dołowi, a z Jej dłoni tryskały strumienie promieni. Wokół postaci Maryi z rękami rozpostartymi znajdowała się inwokacja: „O Maryjo bez grzechu poczęta, módl się za nami, którzy się do Ciebie uciekamy".[44] 24 lata później Papież Pius IX 8 grudnia 1854 r. ogłosił Dogmat o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny.

Wizerunek Matki Boskiej z Lourdes dotyczy objawień z 1858 r. w Lourdes – Matka Boska ukazała się św. Bernadecie Soubirous, nazywając się „Niepokalanym Poczęciem" co odczytano jako potwierdzenie prawdziwości objawienia. Uboga, młoda pasterka nie wiedziała o ogłoszonym cztery lata wcześniej (w 1854 r.) w Kościele rzymskokatolickim dogmacie o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny. Objawienia miały miejsce w grocie. Według opisu wizjonerki postać pięknej młodej dziewczyny miała białą suknię przewiązaną niebieską wstęgą i biały welon na głowie. Na przedramieniu trzymała różaniec a na stopach miała po złocistej róży.[45]

Wizerunek Matki Boskiej Fatimskiej odnosi się do wydarzeń w Fatimie, gdzie od 13 maja do 13 października 1917 r. miała objawiać się trojgu dzieciom (Franciszkowi, Hiacyncie i Łucji). Wzywała za ich pośrednictwem do modlitwy różańcowej oraz do pokuty w intencji nawrócenia grzeszników. Przekazała im też trzy tajemnice dotyczące tego, co czeka ludzkość w XX wieku.

Zgodnie z relacjami dzieci postać objawiała się na małej chmurce powyżej drzewka dębu, *Pani ubrana całkowicie na biało, bardziej błysz-*

[43] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, w przekładzie z języków oryginalnych, wyd. 3, Poznań – Warszawa 1990, s. 1406.

[44] R. Laurentin, *Powiernica niepokalanej. Życie i misja świętej Katarzynie Labouré (1806-1876)*, przekł. Elżbieta Jagiełło, Warszawa 1990, s. 49-52.

[45] *Lourdes. Objawienia Cuda Nowenny*, red. Aneta Maniecka, Sandomierz 2008, s. 12.

cząca niż słońce promieniejąca światłem czystym i intensywnym. Jej piękna twarz była poważna. Ręce miała oparte na piersiach, złączone i skierowane ku górze w geście modlitwy, na prawej dłoni zawieszony różaniec. W jednym z widzeń dzieci ujrzały postać Matki Boskiej z sercem otoczonym cierniami, które wydawały się je przebijać, usłyszały także prośbę, aby modlić się do **Niepokalanego Serca Maryi.**[46]

Wizerunek Matki Boskiej zw. Bolesną przedstawiony jest w formie postaci Maryi z sercem przebitym mieczem. Motyw ten jest związany z proroctwem Symeona według Ewangelii św. Łukasza: *Oto Ten przeznaczony jest na upadek i na powstanie wielu w Izraelu, i na znak, któremu sprzeciwiać się będą. A Twoją duszę miecz przeniknie, aby na jaw wyszły zamysły serc wielu* (Łk 2, 34. 35)[47]. (Bilcza)

Wizerunek Matki Boskiej zw. Pieta to charakterystyczny układ postaci wyobrażający Maryję trzymającą na kolanach martwego Chrystusa, przed złożeniem do grobu.

Matka Boska Pompejańska – oryginalny obraz znajduje się od 1875 r. w bazylice w Pompei (Włochy). Przedstawia Matkę Boską siedzącą na tronie z Dzieciątkiem Jezus na kolanach. Wokół jej głowy znajduje się krąg z 12 gwiazd. U Jej stóp po lewej stronie klęczy św. Dominik, a po prawej św. Katarzyna ze Sieny. Maria prawą ręką podtrzymuje Dzieciątko, lewą natomiast podaje różaniec św. Katarzynie. Dzieciątko podaje prawą ręką różaniec św. Dominikowi.

Wśród figur z terenu gminy Obrazów część wyobraża postacie świętych. Związane jest to z ich kultem wśród mieszkańców.[48] (Piekary)

Św. Antoni Padewski, doktor Kościoła, franciszkanin, m.in. patron małżeństw, narzeczonych, ubogich. Orędownik w przypadku rzeczy zaginionych i spraw rodzinnych. Przedstawiany najczęściej w habicie franciszkańskim, z dzieciątkiem Jezus na ręce i lilią, symbolem niewinności. (Piekary, Kleczanów)

Św. Florian, podobno oficer rzymski utopiony w rzece za wiarę. Patron Krakowa i Koprzywnicy, orędownik w czasie pożaru, patron hutników, kominiarzy i straży pożarnej. Przedstawiany jako rycerz rzymski w zbroi, z chorągwią w ręku i naczyniem z wodą. Niekiedy ma kamień młyński u szyi, jego atrybuty to także orzeł i palący się dom. (Obrazów)

---

[46] A. A. Borelli, *Fatima. Orędzie tragedii czy nadziei?*, wyd. 7, Kraków 2007, s. 38-64.

[47] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, w przekładzie z języków oryginalnych, wyd. 3, Poznań – Warszawa 1990, s. 1183.

[48] U. Janicka-Krzywda, *Atrybut Patron Symbol*, wyd. 2, Kraków 1988, s. 23-59.

Św. Franciszek z Asyżu, pustelnik, założyciel zgromadzeń franciszkańskich, pierwszy w dziejach Kościoła stygmatyk. Patron m.in. niewidomych, więźniów, kupców, zwierząt, hodowców ptactwa domowego. Przedstawiany w habicie franciszkańskim. Jego atrybutami są stygmaty, krzyż, księga, ryba w ręku, baran.

Św. Jan Nepomucen kanonik w Pradze, uwięziony, poddany torturom i wrzucony do Wełtawy z mostu Karola. Patron spowiedników, dobrej sławy, tonących i mostów. Atrybuty: pięć gwiazd wokół głowy, w ręce krzyż, niekiedy przedstawiany z symbolami zachowanej tajemnicy – z palcem na ustach, z zapieczętowanym listem, zamkniętą kłódką. (Obrazów, Rożki)

Pierwsi apostołowie męczennicy **św. Piotr** i **św. Paweł**. Ich charakterystycznymi atrybutami jest Biblia oraz miecz dla św. Pawła i klucze dla św. Piotra. (Obrazów)

Św. Jakub Apostoł (Starszy), którego atrybutem jest zawsze księga a także kij / laska.

Obraz Tadeusza Okonia sygnowany rokiem 1948. Znajduje się na chórze w kościele w Świątnikach. Widok kapliczki – wizja artysty.

Św. Tekla pierwsza męczennica, uczennica św. Pawła. Jest orędowniczką w czasie pożarów i zarazy. Jej atrybuty to krzyż w ręce, niekiedy stos i dzikie zwierzęta oraz wół. (Chwałki)

Warto odnotować, że na chórze w kościele w Świątnikach znajduje się obraz Tadeusza Okonia sygnowany przez autora rokiem 1948. Przedstawia on scenę uratowania królowej Jadwigi przez miejscową ludność. Jest na nim przedstawiona kapliczka. Nie odpowiada ona jednak wyglądem żadnej z istniejących obecnie.

Każdy ze wspomnianych wcześniej okresów zaznaczył się w życiu mieszkańców gminy Obrazów. Jednak nie wszystkie są widoczne w zachowanych pomnikach. Większość pomników powstała po ukazie uwłaszczeniowym z 1864 r., a ich fundatorami byli bogaci chłopi. Interesujący jest fakt, że na terenie gminy Obrazów nie ma żadnego pomnika tzw. uwłaszczeniowego. Pomniki takie stawiali chłopi w podzięce dla cara Aleksandra II za uwłaszczenie. Ukaz uwłaszczeniowy z 19 lutego/2 marca 1864 r. nadał chłopom użytkowaną przez nich ziemię w zamian za opłaty przewyższające jej wartość. Mimo tego uwłaszczenie poprawiło sytuację włościan w stosunku do okresu poprzedniego. Pomniki uwłaszczeniowe powstały m.in. w Janowicach (gmina Samborzec), Krzcinie (gmina Koprzywnica), Ożarowie, Sandomierzu, Włostowie (gmina Lipnik)[49]. Jednak na terenie gminy Obrazów nie odnotowano żadnego takiego pomnika. Wynikało to z konfliktu interesów między włościanami z gminy Obrazów a władzami carskimi. Mieszkańcy wsi Świątniki, Świerze (nie udało się potwierdzić tej miejscowości) i Piekary byli poddanymi sandomierskiej kolegiaty już w XIII w. W 1397 r. zostali uwolnieni przez królową Jadwigę, żonę Władysława Jagiełły, od wszelkiej jurysdykcji wojewodów, kasztelanów, sędziów i podsędków. Stali się ludźmi wolnym od wszelkich ciężarów i służebności. Posiadali własne grunty i domy, którymi mogli dobrowolnie rozporządzać. Ich jedynym obowiązkiem było spełnianie wszelkich posług w sandomierskiej kolegiacie (katedrze od powstania diecezji sandomierskiej w 1818 r.). Dlatego też nazywano ich świątnikami. W Sandomierzu posiadali osobny dom przy kościele, w którym przebywali wypełniając posługi przy kolegiacie. Funkcje te sprawowali przez kilka wieków. Władze rosyjskie w 1867 r. zwolniły świątników z tych obo-

[49] K. Sokoł, A. Sosna, *Stulecie w kamieniu i metalu. Rosyjskie pomniki w Polsce w latach 1815-1915*, Moskwa 2005, s. 16-28; К. Сокол, *Монументальные памятники Российской Империи. Каталог*, Москва 2006, passim.

wiązków. W zamian za to nałożyły obowiązek spłaty za grunty będące od wieków ich własnością.[50]

Ponieważ władze carskie nie wyrażały zgody na istnienie figury z polskimi symbolami narodowymi, niedatowany pomnik w Obrazowie z płaskorzeźbą przedstawiającą orła powstał zapewne już w niepodległej Polsce. Na terenie gminy znajdują się pomniki upamiętniające pomordowanych podczas II wojny światowej (Obrazów, Świątniki, Wierzbiny, Zdanów).

Mieszkańcy wznosząc świadectwa kultu religijnego i dbając o nie chcieli udokumentować ważne dla siebie wydarzenia. Stąd mają one charakter dziękczynny, błagalny, pokutny, czy upamiętniają zdarzenia lub miejsca. Pierwotnie mieszkańcy stawiali drewniane krzyże w miejscu pochówków osób z osady. Często były to osoby zmarłe w sposób nienaturalny. Przyczyną były działania wojenne, zaraza, morderstwo czy samobójstwo. Zwłoki tych osób grzebano poza cmentarzem przykościelnym, zazwyczaj poza terenem zabudowy wsi, na rozstaju dróg. Często w miejscu pochówków zbiorowych sypano kopiec. Z upływem lat pamięć o wydarzeniach ginęła. Jedyną pamiątką pozostawał drewniany krzyż bądź kapliczka, odnawiane co kilkadziesiąt lat przez mieszkańców. Przyjmuje się, że świadomość istnienia nieczynnych cmentarzy wśród mieszkańców zanika po siedmiu pokoleniach to jest po około 200 latach. Jedynie prace ziemne przy budowie dróg, czy wznoszeniu budynków odkrywają zapomniane miejsca pochówków. Rzadko są wówczas prowadzone badania archeologiczne, które pozwoliłyby wydatować znalezisko.

Część krzyży i kapliczek stawiano na granicy wsi. Były one umiejscowione na kopcach granicznych, które nie dotrwały do naszych czasów. Ciekawostką jest to, że często za wsią, przy krzyżu czy kapliczce, na rozstaju dróg grzebano osoby, które popełniły najcięższe grzechy. Poza nimi grzebano tam tzw. *ludzi zmarłych w butach*, czyli samobójców, przestępców, na których wykonano wyroki śmierci, włóczęgów, aktorów i topielców.[51]

Władze państwowe od końca XVIII w. nakazywały grzebanie zwłok na terenie cmentarza. Popierał to również Kościół rzymskoka-

---

[50] M. Buliński, *Monografija miasta Sandomierza*, Warszawa 1879, s. 189-193; P. Sławiński, *Dom Świątników w Sandomierzu*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2010, nr 29, s. 34-36.

[51] P. Sławiński, *„Język cmentarzy" – ponadczasowe przesłanie nekropolii*, [w:] *Język. Religia. Tożsamość*, t. 3, pod red. Grzegorza Cyrana i Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej, Gorzów Wielkopolski 2009, s. 159.

tolicki. Mimo tego jeszcze w XIX wieku miały miejsce pochówki poza terenem cmentarzy parafialnych. Do takich pochówków należy zaliczyć grzebanie zmarłych na choroby zakaźne na tzw. „cmentarzach cholerycznych". Na terenie gminy są przynajmniej trzy takie cmentarze w: Bilczy, Malicach i Święcicy. Co ciekawe, w aktach stanu cywilnego parafii Obrazów z 1873 r. nie odnotowano miejsca pochówku Stanisława Dąbrowskiego. Jak wynika z inskrypcji na postumencie kamiennego krzyża został on pochowany w Bilczy na „cmentarzu cholerycznym".

We wsiach kultywowany był zwyczaj niesienia trumny ze zwłokami do pierwszego krzyża, bądź figury znajdującej się za wsią. Następnie trumnę wieziono wozem do kościoła, a po mszy św. ciało grzebano na cmentarzu. W związku z tym mieszkańcy dbali o postawienie takiego krzyża bądź kapliczki przy drodze wiodącej do kościoła. Jako przykład można podać Święcicę i Jugoszów. Zwyczaj ten dopiero w ostatnich latach zaczyna zanikać. Wynika to z zaostrzenia przepisów sanitarnych i przywożenia zwłok z kostnicy bezpośrednio do kościoła, a nie do domu zmarłego.

Na terenie gminy Obrazów łącznie jest 124 zachowanych wolnostojących pomników kultu religijnego. W wykazie dodatkowo uwzględniono krzyże i pomniki na terenie byłych cmentarzy przykościelnych w Kleczanowie i Obrazowie, które zostały zamknięte na początku XIX w. Natomiast na czynnych nekropoliach w Kleczanowie i Obrazowie, powstałych na początku XIX w. uwzględniono tylko pomniki poświęcone mieszkańcom gminy zmarłym podczas ostatniej wojny światowej. Na cmentarzu w Świątnikach, założonym po II wojnie światowej, uwzględniono tylko figurę Chrystusa Nazareńskiego, która była ufundowana przed założeniem nekropolii. Dodatkowo zamieszczono pomnik nagrobny i krzyż z cmentarza wojennego w Rożkach. Pominięto natomiast krzyże stawiane w miejscach śmiertelnych wypadków przy drogach[52], czy w miejscach popełnienia samobójstw (Las Zdanowski).

Osobną grupę stanowią 4 nieistniejące zabytki z Dębian, Malic, Obrazowa i Sucharzowa. Zachowała się o nich dokumentacja opisowa lub relacje mieszkańców. W dwóch przypadkach (Dębiany i Sucharzów) nie udało się zlokalizować miejsca, w którym się znajdowały.

[52] J. M., *A przecież nie było wojny*, „Wieści Gminne. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2009, nr 25, s. 21.

Tabela. Wykaz obiektów kultu religijnego w poszczególnych sołectwach Gminy Obrazów.

Lp.	Sołectwo	Liczba figur	
		istniejące	nieistniejące
1	Bilcza	8	
2	Chwałki	6	
3	Dębiany	5	1
4	Głazów	4	
5	Jugoszów	6	
6	Kleczanów	10	
7	Komorna	4	
8	Lenarczyce	7	
9	Malice	6	1
10	Obrazów	14	1
11	Piekary	7	
12	Rożki	9	
13	Sucharzów	3	1
14	Świątniki	12	
15	Święcica	9	
16	Węgrce	3	
17	Wierzbiny	3	
18	Zdanów	5	
19	Żurawica	3	
Razem		**124**	**4**

Źródło: Opracowanie własne Autora.

FIGURY, KRZYŻE I KAPLICZKI W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH

BILCZA

1. Krzyż kamienny, choleryczny na postumencie – 1873 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'34.4"N 21˚35'31.51"E

Stoi na lewym brzegu rzeczki Czarna (źródła między Jugoszowem a Zdanowem, prawy dopływ Dębianki) między drogą powiatową Obrazów – Kleczanów a częścią wsi zwanej Marynki, na stromym stoku, gdzie znajdują się nieużytki przez miejscowych nazywane Laskiem.

W XVIII w. była tam cegielnia, na potrzeby dworu w Bilczy. W latach 70. XIX w. powyżej nieczynnej cegielni chowano zmarłych na cholerę. W 1873 r. rodzice zmarłego – jak informuje inskrypcja – w wieku 14 lat (urodził się 24 kwietnia 1861 r., zmarł więc w wieku 12 lat i 7 miesięcy, a w akcie jego zgonu podano wiek 13 lat) Stanisława Dąbrowskiego ufundowali kamienny krzyż na postumencie z wizerunkiem Ukrzyżowanego. Po obu stronach nasady krzyża umieszczono figurki aniołków. Na postumencie inskrypcje:
od frontu:

„Ciężkie Bóg zseła próby
Aby zahartować nas w cnocie.
Podobało się Najwyższe
mu zabrać z tego świata
podczas grasujących epide
mij dwóch synów Anto
niego i Katarzyny
mał. Dąbrowskich.
Stros[kani] *rodzice proszą o po*
bożne [*westchnie*]*nie do Boga*
[…] *duszy tu spoczywającego*
syna”

z tyłu:

„Tu spoczywają zwłoki
ś. p. Stanisła
wa Dąbrow=
skiego zmarł
w m: Listopadzie 1873
żył lat 14”

na prawej stronie figury słabo czytelna:

„[je]
dynemu Proszą Cię
[*i nie*]
odłączaj […]
grobowem […]
ciuł […]
wspólnego spoczyn
ku na ziemi"

Ponadto na pomniku nagrobnym widoczne są ślady po tzw. znakach ogniowych tworzących formy krzyży, jak również późniejsze inskrypcje z datami.

Na szczycie dolinki ponad cmentarzem cholerycznym podczas II wojny światowej żołnierze radzieccy wykopali okopy. Z tego okresu pochodzą też zniszczenia krzyża (ślady po strzałach z pepeszy).

Teren cmentarza jest zarośnięty i zaniedbany, w stanie szczątkowym jest postać Ukrzyżowanego.

Jak wynika z Akt stanu cywilnego parafii Obrazów, w 1873 r. zmarło 2 synów Antoniego i Katarzyny z Forców małżonków Dąbrowskich:

Franciszek w wieku 4 lat – w dniu 12/24 października 1873 r. i Stanisław w wieku 12 lat i 7 miesięcy – w dniu 11/23 listopada 1873 r. oraz syn Jana i Agnieszki z Gołąbkowskich małżonków Dąbrowskich – Wojciech, w wieku 7 lat – 21 października/2 listopada 1873 r. W aktach stanu cywilnego brak jest informacji, że zostali pochowani w Bilczy na cmentarzu cholerycznym.

Ok. 1960 r. grunty gromadzkie, na których stoi krzyż zakupił Stanisław Socha i obecnie są własnością jego spadkobierców.

Źródło: Archiwum Państwowe w Kielcach Oddział w Sandomierzu, Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Obrazowie, sygn. 54, R. 1861, akt urodzenia (Stanisława Dąbrowskiego) nr 51; sygn. 65, R. 1873, akt zgonu (Franciszka Dąbrowskiego) nr 79; akt zgonu (Wojciecha Dąbrowskiego) nr 85, akt zgonu (Stanisława Dąbrowskiego) nr 95; Relacja Mieczysława Sabata.

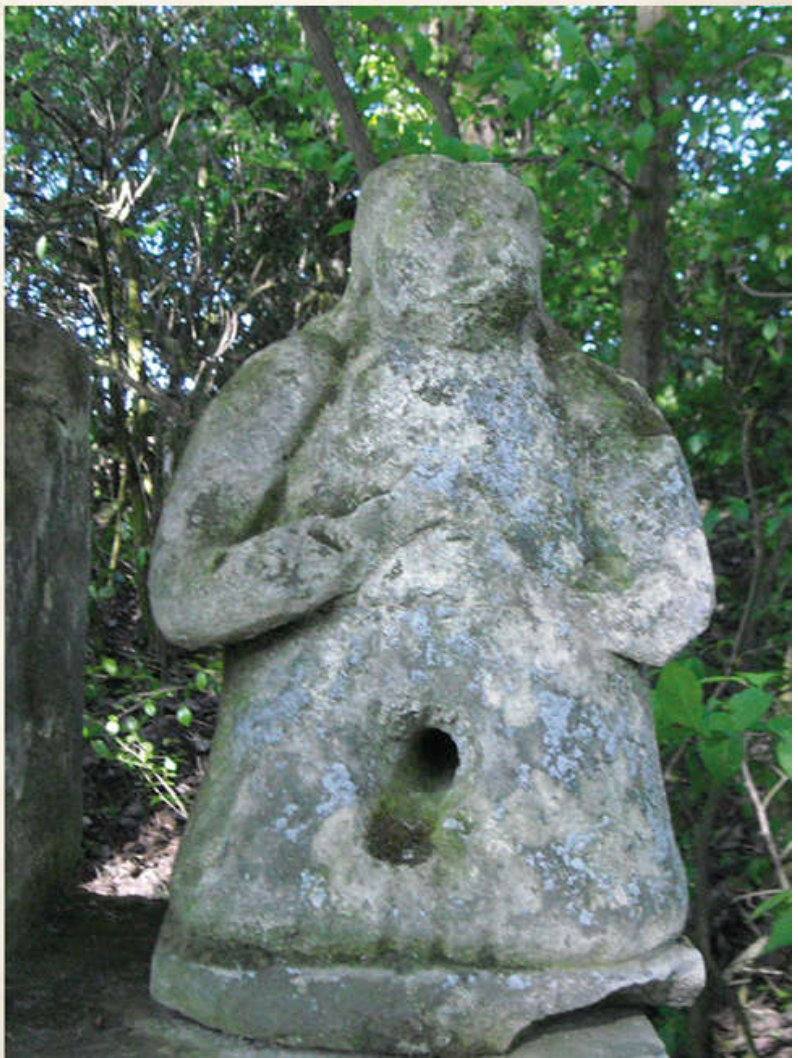

2. Krzyż kamienny na postumencie z figurą Matki Boskiej – 1906 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'40.23"N 21˚34'33.58"E

Krzyż kamienny z metalowym wizerunkiem Ukrzyżowanego na postumencie, wykonany z piaskowca pomalowanego farbami. W postumencie od frontu wykuta nisza tworząca kapliczkę, obecnie z ceramiczną figurą Matki Boskiej, a na cokole przed postumentem umocowano oryginalną rzeźbę Maryi wykonaną z piaskowca janikowskiego.

Inskrypcje na cokole poniżej kapliczki:

„O Maryo niepokalanie poczęta
módl sie za nami"

Inskrypcja na lewym boku postumentu:

„Michał i Józefa
z Malców
LEGWANT
ten Krzyż wysta
wili na podzieko
wanie Bogu za
opieke współżyciu
z sobą
1906 r."

Inskrypcja na prawym boku postumentu:

„Święty Boże
Święty mocny
Święty i nieśmierte
lny zmiłuj się nad
nami"

Obecnie krzyż stoi na posesji Karola Dąbrowskiego przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów. Wcześniej była to własność jego pradziadka Kazimierza Marczewskiego, a następnie była w rękach kilku właścicieli.

Źródło: Relacje Henryki Motyła i Mieczysława Sabata.

3. Figura Chrystusa Dźwigającego Krzyż z Figurą Matki Boskiej Bolesnej – 1910 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'46.33"N 21°34'40.81"E

Figura kamienna wykonana z piaskowca, malowana farbami olejnymi. Na prostopadłościennym postumencie umieszczony Chrystus Dźwigający Krzyż, we wnęce postumentu znajduje się kamienna figura Matki Boskiej Bolesnej z sercem przebitym „mieczem boleści".

Fot. Archiwum Foto Media Art.

Z tyłu postumentu inskrypcja:

„FIGURĘ
TE
POSTAWILI
ANDRZEJ
I KATARZYNA
KAPUSTY
1910 R."

Obecnie stoi na posesji Ireny Szwagierczak.

Źródło: MOwS, Figura Chrystusa Dźwigającego Krzyż nr P2, Bilcza 2001; Kapliczki nr 554, Bilcza 1987; Relacja Ireny Szwagierczak.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego
w Sandomierzu. Stan 1987 r.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego
w Sandomierzu. Stan 2001 r.

4. Krzyż metalowy na postumencie – 1913 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'44.2"N 21°34'54.11"E

Krzyż metalowy z symbolami Męki Pańskiej stoi w części wsi zwanej Dworskie, przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów. Wystawili go w 1913 r. Anna i Józef Sochaccy. W 1893 r. Józef Sochacki zakupił placówkę z połową budynku dworu dla swego syna Franciszka Sochy (skrócił pisownię nazwiska), który służył w Lejb-Gwardyjskim Pułku Grenadierów Jego Wysokości w Sankt Petersburgu.

Inskrypcje od frontu:
„JEZU!
BĄDŹ NAM
MIŁOŚCIW"

z prawej strony krzyża:
„JÓZEF i ANNA
SOCHACCY
1913 R."

z tyłu inskrypcja dotycząca córki fundatorów Marii, zmarłej w wieku 22 lat:

„1934
Ś. P.
M. SOCHA 5 […]
Ż 22"

Obecnie krzyż znajduje się na posesji Danieli Surowiec, opiekuje się nim prawnuczka fundatorów.

Źródło: Relacja Danieli Surowiec.

5. Figura św. Franciszka – 1920 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'27.2"N
21°35'04.74"E

Figura znajduje się w części wsi zwanej Gacki. Wykonana jest z piaskowca pomalowanego farbami emulsyjnymi. Jej fundatorami byli Helena i Franciszek Tomala. Obecnie napisy nieczytelne, zamalowane. Od 6 lat wznowiono zwyczaj śpiewania przy niej majówek, który zaprzestano praktykować w latach 90. XX w.

Figura stoi na gruntach Rafała Kowalskiego, opiekują się nią właściciele gruntu.

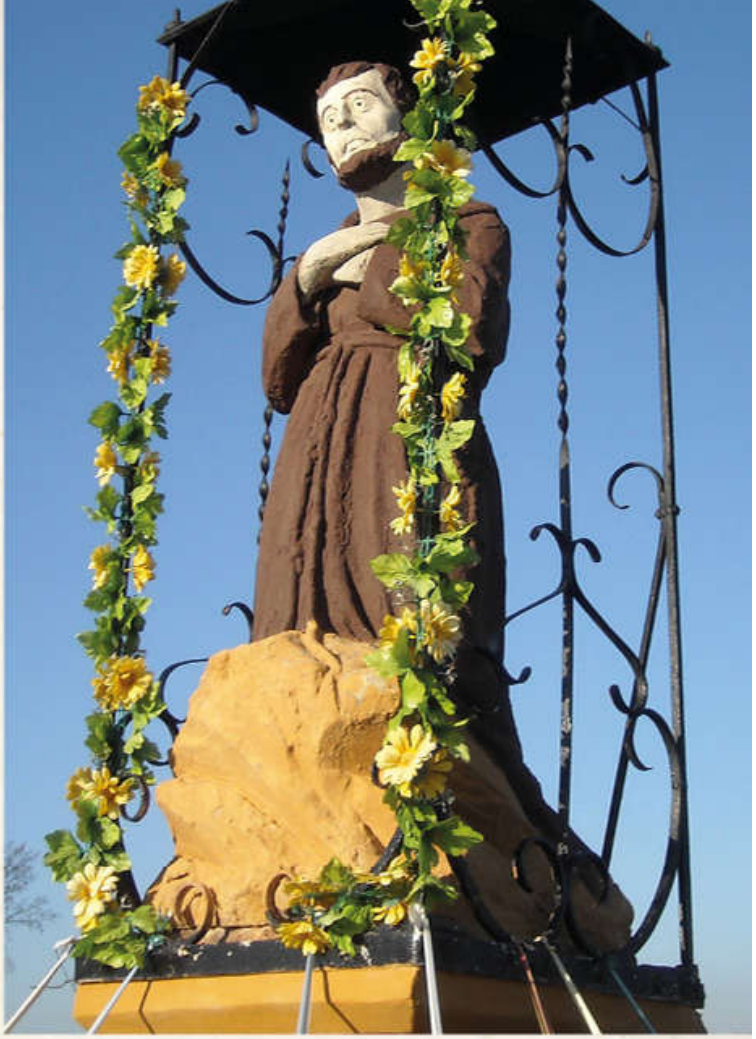

Źródło: Relacje Barbary Kowalskiej i Heleny Saja.

6. Figura Matki Boskiej – 1994 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'53.04"N 21°33'49.2"E

Figura znajduje się przy polnej drodze z Bilczy do Jugoszowa (dawniej pola te nosiły nazwę Pastwisko), na gruntach rodziny Komorowskich. Postać Matki Boskiej umieszczona jest na postumencie składającym się z trzech części, na których od frontu wypisane są inskrypcje na szkle:

Na górnej części:

„MATKO
NIE OPUSZCZAJ
NAS"

na środkowej, poniżej krucyfiksu:

„BROŃ OD NIESZCZĘŚĆ PLONY ZIEMIĘ i PRACE
ROLNIKA – CIEBIE PROSIMY POBŁOGOSŁAW BOŻE"

i najniższej:

„NA CHWAŁĘ BOGU
FUNDATORZY
MARIANNA, STANISŁAW
EWA i WOJCIECH
KOMOROWSCY
WYK. ST. KOMOROWSKI R. 1994"

Figura otoczona jest metalowym ogrodzeniem.

Opiekuje się nią rodzina fundatorów.

Źródło: Relacja Zdzisława Mendali.

7. Kapliczka Matki Boskiej z Lourdes – 2000 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'44.46"N 21˚35'08.81"E

Kapliczka stoi na końcu wsi przy drodze do Dębian, na gruntach Stanisława Lipińskiego. Usytuowano ją przy wcześniejszej kapliczce, drewnianej na słupie z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego z 1920 r., autorstwa Wawrzyńca Sochy.

Podczas prac drogowych została przesunięta ok. 2 m. Fakt odnalezienia kości ludzkich podczas poszerzania drogi, które według miejscowej tradycji są szczątkami osób zamordowanych przez Tatarów sugeruje, że w tym miejscu zapewne znajdował się krzyż, bądź kapliczka drewniana znacznie wcześniej, dla upamiętnienia tego wydarzenia.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 2001 r.

Z inicjatywy Henryki i Daniela Motyłów wzniesiono obecną kapliczkę kamienną, która została usytuowana w sąsiedztwie kapliczki drewnianej od strony wsi. Wybudowano ją ze składek mieszkańców Bilczy, zamieszkałych przy drodze prowadzącej z Dębian do wsi. Akt jej poświęcenia miał miejsce 12 czerwca 2000 r. przez ks. proboszcza Ignacego Kozińskiego.

Później kapliczkę drewnianą ze względu na zły stan techniczny usunięto, a drewnianą rzeźbę Chrystusa Frasobliwego przeniesiono do kościoła parafialnego w Świątnikach. Obecnie z inicjatywy mieszkańców wsi została przeniesiona do Remizy Strażackiej w Bilczy.

Kapliczka ma kształt groty z kamieni, jest nakryta daszkiem zwieńczonym krzyżem. Figura Matki Boskiej z Lourdes wykonana została z żywicy epoksydowej.

Na cokole widnieje granitowa płyta z inskrypcją:

„I KRAJ TEN CAŁY
I LUD TWÓJ WIERNY
TOBIE MARYJO
POLECAMY
MIESZKAŃCY BILCZY
Z OKAZJI WIZYTY OJCA ŚW.
16.06.1999 r."

U podnóża figura klęczącej św. Bernadety.

Co roku przy kapliczce ma miejsce poświęcenie pól, które odbywa się w oktawie Bożego Ciała.

Były i są śpiewane przy figurze majówki.

Źródło: MOwS, Kartoteka negatywów Muzeum w Sandomierzu, nr negatywu F-226/e, nr negatywu F-260/e; Bilcza 1972; Kapliczki nr 1392-1393, Bilcza 1989; Kapliczki nr P1, P3, Bilcza 2001; Relacja Henryki Motyła; T. Przała, *Z badań…*, s. 339; *Zdarzyło się w gminie*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2000, nr 9, s. 8.

8. Krzyż metalowy – ok. 2000 r.

Stan 2015 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'43.46"N 21°34'51.96"E

Stoi na posesji Anny i Mariusza Wziątek. W tradycji rodzinnej krzyż drewniany znajdował się w południowo-zachodniej części posesji, przy stodole w miejscu cmentarza, gdzie pochowano pomordowanych przez Tatarów. Przed I wojną światową krzyż przeniesiono bliżej drogi powiatowej Obrazów – Klimontów. Postawiono go między drogą a ogrodzeniem, między wjazdem na posesję, a drewnianym domem. Po II wojnie światowej został zastąpiony nowym drewnianym krzyżem. Dopiero ok. 2000 r. Elżbieta i Marek Dąbrowscy zlecili wykonanie metalowego krzyża Mirosła-

wowi Surowcowi i przeniesiono go za mur na teren posesji. Obecnie stary drewniany dom wyburzono, a mur przesunięto tak, że krzyż znajduje się od strony drogi.

Źródło: Relacja Elżbiety i Marka Dąbrowskich.

Chwałki

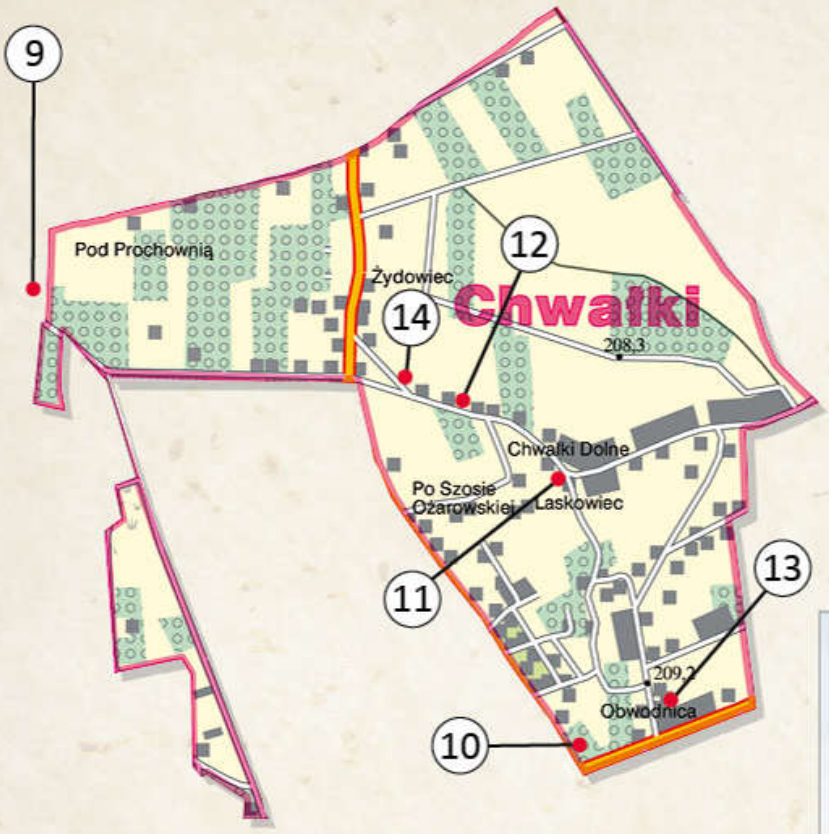

9. Kapliczka z rzeźbą Matki Boskiej z Dzieciątkiem – 1884 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'34.85"N 21˚41'41.81"E

Kapliczka znajduje się na końcu wsi od strony zachodniej, przy drodze polnej stanowiącej w przeszłości granicę z Wysiadłowem. Front figury, kształt pola i przebieg drogi mogą sugerować, że w przeszłości droga prowadziła z drugiej strony kapliczki (wówczas byłaby ona na terenie wsi Wysiadłów). Obecnie mieści się w granicach administracyjnych wsi Wysiadłów.

Wysiadłów w latach 1977-1984 znajdował się w gminie Obrazów, a po ostatniej reformie samorządowej należy do gminy Wilczyce. Mimo tego, gminna ewidencja zabytków gminy Obrazów uwzględnia ją. Podobnie jest z katalogiem zabytków sztuki powiatu sandomierskiego wydanym w 1962 r., w którym przypisana jest do wsi Chwałki.

Kapliczka jest nakryta czterospadowym daszkiem i ma kształt latarni na postumencie. Umieszczono w niej rzeźbę Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Od frontu na postumencie widnieje słabo czytelna inskrypcja:

„Na Chwałę
Panu Bogu
Figurę
[Tę] *ufundowały*
Jakób i Jadwiga
Roźmiejowie
małżonkowie
prawi
1884[?]"

Obecnie kapliczka jest pomalowana.

Źródło: T. Giecewicz, *Gminna ewidencja…*; *Katalog zabytków sztuki…*, s. 3; J. Myjak, *Przydrożne znaki przeszłości w gminie Wilczyce…*, s. 63.

10. Kapliczka z figurą św. Tekli – 1927 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'43.4"N 21°43'14.2"E

Kapliczka stoi na granicy Chwałek i Sandomierza, przy ul. Ożarowskiej w pobliżu skrzyżowania z ul. Eugeniusza Kwiatkowskiego. Kapliczkę betonową ufundowali mieszkańcy wsi Chwałki w 1927 r. Ma ona kształt kapliczki neogotyckiej z betonową figurką św. Tekli. Na niskim postumencie widnieje inskrypcja:

„ŚW. TEKLA
FUNDATOROWIE
GOSPODARZE CHWAŁEK
1927 R."

Zwiększenie ruchu komunikacyjnego, jak również pobudowanie centrum handlowego w bezpośrednim sąsiedztwie kapliczki spowodowało duże zmiany w jej otoczeniu.

Źródło: M. Bronkowski, *Sandomierskie pomniki*, Sandomierz 2013, s. 72-73; J. Myjak, *Kaufland w gminie Obrazów*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów, 2010, nr 26, s. 15.

11. Krzyż lastrykowy na postumencie z figurą Matki Boskiej Niepokalanej – ok. 1970 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'12.54"N 21°43'13.74"E

Pierwotnie był to jedyny krzyż, stał w centrum wsi zwanej Chwałki Dolne, umiejscowiony bliżej drogi niż obecny. W latach 70. XX w. zniszczony przez upływ czasu krzyż drewniany zastąpiono krzyżem z lastryko. Uczynił to na własny koszt Stanisław Łukaszek. Ulokowano go kilka metrów dalej od drogi, wówczas na posesji Heleny Teter, a obecne jej córki Krystyny Brzeszcz.

Na schodkowej podstawie krzyża dwie inskrypcje:

„OTWÓRZCIE"
„DRZWI ODKUPICIELOWI"

W postumencie wnęka z figurą Matki Boskiej Niepokalanej i inskrypcjami, nad wnęką:

„1950–
LECIA"

pionowo obok figury inskrypcje od lewej:

„JUBILEUSZ",

z prawej:

„ODKUPIENIA"

i poniżej:

„MIESZKAŃCY CHWAŁEK 1983"

W 2015 r. teren wokół krzyża wyłożono kostką brukową.

Źródło: Relacja Haliny i Tadeusza Świątańskich oraz Ferdynanda Łukawskiego.

Stan 2015 r.

12. Figura Matki Boskiej Niepokalanej – ok. 1984 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'19.72"N 21°42'56.57"E

Figurę Matki Boskiej Niepokalanej na wysokim postumencie ok. 1984 r. wystawił Jan Kapis na swojej posesji. Obecnie jej właścicielem jest Adam Szyprowski.

Źródło: Relacja Adama Szyprowskiego.

13. Figura Matki Boskiej Niepokalanej – 2003 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'49.22"N 21˚43'28.94"E

Stoi przy Okręgowej Stacji Kontroli Pojazdów, po prawej stronie wjeżdżając na posesję, za ogrodzeniem wśród 34 drzew iglastych. Jest niewidoczna z placu manewrowego. Przed figurą znajduje się oczko wodne z rybami.

Figurę na swojej posesji, przy uruchamianiu Okręgowej Stacji Kontroli Pojazdów ufundował Jan Maziarz w intencji oddania się pod opiekę Matki Boskiej Niepokalanej.

W dniu 8 września 2004 r. figurę poświęcił ks. proboszcz Józef Śmigiel.

Źródło: Relacja Jana Maziarza; J. Myjak, *Stacja Diagnostyczna Otwarta*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 18, s. 8; J. Myjak, *Poświęcenie Patronki*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 19, s. 15.

14. Kapliczka kamienna Matki Boskiej Różańcowej Pompejańskiej – 2013 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'21.58"N 21˚42'49.48"E

Stoi na posesji Danuty i Waldemara Kwietniowskich przy lokalnej asfaltowej drodze, na północ od drogi prowadzącej z Chwałek Dolnych do skrzyżowania z drogą krajową nr 79. Kapliczka postawiona w 2013 r. ma kształt kamiennej groty wykonanej ze zlepieńca smerdyńskiego. W niej znajduje się wizerunek Matki Boskiej Różańcowej Pompejańskiej. Poniżej inskrypcja:

„WDZIĘCZNOŚĆ BOGU WSZECHMOGĄCEMU
I MATCE BOSKIEJ RÓŻAŃCOWEJ POMPEJAŃSKIEJ
ZA OPIEKĘ I POMOC W MOIM ŻYCIU I MOJEJ RODZINY"

Źródło: Relacja Danuty i Waldemara Kwietniowskich z Sandomierza.

Dębiany

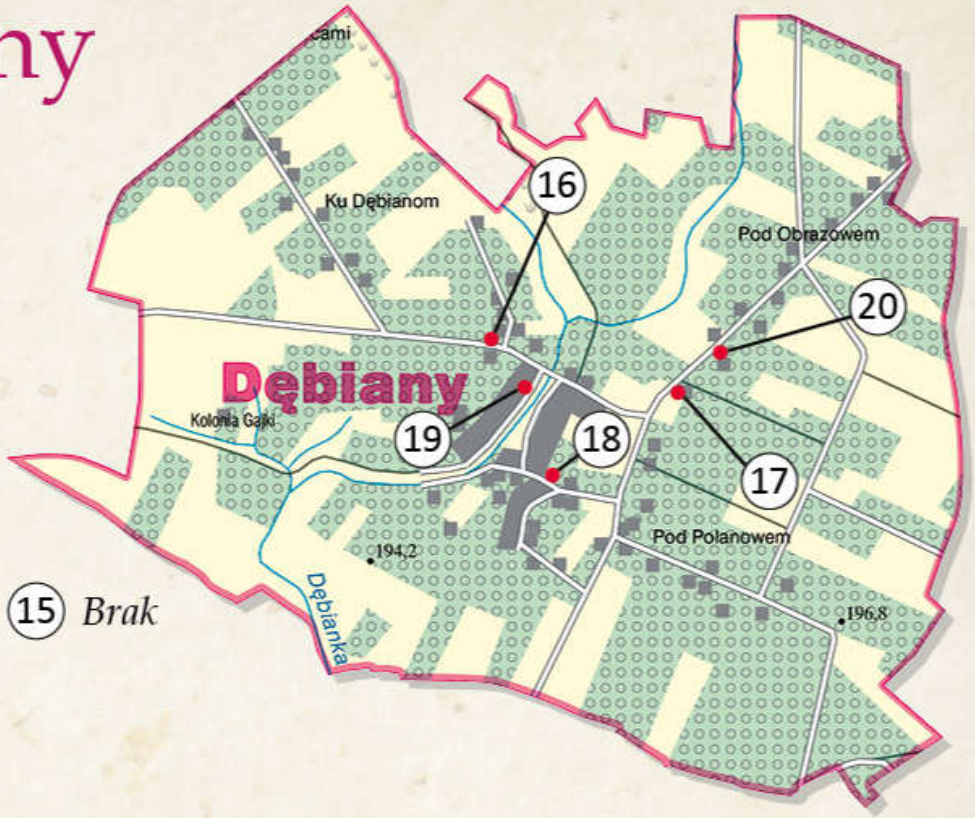

15 *Brak*

15. Krzyż drewniany – przełom XIX i XX w. (nieistniejący)

Krzyż drewniany z symbolami Męki Pańskiej stał w Dębianach Szlacheckich do 1950 r.

Źródło: T. Przała, *Wawrzyniec Socha…*, s. 426; W. S. Laskowski, *Słownik krajoznawczy…*, s. 13.

16. Kapliczka drewniana nasłupowa z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego – pocz. XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50°40'51.22"N 21°37'14.75"E

Stoi w części wsi zwanej Dębiany Szlacheckie, na posesji Arkadiusza Wałaszczyka.

Poprzednio w tym miejscu była drewniana polichromowana kapliczka nasłupowa wykonana przez Jana Godowskiego z Dębian, która od 1999 r. znajduje się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Sandomie-

Archiwum Foto Media Art.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Sandomierzu.

rzu. F. Rosiewiczówna w 1933 r. odnotowała, że „ufundowała ją wieś, gdyż tu były drogi krzyżowe". Kapliczka mieściła figurę Chrystusa Frasobliwego (ok. 60 cm) wykonaną ok. 1800 r. przez nieznanego rzeźbiarza. Kapliczka była pokryta polichromią w kolorach: białym, niebieskim i jasnobrązowym. W 1999 r. rodzina Wałaszczyków ufundowała nową kapliczkę na wzór starej, z drzewa dębowego, które jest polakierowane. Do niej przeniesiono zabytkową figurę Chrystusa Frasobliwego.

Kapliczka posiada kształt prostopadłościanu o rzucie zbliżonym do kwadratu. Jest nakryta

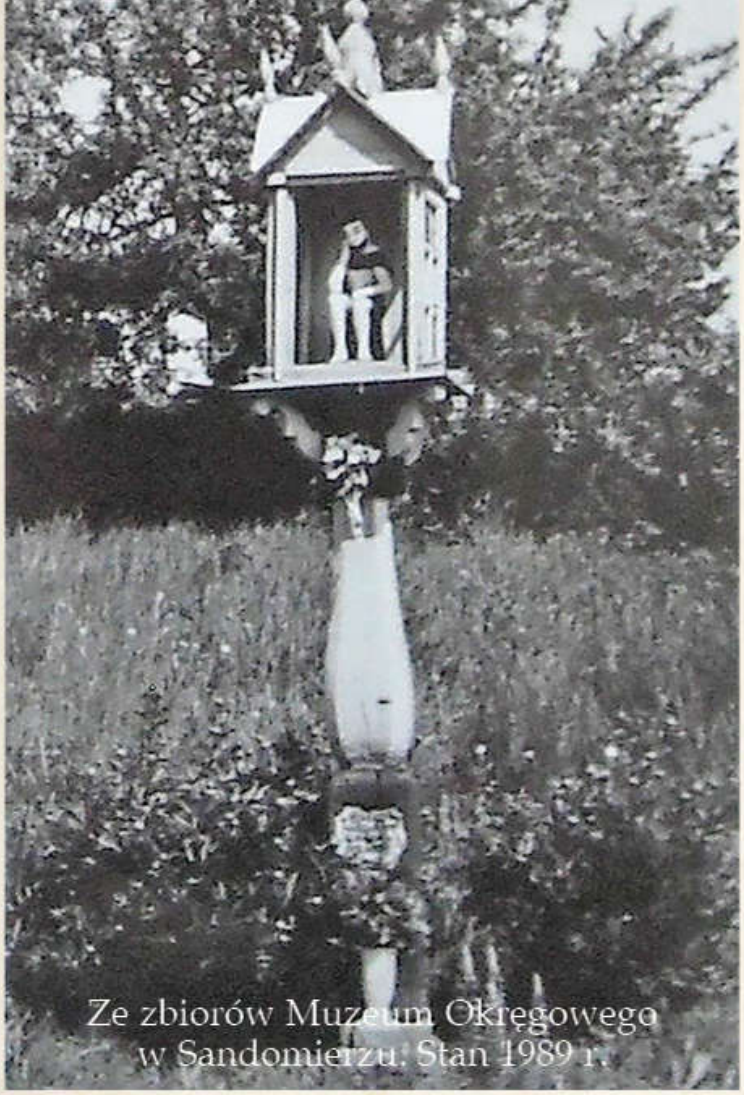

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1989 r.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

krzyżowym daszkiem zwieńczonym sygnaturką. Każdy bok kapliczki wygląda jednakowo i jest zakończony trójkątnym szczytem z ozdobną profilowaną sterczyną. Na słupie kamienna tabliczka z napisem:

„STAROŻYT-
NA FIGURA PO
PRAWIONA
W R. 1896"

W 2012 r. podniesiony został teren wokół kapliczki i wykonano cokół z kamieni.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Sandomierzu.

Źródło: MOwS, Karta negatywów Muzeum w Sandomierzu, nr negatywu F-257/e, Dębiany 1972, Kapliczki nr 1385-1387, Dębiany 1989; Karta katalogu naukowego muzealiów etnograficznych, nr inw. MN-451/E; Relacja Arkadiusza Wałaszczyka; I. Łukawska, *Dawna wieś sandomierska. Przewodnik po wystawie*, Sandomierz 2005, s. 6; T. Przała, *Z badań…*, s. 381-383.

17. Figura Matki Boskiej Niepokalanej – 1906 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'45.83"N 21˚37'41.9"E

Znajduje się w części wsi zwanej Pod Obrazowem. Wykonana z piaskowca kunowskiego, pomalowana farbą olejną. Figura ma 4 słupki, obecnie zarośnięte żywopłotem stanowiącym ogrodzenie.

Od frontu na postumencie widnieje inskrypcja:

„Matko pociesz
bo płaczemy
Matko prowadź
bo zginiemy
Ucz nas kochać
choć w cierpieniu
Ucz nas cierpieć
lecz w milczeniu.

Matko nie opuszczaj
nas."

z lewej strony figury:

*„Fundatoży**
Franciszek i Maryanna
KIELEJAŃSCY
1906"

Figura znajduje się na gruntach Marii i Mariana Smardzów przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów. Maria Smardz jest córką fundatorów (95 lat) i wraz z rodziną opiekuje się figurą.

Od 2-3 lat przy figurze śpiewane są majówki.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacja Marii Smardz.

18. Figura Matki Boskiej z Lourdes z rzeźbą Chrystusa – 1907 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'37.19"N 21˚37'19.46"E

Figurę wzniesiono na skarpie, której obsuwanie się groziło jej uszkodzeniem. Dlatego wzmocniono fundament figury wznosząc mur oporowy ze zlepieńca smerdyńskiego. Sama figura wykonana jest z piaskowca kunowskiego i pomalowana farbami olejnymi. Fundatorami byli Katarzyna i Paweł Florkiewiczowie, za figurą na wzniesieniu znajdował się dom fundatorów. Obecnie tylko teren przy figurze jest własnością ich spadkobierców.

Figura Matki Boskiej z Lourdes jest osłonięta metalowym daszkiem zwieńczonym krzyżem. Ustawiona na postumencie, gdzie od frontu jest nisza z rzeźbą Chrystusa.

Poniżej na cokole inskrypcja:
„Najsłodsze Serce Jezusa
Zmiłuj się nad nami”*

Z tyłu w kartuszu inskrypcja:
„Pamiątkę tę
postawili
Paweł
i Katażyna
Mlałżankowie
FLORKIEWICZE
Dnia 9 Sierpnia
1907 r.”*
Śpiewane są przy niej majówki.
Figurą opiekuje się Zofia Barbach.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacji Zofii Barbach.

19. Figura Matki Boskiej – 1908 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'47.16"N 21°37'19.8"E

Stoi na prawym brzegu rzeczki Dębianki. Pierwotnie znajdowała się na wprost mostu. Obecnie most położony jest ok. 50 m w górę biegu rzeczki i prowadzi przez niego droga powiatowa Obrazów – Klimontów.

Postać Matki Boskiej w typie Niepokalanej z wizerunkiem serca otoczonego wieńcem złotych płomieni i zwieńczonego koroną cierniową. Pod jej stopami księżyc i kula ziemska, którą oplata wąż.

Figura jest osłonięta metalowym daszkiem z krzyżykiem, umieszczona na postumencie, w którego niszy znajduje się rzeźba św. Franciszka. Miejsce figury otoczone metalowym płotkiem.

Na cokole postumentu widnieją inskrypcje od frontu:

„MATKO SERCA
JEZUSOWEGO
MÓDLSIĘ ZANAMI"

z lewej strony figury na cokole:

„TE. FIGÓRE
WYSTAWILI
MIESZKAŃCY
WSI. DEBIANY. 1908 r"

Obecnie figura znajduje się na posesji Andrzeja Smardza, opiekują się nią mieszkańcy wsi. Śpiewane są przy niej majówki.

Źródło: Relacja Andrzeja Smardza.

20. Kapliczka drewniana nasłupowa z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej – 2004 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'59.62"N 21˚37'47.9"E

Stoi w części wsi zwanej Pod Obrazowem, obecnie na posesji Mirosława Klimonta, przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów. Pierwotnie stała w polu, na którym po II wojnie światowej Zofia

i Franciszek Szmardzowie wybudowali dom i zabudowania gospodarskie. Ok. 1970 r. Franciszek Smardz wykonał betonowy słupek, na którym zamocował starą drewnianą kapliczkę z Obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej. W 2004 r. Mirosław Klimont na prośbę matki Janiny Smardz zlecił wykonanie nowej drewnianej kapliczki, do której przeniesiono obraz ze starej kapliczki, znajdującej się tam przynajmniej od lat 40. XX w.

Źródło: Relacja Janiny Smardz.

Głazów

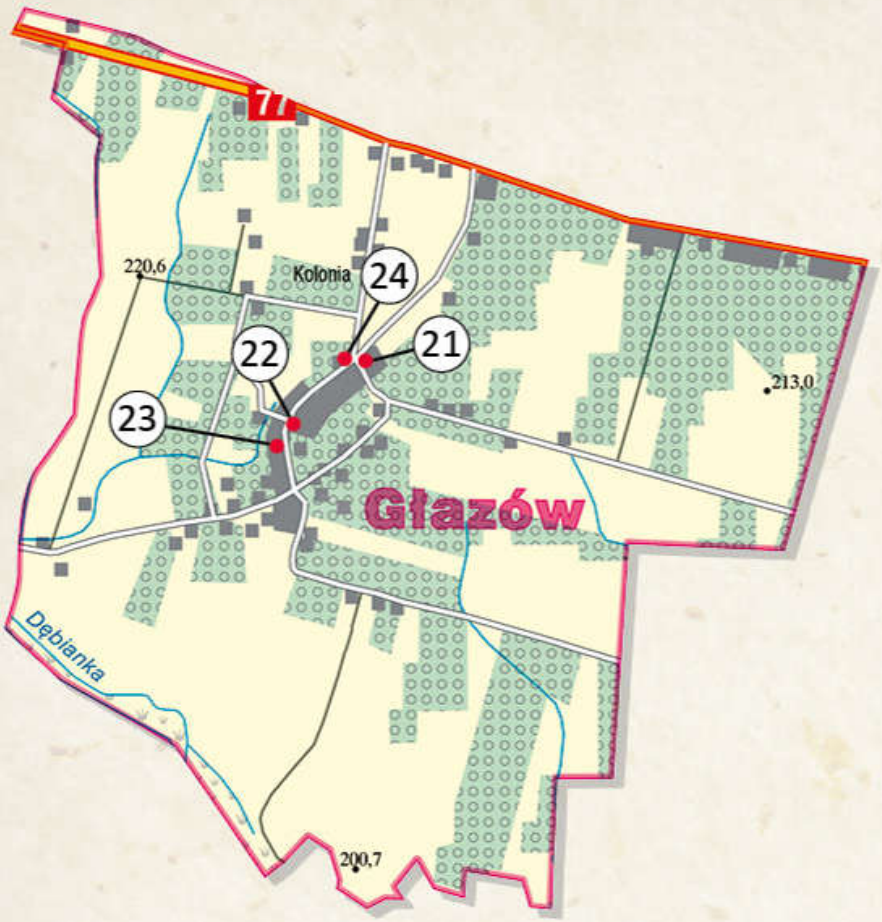

21. Kapliczka nasłupowa ze św. Franciszkiem – 1854 r.

Archiwum Foto Media Art.

Współrzędne geograficzne:
50°42'06.5"N 21°37'23.23"E

Znajduje się w centrum wsi, przy rozjeździe dróg: do Węgrc Panieńskich, do Obrazowa i do Rożek (dwie drogi: główna i przez wąwóz) na niewielkim wzniesieniu (tworzy nieoznakowane rondo). W miejscu gdzie stał wcześniej zniszczony drewniany wysoki krzyż, po jego ścięciu (ok. 40 lat temu) zamontowano na słupie metalową przeszkloną kapliczkę ze starą drewnianą rzeźbą św. Franciszka. Słup, którym jest belka starego krzyża z zachowanym wyrzeźbionym napisem „R. 1854" został wzmocniony w narożach kątownikami. Kątowniki i kapliczkę wykonał kowal Marian Drab w latach 60. XX w. Przy słupie było drewniane ogrodzenie, które po 1987 r. zastąpiono wysokim metalowym. Później, ok. 15 lat temu zostało ono o połowę skrócone. Przy kapliczce rosną trzy akacje.

Opiekują się nią Zofia i Dionizy Koziołowie.

Źródło: Relacje Zofii i Dionizego Koziołów; MOwS, Kapliczki nr 379, Głazów 1987; Kapliczka, Głazów 2001.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1987 r.

22. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1910 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'00.9"N 21˚37'12.81"E

Stoi na skarpie przy drodze Rożki – Węgrce Panieńskie na gruntach Andrzeja Drobniaka. Frontem zwrócona jest do osi drogi prowadzącej do dawnego dworu, w którym obecnie mieści się szkoła podstawowa w Głazowie.

Figura Matki Boskiej z Lourdes wykonana z piaskowca janikowskiego. Rzeźba posadowiona na małym cokole posiadającym z lewej strony inskrypcję dotyczącą wykonawcy:

„B. POWIDEŁ JANIKÓW."

Całość umieszczona na postumencie imitującym skały z inskrypcją od frontu:

„KRÓLOWO POLSKA
MATKO LORETAŃSKA
MÓDL SIĘ ZA NAMI
1910 R"

Wcześniej figura była pomalowana i ochraniana metalowym daszkiem zwieńczonym krzyżykiem. Przynajmniej do 1987 r. ogrodzona była drewnianym płotkiem, a następnie metalowym ogrodzeniem (przed 2001 r.), obecnie (od 2008 r.) rolę ogrodzenia pełnią łańcuchy przymocowane na czterech słupkach umieszczonych w narożach cementowej podstawy figury.

Kilka lat temu (2008 r.) figura była konserwowana przez Józefa Ścibiora ze składek mieszkańców wsi. Odzyskała dawny wygląd, bez przemalowań. Usunięto daszek i metalowe ogrodzenie.

Źródło: Relacje: Adolfa Drobniaka i Lecha Niezgody; MOwS, Kapliczki nr 378, nr 379, Głazów 1987; Figura Matki Bożej Różańcowej, Głazów 2001.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1987 r.

23. Krzyż lastrykowy na postumencie – 1957 r.

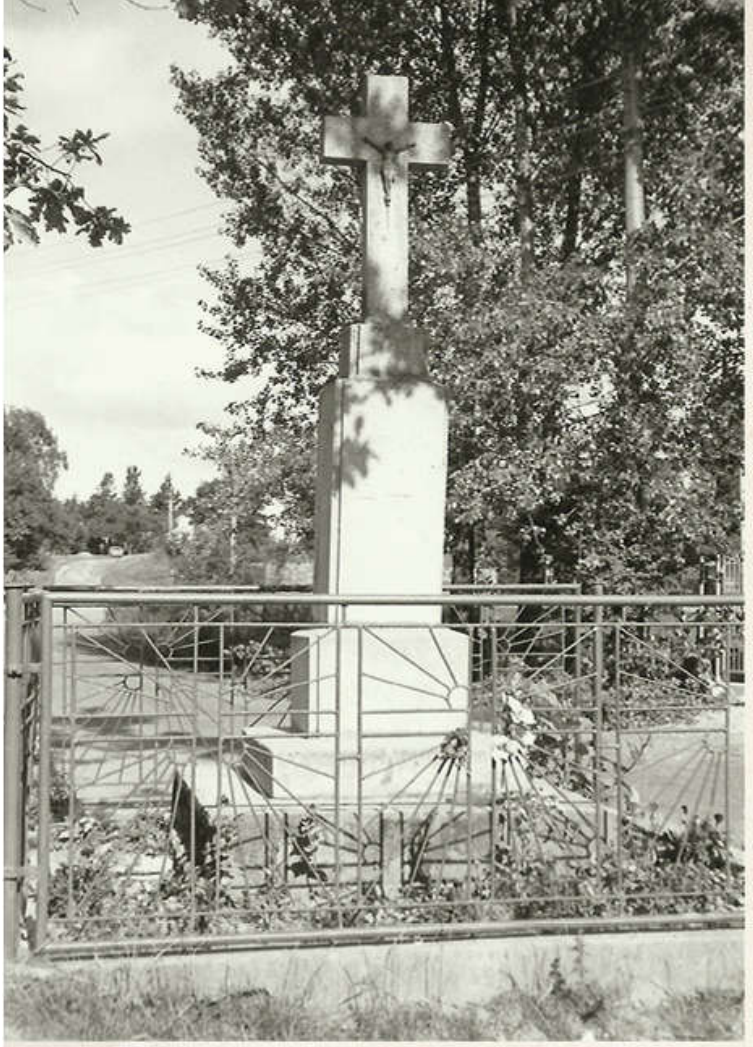

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego
w Sandomierzu. Stan 1987 r.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego
w Sandomierzu. Stan 2001 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'00.1"N 21°37'11.84"E

Obecnie znajduje się na granicy posesji Karoliny i Jarosława Drozdów oraz Janusza Wolaka, przy drodze Rożki – Węgrce Panieńskie.

Inicjatorką wystawienia krzyża była Krystyna Kozioł (po mężu Piątek) przewodnicząca Związku Młodzieży Wiejskiej. Inicjatywę wsparł Fabian Niezgoda. Po dożynkach pozostało trochę wspólnych pieniędzy i za nie zamówiono krzyż lastrykowy na postumencie z metalowym wizerunkiem Ukrzyżowanego. Od frontu na postumencie widnieje inskrypcja:

„DOBRY JEZU
PRZEZ KRZYŻ TWÓJ
ZBAW DUSZE NASZE
NA PAMIĄTKĘ ROKU
MARYJNEGO
1957GO
UFUNDOWAŁA MŁODZIEŻ
GŁAZOWA"

Postawiono go na skrzyżowaniu wspomnianej drogi z drogą prowadzącą do szkoły podstawowej w Głazowie. Frontem był zwrócony do Figury Matki Boskiej z Lourdes i otoczony metalowym ogrodzeniem. Znajdował się na niewielkim kopcu, który tworzył swoiste rondo. Na początku lat 90. XX w. zaistniała możliwość uruchomienia komunikacji miejskiej z Sandomierza do Głazowa. Wymogiem było jednak istnienie drogi asfaltowej i pętli, gdzie autobusy mogłyby bezpiecznie zawracać. Chcąc spełnić ten drugi warunek, podczas przebudowy drogi krzyż przeniesiono na granicę posesji Lecha Niezgody i Zygmunta Wolaka. Od strony technicznej przy translokacji krzyża pomagał pan Kolasiński przy współpracy mieszkańców wsi. Krzyż w nowym miejscu po mszy św. polowej poświęcił ks. proboszcz Zbigniew Tworek. Obecnie krzyż wymaga remontu.

Źródło: Relacje: Adolfa Drobniaka i Lecha Niezgody; MOwS, Krzyże nr 380, Głazów 1987; Krzyż kamienny, Głazów 2001.

24. Krzyż lastrykowy na postumencie z figurą Matki Boskiej Niepokalanej – 1994 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'06.72"N 21°37'22.59"E

Znajduje się na posesji Zofii i Dionizego Koziołów. Fundatorami w 1994 r. byli Krystyna i Jerzy Koziołowie. Wznieśli krzyż lastrykowy z wizerunkiem Ukrzyżowanego w intencji powrotu do zdrowia syna Dionizego, który uległ wypadkowi. W cokole widnieje wnęka z figurą Matki Boskiej Niepokalanej.

Inskrypcja:

„ZA
OTRZYMANE ŁASKI
FUNDATOR
RODZINA KOZŁÓW*
MAJ 1994 R"

Do 2013 r. krzyż miał metalowe ogrodzenie na fundamencie, które zostało usunięte, a między fundamentem ogrodzenia a cokołem krzyża wykonano wylewkę cementową.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacje Zofii i Dionizego Koziołów.

Jugoszów

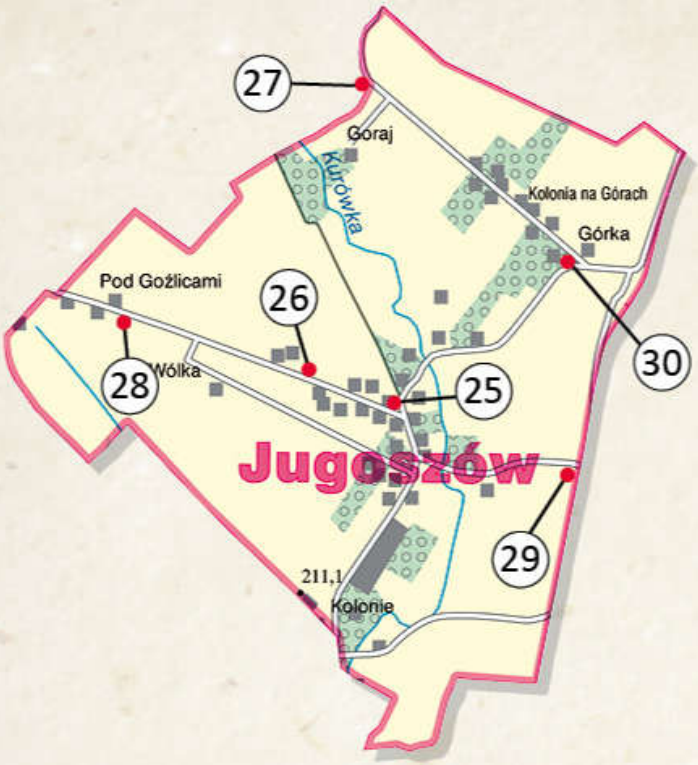

25. Krzyż kamienny na postumencie – 1891 r.

Archiwum Foto Media Art.

Współrzędne geograficzne:
50°41'16.64"N 21°32'30.88"E

Stoi we wsi przy drodze powiatowej Kleczanów – Klimontów, przy rozjeździe na Goźlice (drogą gminną). Do 1946 r. Jugoszów należał do parafii Goźlice, a obecnie należy do parafii Świątniki. Pierwotnie krzyż wykonany z piaskowca kunowskiego znajdował się na wysokim kopcu, który objeżdżano jak rondo. W trakcie prac przy poszerzaniu drogi w latach 70. XX w. został on przeniesiony na posesję Państwa Jurkowskich (na zakręcie jadąc z Kleczanowa do Goźlic). Obecnie usytuowany jest na skarpie. Prowadzą do niego schody. W latach 2011-2012 przeprowadzono restaurację krzyża współfinansowaną przez zamożnych gospodarzy z Jugoszowa. Chodnik i schody z kamienia, obłożone betonowymi krawężnikami, podobnie jak i otwory na chorągwie w głazach narzutowych wykonał Jan Śledź. Figura została odczyszczona z farb olejnych i pomalowana emulsyjnymi. Natomiast wykonanie ogrodzenia zostało sfinansowane przez Urząd Gminy w Obrazowie.

Inskrypcja od frontu:

„Na cześć i hwałe pan
Bogu naofiare
Ten Kszysz wystawili
Walęty i Maryianna
ZIMNICCY
dnia 20 sierpnia r
*1891."**

Od kilkunastu lat w intencji szczęśliwych zbiorów mają miejsce msze św. przy krzyżu drewnianym Na Górkach. Po nich odbywa się procesja do Figury Matki Boskiej Pod Goźlicami, której etapem jest modlitwa przy opisywanym krzyżu.

Opiekę nad krzyżem sprawuje Anna Śledź – prawnuczka fundatorów.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacja Anny Śledź.

26. Kamienny krzyż na postumencie – 1910 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'20.6"N 21˚32'18.99"E

Stoi przy drodze gminnej Jugoszów – Goźlice (do 1946 r. Jugoszów należał do parafii w Goźlicach), w miejscu określanym Pod Goźlicami na gruntach należących do Stefana Ordowskiego.

Krzyż kamienny na postumencie wykonany jest z piaskowca kunowskiego i pomalowany farbami olejnymi.

Na cokole ma dwa metalowe uchwyty na chorągwie z charakterystycznym krzyżem, wykonane przez Jana Śledzia.

Od frontu widnieje inskrypcja:

„Na cześć i Chwa-
łę panu Bogu ten
krzyż wystawili
Małżonkowie
Jan i Józefa
KOMOROWSCY
1910 R.”

Od kilkunastu lat w intencji szczęśliwych zbiorów mają miejsce msze św. przy krzyżu drew-

nianym Na Górkach. Po nich odbywa się procesja do Figury Matki Boskiej Pod Goźlicami, której etapem jest modlitwa przy opisywanym krzyżu.

Źródło: Relacja Anny Śledź.

27. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1938 r.

Fot. Krzysztof Tworek.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'50.1"N 21˚32'27.37"E

Figura znajduje się na terenie wsi Usarzów w jej części zwanej Barakówką. Jest usytuowana na rozjeździe dróg polnych prowadzących do: Kolonii Na Górkach w Jugoszowie, do Barakówki oraz do Góry i dalej Barszczówki w Usarzowie. Figura stoi na granicy wsi na kopcu ziemnym, przed nią znajduje się metalowy krzyż. Wykonana jest z piaskowca janikowskiego. Pierwotnie była zapewne otoczona łańcuchem na kamiennych słupkach, których fragmenty zachowały się.

Od frontu figury na postumencie widnieje inskrypcja:

„FUNDATORAMI
TEJ FIGURY BYLI
JAN I JÓZEFA
MAŁŻONKOWIE
KOMOROWSCY
1938 R."

Mimo, że figura znajduje się na terenie gminy Lipnik, widnieje w gminnej ewidencji zabytków gminy Obrazów.

Źródło: T. Giecewicz, *Gminna ewidencja….*

28. Figura Matki Boskiej – 1958 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'30.27"N 21°31'35.34"E

Stoi przy drodze gminnej Jugoszów – Goźlice (do 1946 r. do tej parafii należał Jugoszów) w miejscu określanym Pod Goźlicami, na gruntach należących do fundatorów: Stefanii i Józefa Zająców.

Figura Matki Boskiej posadowiona jest na postumencie. Postać Maryi osłonięto metalowym czterospadowym daszkiem zwieńczonym krzyżem.

Od frontu na postumencie widnieje inskrypcja:

„O MARIO
RÓŻAŃCOWA
NIE OPUSZCZAJ
NAS
TĄ FIGURĘ UFUNDOWALI
MAŁŻ- STEFANIA I
JÓZEF ZAJĄC
NA CZEŚĆ MARII"

Z lewej strony postumentu, od drogi prowadzącej do posesji fundatorów jest wnęka z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej i poniżej rok:

„1958 r."

Od kilkunastu lat przy figurze ma miejsce zakończenie procesji będącej finałem mszy św. w intencji szczęśliwych zbiorów.

Źródło: Relacja Anny Śledź.

29. Krzyż drewniany – 1960 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'10.05"N 21°33'00.67"E

Stoi przy rozwidleniu polnych dróg Zdanów – Nasławice (równolegle na wschód od drogi powiatowej Kleczanów – Klimontów) i drogi prowadzącej przez wąwóz do Jugoszowa. Wzdłuż granicy sadu rośnie wysoki żywopłot. Na zewnątrz, dla przechodniów widoczna jest tylko górna część krzyża, który umieścił Stanisław Bilski na gruncie należącym wówczas do gospodarza Michalskiego, na końcu wsi przy polnej drodze, którą najszybciej można było się dostać do kościoła parafialnego w Świątnikach. Był to krzyż postawiony „na wyprowadzenie zwłok" zmarłych mieszkańców wioski.

Pierwotnie był wkopany w ziemię i w wyniku wilgoci zgnił. Obecnie jest przymocowany metalowymi obejmami do drewnianej stopki wkopanej w ziemię.

Źródło: Relacje Anny Śledź i Stanisława Bilskiego.

30. Krzyż drewniany – XX w.

Archiwum Foto Media Art.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'31.6"N 21˚33'00.19"E

Obecnie znajduje się na gruntach Marii Beraś w części wsi nazywanej Na Górkach, przy rozjeździe na Usarzów.

Krzyż ufundowali Komorowscy z miejscowości Osiny. Został odnowiony ok. 1994 r. przez rodzinę Boćków z Jugoszowa. Na cementowej wylewce znajdują się dwa metalowe uchwyty na chorągwie z charakterystycznym krzyżem, wykonane przez Jana Śledzia.

Od kilkunastu lat przy tym krzyżu mają miejsce msze św. w intencji szczęśliwych zbiorów. Po nich wyruszają procesje do Figury Matki Boskiej Pod Goźlicami.

Opiekują się nim Alina i Lucjan Boćkowie.

Źródło: Relacja Aliny Bociek.

Kleczanów

31. Krzyż kamienny na postumencie – 1856 r.

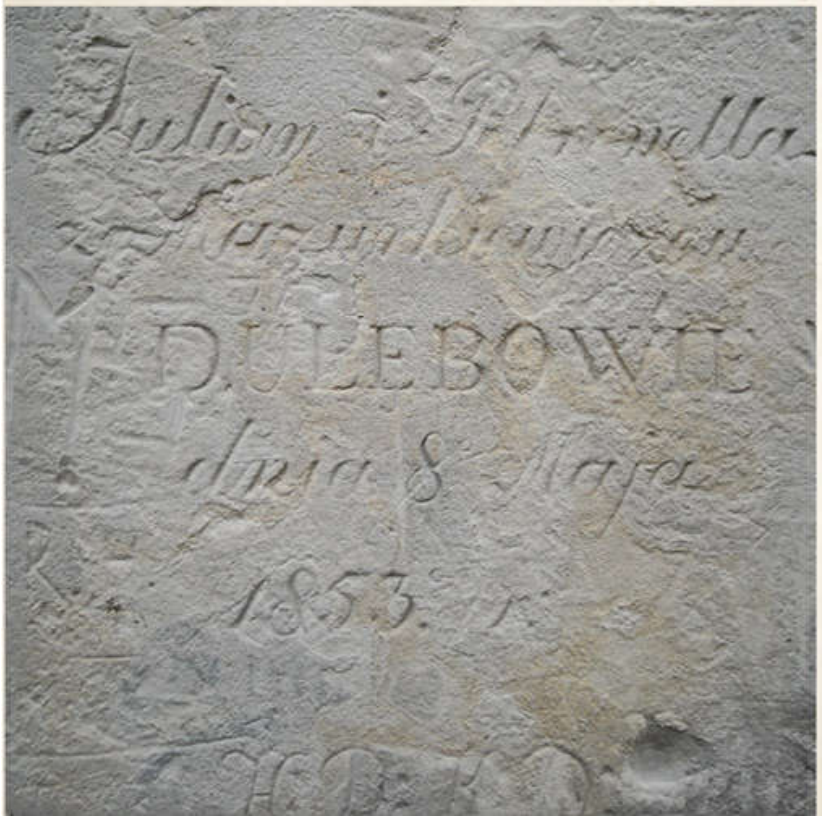

Współrzędne geograficzne:
50˚43'37.8"N 21˚33'55.4"E

Stoi w Lesie Kleczanowskim na tzw. Zwalisku w obecnym Leśnictwie Kleczanów Nadleśnictwo Staszów. Krzyż na postumencie od frontu posiada inskrypcję:

„Julian i Petronella
z Mazurkiewiczów
DULĘBOWIE
dnia 8 maja
1853 r."

i poniżej zapewne późniejszą:

„HD KD"

Julian Dulęba ur. ok. 1810 r. w Dobrach Głusk koło Lublina, syn Kazimierza i Franciszki, stanu szlacheckiego. Pracę w lasach rządowych rozpoczął w 1832 r. na stanowisku strażnika leśnego a od 1833 r. na stanowisku zastępcy podleśnego w Obrębie Sajczyce (Seyczyce) Leśnictwa Dubienka, w guberni lubelskiej, skąd w 1833 r. został translokowany do Straży Niemienice Leśnictwa Krasnystaw. W 1836 r. awansowany na podleśnego Straży Chełm a w 1837 r. przeniesiony do Leśnictwa Nowa Aleksandria (Puławy) na podleśnego Straży Wałowice. W styczniu 1845 r. został mianowany podleśnym Straży Lisów (obecnie Leśnictwo Kleczanów – Leśniczówka znajduje się w Lesie Zdanowskim) na terenie dzisiejszej gminy Obrazów. Na stanowisku tym pozostawał do śmierci. W nocy z 11 na 12 czerwca 1865 r. został w bestialski sposób zamordowany we własnym domu w Kleczanowie. Sprawcą zbrodni był prawdopodobnie jego podwładny, strzelec Obrębu Zdanów – Barański. Pozostawił czworo małoletnich dzieci, które urodziły się w Kleczanowie.

Jego żona Petronella Dulębina urodziła się w Lublinie między 1820-1822. Była córką Jakuba i Wiktorii z Mazurkiewiczów, stanu szlacheckiego. Zmarła 12 kwietnia 1859 r. i według aktu zgonu pozostawiła owdowiałego męża i synów: Henryka – Teodor Wiktor Henryk (ur. 01.07.1849), Kazimierza (ur. 18(?).03.1852), Michała – Marian Michał (ur. 08.09.1854) i Aleksandra – Marian Aleksander Wiktor (ur. 02.07.1857).

Inskrypcja na postumencie krzyża świadczy, że wzniesiony on został przez małżonków Dulębów, jednak nie znamy intencji, którą kierowali się fundatorzy. Jeśli obecnie krzyż stoi, jak sugeruje w swoim artyku-

le Józef Myjak, w miejscu śmierci Juliana Dulęby – nadleśniczego lasów państwowych (Julian Dulębanigdy nie był nadleśniczym), to znajduje się on na terenie nieistniejącej już wsi Lisów (w aktach stanu cywilnego zamiennie odnotowywano Kleczanów lub Lisów), gdzie w pobliżu stał dom zamordowanego.

Na pomniku zapewne umieszczono inicjały synów fundatorów: *„HD"* to Henryk (Teodor Wiktor Henryk) Dulęba – uczył się w gimnazjum radomskim, pracował na kolei w Warszawie. Współpracował z Ludwikiem Waryńskim jako działacz socjalistyczny wśród robotników. Aresztowany i zesłany na 13 lat ciężkich robót na Syberię. Zmarł 14.12.1913 r. w Niezabitowie (gmina Poniatowa, powiat opolski w województwie lubelskim).

„KD" to Kazimierz Dulęba – kształcił się w gimnazjum w Lublinie, Wyższej Szkole Rolniczej w Żabikowie i Akademii Rolniczej w Dublanach. Działacz niepodległościowy i oświaty rolniczej. Podczas I wojny światowej został aresztowany i osadzony w więzieniu w Moskwie. Po powrocie osiadł pod Puławami. Zmarł w 1922 r. w Niezabitowie.

Źródło: Archiwum Państwowe w Sandomierzu, Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Kleczanowie, R. 1849, sygn. 40, akt urodzenia nr 15; R. 1852, sygn. 43, akt urodzenia nr 8; R. 1854, sygn. 45, akt urodzenia nr 18; R. 1857, sygn. 48, akt urodzenia nr 12; R. 1859, sygn. 50, akt zgonu nr 1; R. 1865, sygn. 56, akt zgonu nr 7; Informacje przekazane przez Piotra Kacprzaka na podstawie dokumentów archiwalnych: Archiwum Państwowe w Radomiu, Zarząd Dóbr Państwowych Guberni Kieleckiej Lubelskiej Radomskiej i Siedleckiej, Officyalistów dworskich, sygn. 7915, s. 161-162; Akta osobowe Dulęby Juliana, sygn. 11409, k. 10-11, 33; I. Kosmowska, *Dulęba Kazimierz*, „Polski Słownik Biograficzny" 1939-1946, t. 5, s. 456; J. Myjak, *Tragedia sprzed lat*, „Gazeta Kleczanowska" 1994, nr 8, s. 4.

32. Krzyż metalowy na kamiennym postumencie – 1882 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'57.72"N 21°34'01.74"E

Archiwum Foto Media-Art

Znajduje się na rogu posesji stanowiącej własność parafii kleczanowskiej przy drodze prowadzącej od drogi krajowej nr 77 do Zdanowa, obok kościoła i cmentarza.

Na postumencie widnieją inskrypcje od frontu:

„NA
Cześć i Chwałę
BOGU
w Trójcy Świętej
Jedynemu"

po lewej stronie krzyża:

„Od wszelkiego
Złego zachowaj
nas Panie!"

po prawej stronie krzyża:

„Parafianie
Kleczanowscy
1882 r."

od tyłu:

„Św. Boże Św. mocny
Św. nieśmiertelny
*zmiłuj się nad nami!"**

Poniżej wyrzeźbione serce z krzyżem i kotwicą.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

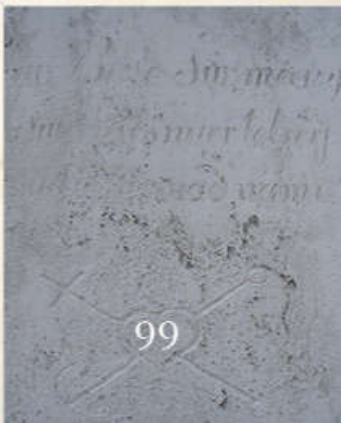

33. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50°42'55.32"N 21°35'20.86"E

Kapliczka kamienna stoi na początku wsi od strony Komornej (Sandomierza), na posesji Andrzeja Wosia. Frontem skierowana jest na południe, do drogi krajowej nr 77. Pierwotnie droga prowadziła przed kapliczką. Podczas jej poszerzania, poprowadzona została wykopanym szerokim rowem, a kapliczkę przeniesiono kilka metrów na północ, tak, że obecnie stoi na skraju skarpy.

Kapliczka ma formę latarni umieszczonej na wysokim słupie, otwartej na trzy strony arkadami. Osłonięta jest namiotowym daszkiem kamiennym, zwieńczonym obecnie metalowym krzyżem. Widoczne są na niej ślady po kulach z okresu II wojny światowej, zniszczeniu uległa również rzeźba Chrystusa Frasobliwego (obecnie jest bez głowy). Po wojnie w latarni kapliczki umieszczono dodatkowo figurę Matki Boskiej.

Na cokole widoczne są znaki ogniowe, od strony drogi umieszczono także reper – znak wysokości. Inskrypcja nieczytelna z powodu zamalowań.

Przy figurze kontynuowana jest tradycja śpiewania majówek.

Źródło: Relacja Katarzyny Woś.

34. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1929 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚43'16.73"N 21˚34'42.08"E

Znajduje się przy drodze Kleczanów – Pęczyny, obok bramy wjazdowej na posesję Państwa Jurkiewiczów (wcześniej Małkiewiczów). Kapliczka ma formę latarni otwartej na trzy strony arkadami, jest umieszczona na wysokim słupie i zwieńczona namiotowym daszkiem. Za nią rośnie stara lipa.

Ufundowana została w 1929 r. przez Andrzeja (zm. 1941, w wieku 95 lat) i Mariannę (zm. 1950) Małkiewiczów. Była to dziękczynna kapliczka za cudowne ocalenie

Andrzeja Małkiewicza, który podczas działań wojennych (dziś nie wiadomo, ale prawdopodobnie chodzi o wojnę rosyjsko-turecką 1877-1878) ocalał „pod stertą trupów". Po śmierci fundatorów kapliczką opiekował się ich syn Jan z małżonką Heleną, wnuk Zdzisław z małżonkami (Marią i Bogumiłą), a obecnie prawnuczka fundatora Anita.

Podczas frontu (II w. ś.) kapliczka była uszkodzona a jeden z pocisków zniszczył rękę figury Chrystusa Frasobliwego, jej odłamany fragment nadal znajduje się w latarni.

Inskrypcje:

„BOŻE BŁOGOSŁAW TWEMU LUDOWI
FUNDATORZY FIGURY
A. i M. MAŁKIEWICZ
1929"

Mieszkańcy z okolic figury na nabożeństwa majowe uczęszczają do kościoła parafialnego w Kleczanowie. Mimo prób odprawiania tych nabożeństw przy figurze, zwyczaj nie przyjął się na stałe.

Źródło: Relacje Bogumiły Małkiewicz i Anny Atherton.

35. Figura Matki Boskiej – pocz. lat 30. XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°43'02.76"N 21°34'38.5"E

Figura stoi przy drodze krajowej nr 77. Ufundowana na początku lat 30. XX w., jako druga po kapliczce z Chrystusem Frasobliwym, przez Mariannę i Andrzeja Małkiewiczów. Postawili ją na swoich gruntach. (Porównaj kapliczkę z Chrystusem Frasobliwym – 1929 r.)

Figura Matki Boskiej z charakterystycznie ułożonymi rękami, wykonana z cementu, stoi na lastrykowym postumencie.

Na frontowej ścianie postumentu figury dwie słabo czytelne inskrypcje,
u góry:

„KRÓLOWO
KORONY POLSKIEJ
MÓDL SIĘ ZA NAMI"

na dole:

„FUNDATOROWIE
[M]ARIANNA I ANDRZEJ
MAŁKIEWICZO[WIE]"

Po śmierci fundatorów figurą opiekował się ich syn Jan z małżonką Heleną, synowa Urszula Małkiewicz, a obecnie prawnuczki fundatora Anna Atherton, Joanna Małkiewicz-Wójcik i Mariola Małkiewicz.

Źródło: Relacja Anny Atherton.

36. Kapliczka drewniana na słupie – XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°42'37.42"N 21°34'23.66"E

Stoi na końcu wsi, przed Święcicą, na zewnętrznej stronie zakrętu drogi, na gruncie Teresy Kozioł z domu Stępień. Przy kapliczce rosną stare jałowce. W przeszklonej kapliczce zwieńczonej dwuspadowym daszkiem znajdują się trzy obrazki: od frontu – Matki Boskiej Częstochowskiej, z lewej strony kapliczki – św. Antoniego Padewskiego, z prawej – Anioła Stróża.

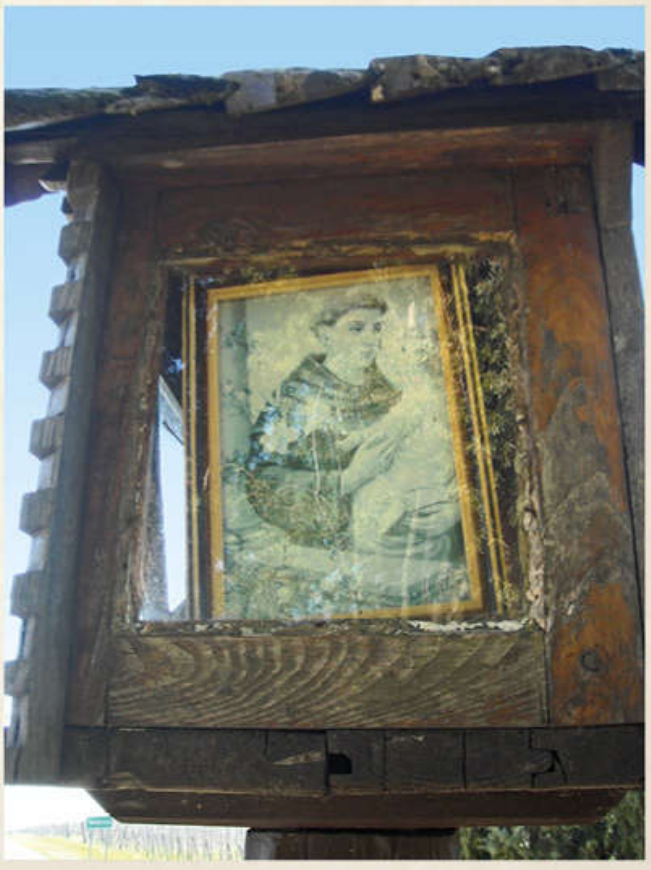

Źródło: Relacja Barbary Krzemińskiej ze Święcicy.

37. Pomnik bezimiennych ofiar pomordowanych w okresie II wojny światowej 1939-1945 z Parafii Kleczanów – 2003 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚43'26.7''N 21˚32'21.88''E

W rogu cmentarza parafialnego w Kleczanowie z inicjatywy i na koszt małżonków Heleny (z domu Koziarskiej) i Józefa Darskich odsłonięto 7 września 2003 r. pomnik poświęcony bezimiennym ofiarom pomordowanym i zabitym z terenu parafii w Kleczanowie.

Na głazie narzutowym widnieje tablica z inskrypcją:

„Tablica upamiętniająca bezimienne ofiary
pomordowane w okresie II wojny światowej
1939 - 1945
z Parafii Kleczanów
AD 2000 Parafianie
''Błogosławiony, który spieszy na spotkanie w Imię Pańskie''
Ks. Henryk Stępień SAC"

Na tablicy wers wiersza ks. Henryka Stępnia pochodzącego z Kleczanowa. Na gruntach jego siostry Teresy Kozioł stoi kapliczka drewniana na słupie (Zob. 36. Kapliczka drewniana na słupie – XX w.).

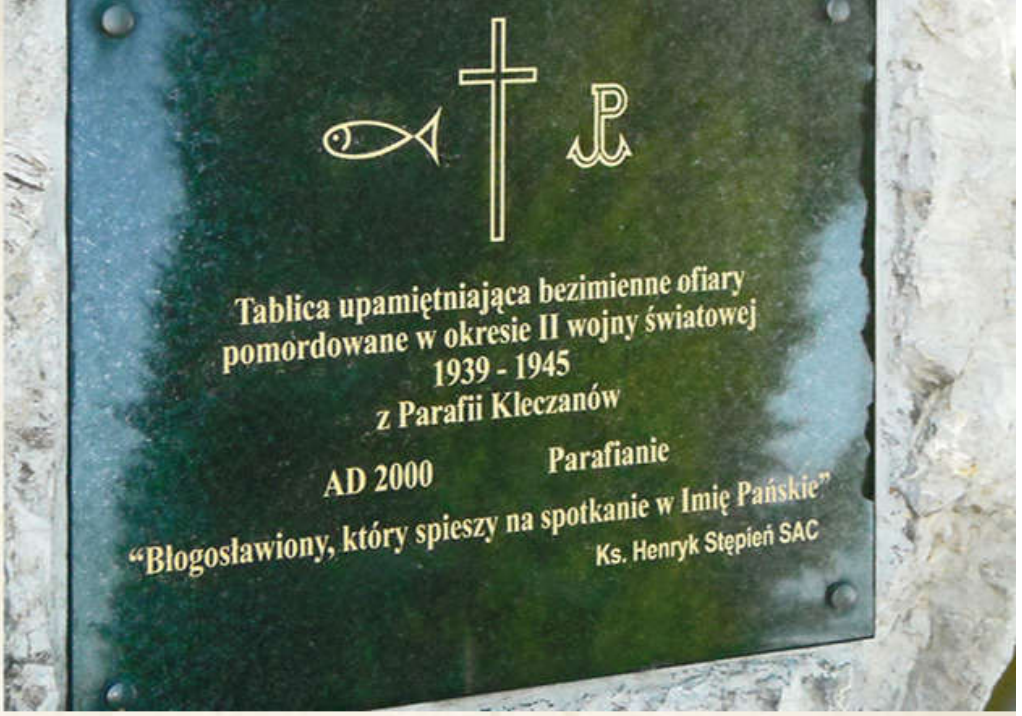

Źródło: J. M., *Utrwalanie Pamięci*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 17, s. 12, 28; J. Myjak, *Cmentarz w Kleczanowie też trzeba chronić*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 18, s. 4.

38. Krzyż drewniany misyjny – 2006 r.

Współrzędne geograficzne:
50°43'34.11"N 21°35'12.81"E

Stoi na posesji Eweliny i Mateusza Kotów, przy drodze Kleczanów – Pęczyny przy zakręcie do Dobrocic. Krzyż pierwotnie stał przy kościele, jako pamiątka misji odbytych w parafii w 2000 r. Świadczy o tym metalowa tabliczka z inskrypcją:

„DOBRODZIEJSTWO
DEKALOGU
PAMIĄTKA
JUBILEUSZOWYCH
MISJI
ŚWIĘTYCH
KLECZANÓW
19-25 CZERWCA 2000"

W 2006 r. krzyż ten został zastąpiony nowym.

Stary natomiast, z inicjatywy ks. proboszcza Ryszarda Oleksaka, Heleny Kurowskiej i Stanisława Krzemińskiego, został przeniesiony na pole w obecne miejsce. Jego remontu dokonał wówczas Stanisław Krzemiński.

Na poziomej belce znajduje się inskrypcja:

„BÓG JEST MIŁOŚCIĄ"

Obecni właściciele posesji wznieśli dom i w 2014 r. zagospodarowali teren wokół krzyża. Sam krzyż został odnowiony staraniem gospodarzy i sąsiadów Małgorzaty i Stanisława Chmielewskich. W dniu 30 czerwca 2014 r. ks. proboszcz Andrzej Szymański poświęcił go.

Źródło: Relacje Eweliny Kot, Małgorzaty Chmielewskiej i Stanisława Krzemińskiego.

39. Krzyż drewniany misyjny przy kościele – 2006 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'54.37"N 21°34'02.49"E

Nowy krzyż, wykonany przez Stanisława Krzemińskiego, znajduje się po południowej stronie kruchty kościoła. Postawiono go w 2006 r., a stary przeniesiono (Zob. 38. Krzyż drewniany misyjny – 2006 r.).

Umieszczono na nim tablicę z metalu nierdzewnego z inskrypcją:

„Za
Proboszcza Parafii
Ks. Ryszarda Oleksaka i Zbigniewa Kata
Misje Święte
W dniach 11-18 VI 2006
Przeprowadził
Ks. Marian Józef Kopeć SAC

Pallotyn z Sandomierza
Za co gorąco dziękują Parafianie"
Na belce pionowej inskrypcja z mosiężnych liter:
„M.
Św.
A.
D.
2
0
0
6"
Na belce poziomej:
„TRWAJCIE MOCNI W WIERZE"

Źródło: Relacje ks. Andrzeja Szymańskiego i Stanisława Krzemińskiego.

40. Krzyż kamienny upamiętniający Katastrofę Smoleńską – 2011 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'55.23"N 21°34'02.35"E

Znajduje się w narożu północno-zachodnim cmentarza przykościelnego. Po katastrofie pod Smoleńskiem została odprawiona 11 kwietnia 2010 r. msza św. wieczorna w intencji ofiar katastrofy i Ojczyzny.

Ponieważ przy kościele kleczanowskim nie było żadnej narodowej pamiątki, to z inicjatywy ks. proboszcza Andrzeja Szymańskiego postanowiono postawić krzyż upamiętniający Katastrofę Smoleńską. Nim do tego doszło, w dzień pogrzebu prezydenta Lecha Kaczyńskiego został posadzony cis podarowany przez Nadleśnictwo Starachowice ze szkółki leśnej. Rok po katastrofie została wykonana tablica z inskrypcją upamiętniająca narodową tragedię i umieszczona na kamieniach. W planach jest, by pomnik ten miał podstawę w kształcie stożka z 96 kamieni (otoczaków).

Materiały na krzyż kamienny zostały bezpłatnie podarowane, a prace wykonane przez darczyńców i pomysłodawcę.

Źródło: Relacja ks. Andrzeja Szymańskiego.

Komorna

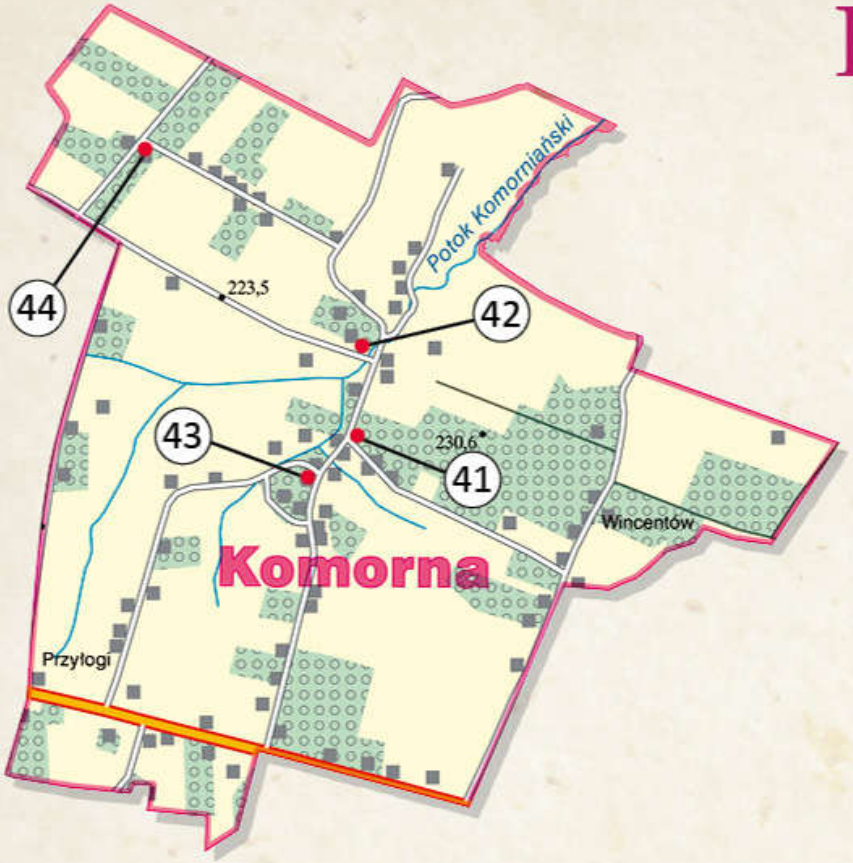

41. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1811 (1814) r.

Współrzędne geograficzne:
50˚43'19.69"N 21˚36'14.4"E

Stoi przy drodze Komorna – Zagrody prowadzącej przez wąwóz obok dawnego dworu, w miejscu gdzie rozdziela ona dwie części wsi zwane Przedmieście i Wincentów, w pobliżu obecnego rozjazdu do Rożek (na Wincentów). Pierwotnie droga do Rożek wiodła na północ od figury i kapliczka frontem jest skierowana w tamtą stronę. Po komasacji gruntów w latach 30. XX w. wytyczono obecną drogę. Skutkiem tego przekręcono rzeźbę Chrystusa Frasobliwego w kierunku zachodnim, pozostawiając kapliczkę bez zmian.

Kapliczka umieszczona jest na szerokim słupie, otwarta na trzy strony arkadami, ma namiotowy daszek, formą przypomina latarnię. Jak wynika z katalogu zabytków powiatu sandomierskiego posiadała inskrypcję z rokiem 1811 lub 1814.

Jan Zimoląg wykonał z metalu serce, które służy do zawieszania dekoracji. W 2010 r. Ryszard Stasiak odnowił kapliczkę, która była w złym stanie technicznym. Uroczystego poświęcenia po polowej mszy św. dokonał ks. Mieczysław Murawski w dniu 19 września 2010 r.

Figura jest otoczona drewnianym płotkiem odnowionym w 2014 r. staraniem mieszkańców z sołtysem Piotrem Pietruszką, jako głównym organizatorem. Po polowej mszy św. przy figurze Matki Boskiej, w dniu 3 maja 2014 r. miało miejsce poświęcenie odnowionej figury.

Źródło: Relacja Ryszarda Stasiaka; *Katalog zabytków sztuki…*, s. 20; W. S. Laskowski, *Słownik krajoznawczy…*, s. 23; *Uroczysta Msza św. w Komornej*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2000, nr 28, s. 15.

42. Figura Matki Boskiej – 1927 r.

Współrzędne geograficzne:
50°43'28.42"N 21°36'15.69"E

Znajduje się na lessowym cyplu, w sąsiedztwie budynków dawnego dworu (później mieściła się tu szkoła, a obecnie jest świetlica wiejska). Figura Matki Boskiej stoi na południe od dawnego dworu, przy skarpie, frontem skierowana na północ. Widoczne są na niej ślady po kulach.

Postać Matki Boskiej ma skrzyżowane na piersiach ręce i umieszczona jest na postumencie.

Widnieją na nim inskrypcje,
od frontu:

„FELIKS I ZOFIA
BUKOWIŃSCY
PROSZĄ O
MODLITWĘ"

na cokole:

„BŁOGOSŁAW MATKO NASZE NIWY ŻYZNE
ŁĄKI I LASY I KWIATÓW KIELICHY
I TYCH CO NA WSI WIODĄ ŻYWOT CICHY
MIŁUJĄ BOGA PRACĘ I OJCZYZNĘ"

i niżej na cokole:

„1927 R"

W 2014 r. wykonano nowe drewniane ogrodzenie. Figurę odnowiono staraniem mieszkańców z Piotrem Pietruszką – sołtysem, jako głównym organizatorem. Po polowej mszy św. w dniu 3 maja 2014 r. miało miejsce poświęcenie odnowionej figury. Tradycyjnie odbywają się przy niej majówki.

Źródło: Relacja Ryszarda Stasiaka.

Archiwum Foto Media Art.

43. Krzyże drewniane – XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°43'10.63" N 21°36'06.52"E

Krzyże drewniane, znajdują się na wytyczonym fragmencie posesji Rosiewiczów. Pierwszy drewniany krzyż został postawiony w centrum wsi po ustąpieniu epidemii cholery przed I wojną światową. Po zniszczeniu go podczas wojny mieszkańcy postawili kolejny, zachowany do dziś. Nowy krzyż drewniany, z inicjatywy mieszkańców ustawiono w 2000 r. na metalowym zawiasie ułatwiającym montaż. Stary, mniejszy krzyż

nadal jest za nowym. Zachowały się na nim resztki drewnianych fragmentów symboli Męki Pańskiej i metalowy fragment postaci Chrystusa. Nowy Krzyż Jubileuszowy został poświęcony przez proboszcza kleczanowskiego ks. Ryszarda Oleksaka w dzień Bożego Ciała (19 czerwca 2000 r.), po uroczystej mszy św. koncelebrowanej razem z ks. Janem Majewskim i ks. misjonarzem.

W dniu 19 września 2010 r. z okazji 10-lecia postawienia nowego krzyża odbyła się uroczysta polowa msza św. celebrowana przez księży: Mieczysława Murawskiego i Andrzeja Szymańskiego.

Krzyżem opiekują się mieszkańcy wsi.

Źródło: Relacja Jana Orawca i Ryszarda Stasiaka; *Uroczysta Msza św. w Komornej*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2000, nr 28, s. 15; *Zdarzyło się w gminie*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2000, nr 9 s. 8.

44. Kapliczka – 1992 r.

KU TCZCI MATKI NAJSWIĘTSZEJ
ZA OCALENIE MEGO ŻYCIA
PO PRZEBYCIU W OBOZE
KONCENTRACYJNYM W OŚWIĘ
CIMIU. BW NR 131787
FUNDATOROWIE
STANISLAW I ANNA WRONA
ZYGMUNT CECYLJA STASIAK

Współrzędne geograficzne:
50°43'50.3"N 21°35'43.19"E

Stoi przy drodze Kleczanów – Pęczyny, przy rozjeździe do dawnego dworu w Komornej, na placówce rodziny Stasiaków (wcześniej Wronów).

Kapliczka jest murowana, ma płaskie zadaszenie betonowe. Wewnątrz na ścianie betonowy, pomalowany wizerunek klęczącego Chrystusa, obraz Matki Boskiej Częstochowskiej i tablica z inskrypcją:

„KU TCZCI MATKI NAJŚWIĘTSZEJ
ZA OCALENIE MEGO ŻYCIA
PO PRZEBYCIU W OBOZIE
KONCENTRACYJNYM W OŚWIĘ-
CIMIU. BW NR 131787

FUNDATOROWIE
STANISŁAW I ANNA WRONA
ZYGMUNT CECYLJA STASIAK"*

Stanisław Wrona sprzedał grunty rodzinie Stasiaków a za ich zgodą i przy ich współudziale finansowym razem wznieśli kapliczkę w 1992 r. Stanisław Wrona ur. 4 października 1917 r., był więźniem KL Auschwitz, numer obozowy: 131787, w 1944 r. został przeniesiony do KL Ravensbrück.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacja Stanisława Stasiaka; *Baza danych częściowo zachowanych informacji o więźniach KL Auschwitz*, [w:] Internet: http://pl.auschwitz.org/m/index.php?option=com_wrapper&Itemid=97 [dostęp 25.04.2014].

Lenarczyce

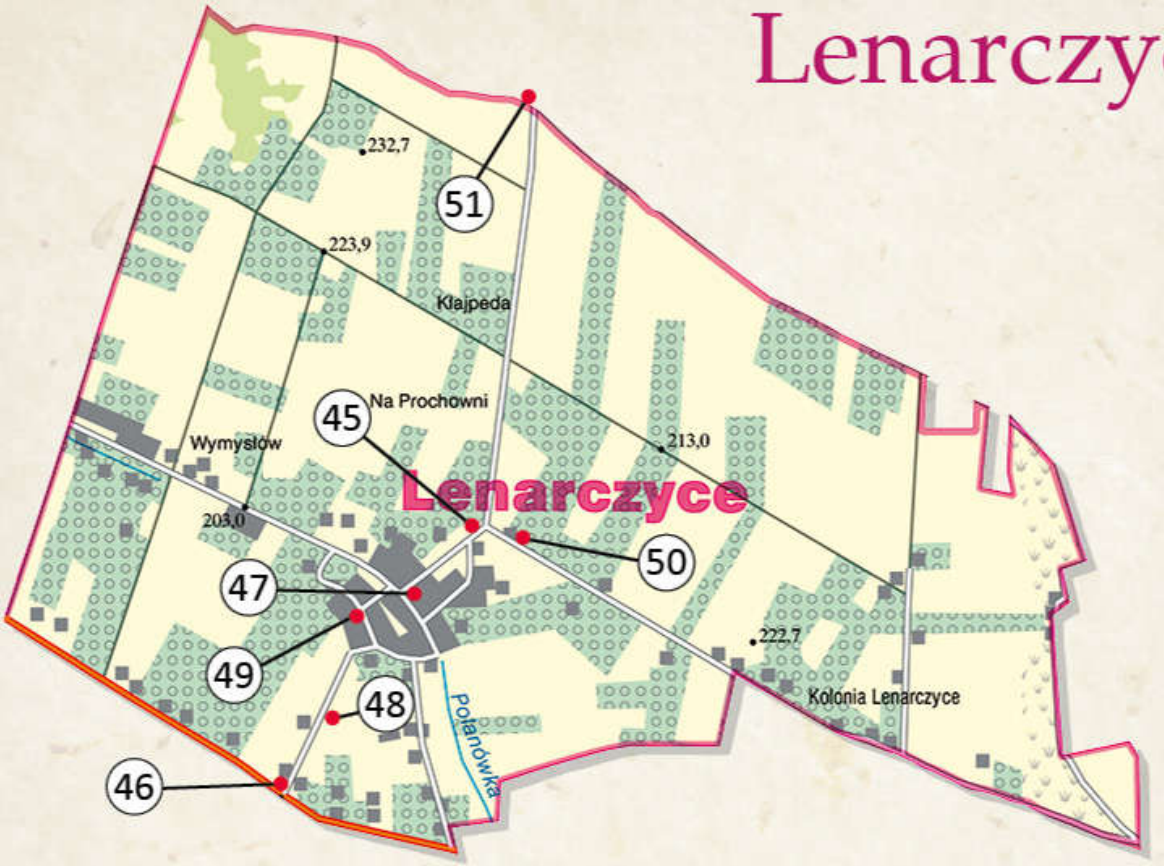

45. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1859 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'18.49"N
21˚40'28.31"E

Znajduje się na końcu wąwozu, przez który wiedzie droga do Radoszek, na gruntach Danuty Stasiak. Pierwotnie, przed komasacją gruntów w 1938 r., stała po drugiej stronie drogi na kopcu. Kapliczka ma formę czworobocznego słupa na cokole, z latarnią otwartą trzema arkadami, nakryta jest kamiennym daszkiem zwieńczonym krzyżem metalowym.

Inskrypcja na słupie:
„DOM
Na Chwałę
BOGU
Wszechmogącemu
Tę Figurę postawili
Salomea i Albin
GAWROŃSCY
dnia 15 lipca
1859"
Na cokole:
„Proszą
o
Zdrowaś Marya"

Źródło: Relacja Danuty Stasiak; *Katalog zabytków sztuki…*, s. 30 [błędna data fundacji].

46. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1904 r.

Archiwum Foto Media Art.

Współrzędne geograficzne:
50°41'53.2"N 21°39'56.36"E

Znajduje się w narożu drogi krajowej nr 77 i drogi do Radoszek, na końcu wsi przy Obrazowie. Pierwotnie znajdowała się na usypanym kopcu. Po poszerzeniu drogi figura umieszczona była zbyt blisko płytkiego rowu. Za zgodą Anieli Świerkuli została przesunięta na jej grunt.

Figura została wzniesiona w 1904 r. z inicjatywy mieszkańców, którzy część zysku z kamieniołomu znajdującego się we wsi przeznaczyli na jej ufundowanie.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

W 1989 r. uległa uszkodzeniu przez samochód osobowy. Żadna z 4 osób nie zginęła, mimo że samochód został doszczętnie rozbity. Ubezpieczenie pokryło koszt wykonania nowej figury, której autorami byli H. Dąbrowski i synowie, o czym świadczy inskrypcja z tyłu cokołu rzeźby:

„WYKONAŁ w JANIKOWIE
H. DĄBROWSKI i SYNOWIE"

Na postumencie figury inskrypcja:

„1854 – 1904
NA PAMIATKĘ
50 – LETNIEGO
OGŁOWSZENIA
DOGMATU
NIEPOKALANEGO
POCZĘCIA
NAJŚW. MARYI
PANNY
MIESZKAŃCY
LENARCZYC"

Uszkodzone fragmenty figury, cokół i część postaci Matki Boskiej wykorzystano przy wykonaniu nowej figury na posesji Emanueli i Krzysztofa Sochów w Lenarczycach (Zob. 50. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 2002 r.).

Źródło: Relacja Krzysztofa Sochy; MOwS, Karta negatywów Muzeum w Sandomierzu nr negatywu F-127/e, Lenarczyce 1972.

47. Krzyż kamienny na postumencie z Matką Boską z Lourdes – 1905 r.

Archiwum Foto Media Art

Współrzędne geograficzne:
50˚42'12.97"N 21˚40'17.32"E

Krzyż kamienny ze stożkową neogotycką podstawą umieszczony jest na postumencie z wnęką, w której znajduje się rzeźba Matki Boskiej z Lourdes. Usytuowany jest na rozjeździe dróg do Wierzbin, Obrazowa i Radoszek. Obecnie stoi po prawej stronie, na początku drogi prowadzącej ze wsi do Radoszek. Pierwotnie, przed komasacją gruntów w 1938 r., stał po drugiej stronie drogi Wierzbiny – Obrazów. Krzyż wzniesiono z inicjatywy mieszkańców w 1905 r., o czym świadczy data wykuta na froncie postumentu: „+1905 r.". Na ufundowanie krzyża mieszkańcy wsi przeznaczyli część zysku z kamieniołomu znajdującego się w centrum miejscowości.

Źródło: Relacja Danuty Stasiak; *Katalog zabytków sztuki…*, s. 30.

48. Figura Chrystusa Dźwigającego Krzyż – 1932 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'01.8"N 21°40'04.3"E

Stoi przy drodze prowadzącej ze wsi do Obrazowa, na końcu wąwozu po lewej stronie pod starym dębem, na gruntach Józefa Dąbrowskiego.

Postać Chrystusa Dźwigającego Krzyż jest ustawiona na postumencie, na którym widnieją inskrypcje
od frontu:

„KTÓRYŚ CIERPIAŁ
ZA NAS RANY
JEZU CHRYSTE
ZMIŁUJ SIĘ
NAD NAMI"

KTORYŚ CIERPIAŁ
ZA NAS RANY
JEZU CHRYSTE
ZMIŁUJ SIĘ
NAD NAMI.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

z tyłu:

„FADATOROWY
AGNIESZKA I JÓZEF
DĄBROWSCY
W 1932 R.”*

Figurą opiekuje się potomek fundatorów.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacja Józefa Dąbrowskiego; MOwS, Karta negatywów Muzeum w Sandomierzu nr negatywu F-219/e, Lenarczyce 1972.

49. Krzyż kamienny na postumencie – 1942 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'11.3"N 21°40'10.3"E

W narożu swojej posesji w maju 1942 r. Stanisław Forc (zm. 1972) postawił krzyż kamienny wykonany z piaskowca, w podzięce za uratowanie życia. Został schwytany podczas okupacji i miał być wywieziony na roboty do Niemiec. Był przetrzymywany w Kielcach, skąd Niemcy wywozili koleją transporty po 1000-1200 mężczyzn. Oczekując na skompletowanie kolejnego transportu (było ok. 700 więźniów) udało mu się zbiec przez dziurę w ogrodzeniu. Powrócił do Lenarczyc, gdzie w stanie surowym był wzniesiony obecny drewniany dom

i czekała na niego narzeczona Zofia Gajda, z którą jeszcze podczas okupacji wziął ślub. Ufundował krzyż na postumencie i postawił go w narożu posesji przy zakręcie drogi.

Postument posiada inskrypcje od frontu:

„BOŻE BŁOGOSŁAW NAM"
poniżej w języku łacińskim:
„In hos signo in poes"
(w tłumaczeniu: „W tym momencie w poezji")
z prawej strony:
„LENARCZYCE
[...]
1942"

Rodzina fundatora przypisuje mu brak wypadków samochodowych na niebezpiecznym zakręcie drogi, jak również ochronę domu przed wodą opadową spływającą z pól od drogi krajowej nr 77 (Sandomierz – Opatów).

Obecnie stoi na posesji Jarosława Sygneta.

Źródło: Relacja Barbary Pytki z Sandomierza.

50. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 2002 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'17.94"N 21˚40'35.27"E

Stoi na posesji Emanueli i Krzysztofa Sochów.

W 1989 r. została uszkodzona figura Matki Boskiej z Lourdes pochodząca z roku 1904. (Zob. 46. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1904 r.). Uszkodzone fragmenty, cokół i część postaci Matki Boskiej zostały wtórnie wykorzystane do wykonania nowej figury. Jej rekonstrukcji podjął się rzeźbiarz z Janikowa na zlecenie Krzysztofa Sochy. Po postawieniu figura była poświęcona przez ks. proboszcza Bolesława Sałatę. Na postumencie od frontu umieszczono inskrypcję:

„WEŹ W OPIEKĘ
NARÓD CAŁY
1992 r.
ODRESTAUROWALI
MAŁŻONKOWIE
EMANUELA
I KRZYSZTOF
SOCHA"

Źródło: Relacja Krzysztofa Sochy.

51. Krzyż drewniany – XX w.

Współrzędne geograficzne:
50˚43'02.4"N 21˚40'40.8"E

Stoi na niewielkim kopcu, obok trzech dużych topoli, przy skrzyżowaniu dróg Lenarczyce – Radoszki i Chwałki – Kamionka (czyli doły porośnięte drzewami – część wsi Wierzbiny). Jest to drewniany krzyż pochodzący z lat 70. XX w., zamontowany na betonowej stopce. W relacjach mieszkańców zachowała się informacja, że przy nim został pochowany żołnierz niemiecki, zabity przez Rosjan. Nie udało się ustalić, czy podczas I, czy II wojny światowej. Jest to krzyż graniczny między wsiami Lenarczyce i Radoszki, stojący na gruntach wsi Radoszki.

Opiekują się nim Stanisława Dzieciuch z Lenarczyc i właścicielka gruntów, na których stoi – Zofia Słodownik z Dębian.

Źródło: Relacja Stanisławy Dzieciuch; J. Myjak, *Przydrożne znaki przeszłości w gminie Wilczyce…*, s. 52.

Malice

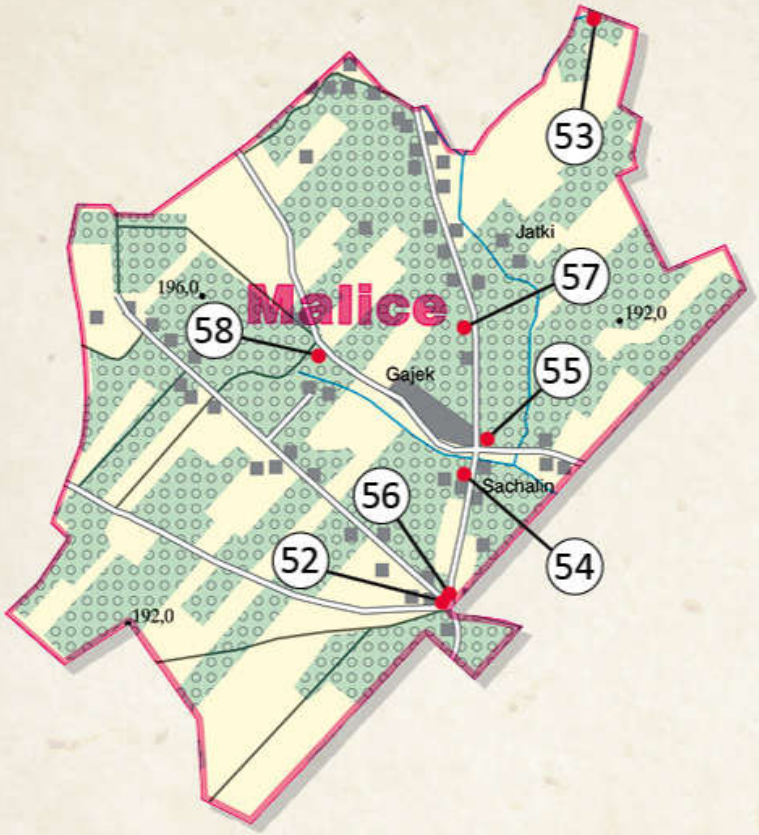

52. Pomnik z figurami Chrystusa Zbawiciela, św. Piotra i św. Jakuba – 1803 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'14.44"N 21˚39'23.66"E

Pomnik znajduje się we wsi na tzw. Górkach (Górne Malice) przy skrzyżowaniu 5 dróg: do Obrazowa (przez wieś Malice), do Złotej (przez Kolonie Złockie), do Polanowa (przez Polanów Złocki i przez Wielkie Pole – droga polna) do Wielogóry i do Dębian. Pierwotnie na tym rozjeździe znajdował się kurhan, dziś słabo widoczny. W latach 70. XX w. podczas poszerzania drogi przy kurhanie odnaleziono kości ludzkie (prawdopodobnie żołnierzy wojsk austro-węgierskich).

Teren, na którym są figury i drewniana kapliczka z Chrystusem Frasobliwym jest pozostałością części tzw. „resztówki" z dawnego majoratu rosyjskiego generała Moric Kocebue nadanego mu w 1835 r. Miejscowi nazywają zespół rzeźb z piaskowca pińczowskiego „Świątkami". Mają one charakter późnobarokowy, a data 22 lipca 1803 r. może świadczyć o ich fundacji.

Pomnik ma formę tresfiguralnego pomnika z rzeźbą Chrystusa (pośrodku), oraz figurami św. Piotra i św. Jakuba stojącymi na podsta-

wach umieszczonych na graniastosłupowych postumentach z profilowanymi nakrywami. Całość jest posadowiona na podstawie składającej się z dwóch spoczywających na sobie blokach.

Na przedniej płaszczyźnie spływowej podstawy pod figurą Chrystusa umieszczono inskrypcję:

„SALVATOR
MUNDI
A D 1803
Dle 22 JVLI"*

Na frontowej płaszczyźnie podstawy pod rzeźbą św. Piotra (od strony południowej) znajduje się inskrypcja: „S Petrus. D". Natomiast pod figurą św. Jakuba: „S Iakobus. M" (pierwsza od północy, od strony Malic). Wskazuje on jednoznacznie, że cho-

Fot. Piotr Zawadzki. Stan po konserwacji 2015 r.

dzi o św. Jakuba Apostoła (Starszego), którego atrybutem jest księga i czasem miecz (u św. Pawła Apostoła atrybutem zawsze jest miecz, którego w malickim pomniku brakuje).

Obiekt przez lata funkcjonował, jako „Pomnik z figurami Chrystusa Zbawiciela, św. Piotra i św. Pawła". Dopiero prace konserwatorskie przeprowadzone jesienią 2015 r. pozwoliły odczytać zatarte inskrypcje. Nie pozostawiają one wątpliwości, co do interpretacji ikonografii pomnika.

„Świątki" powstały w 1803 r., czyli w okresie budowy obrazowskiego kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła. Później została przy „świątkach" postawiona kapliczka drewniana z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego. Na postumentach rzeźb znajdują się napisy. Tylko z tyłu na postumencie pod postacią św. Jakuba można przeczytać:

„Helena Kronholm 1861"

Ponadto na wszystkich postumentach są liczne nieczytelne litery, znaki i daty: „1856, 1882, 1883, 22 VII 1900, 1900, 1962, 1968, 1975, 1991, 1996". Hrabina Helena Kronholm była właścicielką Dołów Michałowskich i Milczan, a hrabia Michał Kronholm objął donację po gen. M. Koceube (Piekary i Złota). Przypuszczać można, że rok 1861 dotyczy odnowienia „świątków" przez hrabinę Helenę Kronholm. W 1835 r. Mieczysław Lenartowicz, dzierżawca majątku Złota przeniósł ten zespół rzeźb przed dworek w Złotej, skąd powróciły na pierwotne miejsce w 1947 r.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

Warto odnotować, że na Cmentarzu Katedralnym w Sandomierzu znajduje się nagrobek rodziny Piętów z 1804 r. o podobnych założeniach architektonicznych. Sugeruje to, że powstały one w tym samym warsztacie kamieniarskim.

Z inicjatywy mieszkańców jesienią 2015 r. pomnik został odnowio-

ny przez konserwatora Piotra Zawadzkiego z Sandomierza. Przedsięwzięcie sfinansowano z funduszu sołeckiego i środków Urzędu Gminy w Obrazowie.

„Świątkami" opiekują się Jerzy Strugała i Waldemar Stępień.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: A. Cebula, *Świątki*, „Sandomierska Strefa" 2012, nr 7, s. 5-11; M. Florek, *Zagadkowy zabytek na Cmentarzu Katedralnym w Sandomierzu*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 1998, nr 8, s. 25-27; Agnieszka Kwasek, *Ocalić od zapomnienia…*, „Echo Naszej Gminy. Pismo Samorządu Gminy Obrazów" 2015, nr 2, s. 26; J. Myjak, *Obrazów i okolice*, Sandomierz 1995, s. 26-28; *Przydrożna figura…*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy w Obrazowie" 2010, nr 26, s. 1; Piotr Zawadzki, *Pomnik z figurami Chrystusa Zbawiciela, św. Piotra i św. Jakuba w Malicach. Dokumentacja konserwatorska (po konserwacji)*, [Sandomierz] listopad 2015, wydruk, s. 3-4.

53. Krzyż drewniany – XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'14.60"N 21˚39'51.99"E

Stoi na gruntach wsi Malice, zwanych Ozimówka, na posesji Izabeli Majewskiej, przy drodze prowadzącej z Obrazowa do Żurawicy. Pierwotnie znajdował się przy wjeździe do głębokiego wąwozu, na którego końcu na wzgórzu stał drewniany wiatrak. Wąwóz przy remoncie drogi w latach 70. XX w. został zasypany.

XIX-wieczny krzyż ok. 1936 r. został zastąpiony nowym, wykonanym przez Jana Gębalskiego właściciela gruntów, na których stał. Rzeźby postaci Ukrzyżowanego i czaszki oraz niezachowane symbole Męki Pańskiej wykonał Wawrzyniec Socha.

Krzyż był odnawiany w latach 90. XX w. przez Grzegorza Majewskiego, wykonano betonowy postument z metalową obejmą krzyża. Po dziś zachowała się oryginalna dębowa rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego i wyrzeźbiona czaszka.

Krzyżem opiekuje się Zofia Majewska.

Źródło: Relacje Zofii Majewskiej z Sandomierza i Eugeniusza Gębalskiego z Sandomierza.

54. Krzyż drewniany, choleryczny – XIX w. (nieistniejący)

Współrzędne geograficzne:
50°40'28.79"N 21°39'28.1"E

W części wsi zwanej Sachalin, naprzeciwko karczmy istniejącej przed I wojną światową (obecnie w miejscu skupu owoców) po zachodniej stronie drogi powiatowej Obrazów – Polanów znajdował się drewniany krzyż. Zwieńczony był metalową figurą w kształcie koguta (symbol przemijalności życia) wykonaną zapewne przez miejscowego kowala. Upamiętniał miejsce cmentarza cholerycznego.

Źródło: Relacja Aleksandra Cichonia.

55. Figura Matki Boskiej Niepokalanej z rzeźbą św. Józefa z Dzieciątkiem – 1909 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'31.09"N 21°39'29.45"E

Stoi we wsi na rozstaju dróg do Złotej i Obrazowa. Pierwotnie była u podnóża skarpy, a w 1967 r. przy poszerzaniu drogi została przeniesiona wyżej, na skarpę. Postawiono ją na gruntach będących własnością Anny (zm. 1950) i Wincentego (zm. 1939) Chmielów, bezdzietnego małżeństwa. Udostępnili plac, na którym mieszkańcy wsi wystawili figurę wykonaną z piaskowca. Postać Matki Boskiej Niepokalanej ustawiona jest na prostopadłościennym postumencie z wnęką w formie kapliczki od frontu, gdzie umieszczona została rzeźba św. Józefa z Dzieciątkiem. Z tyłu postumentu widnieje inskrypcja:

„FIGURĘ
TĘ
POSTAWILI
MIESZKAŃCY
MALIC
1909 r."

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1987 r.

Figura jest osłonięta metalowym daszkiem, który w latach 80. XX w. był uszkodzony. Wokół niej znajduje się metalowe ogrodzenie. Tradycyjnie śpiewane są przy niej majówki.

Figurą opiekował się Stanisław Wiśniewski, a obecnie rodzina Cichoniów.

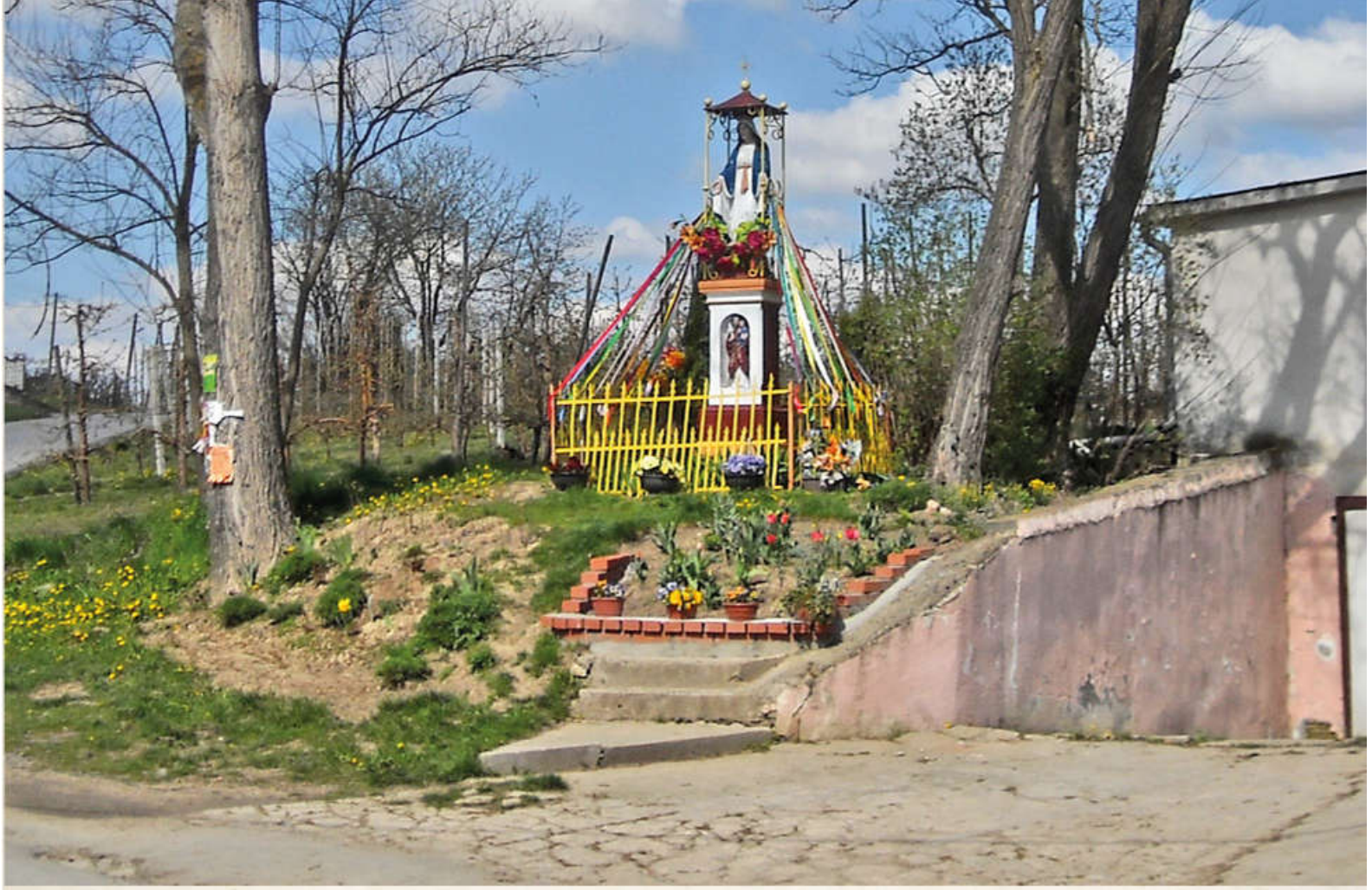

Źródło: MOwS, Kapliczki nr 555, nr 556, Malice 1987; Kapliczki i krzyże nr 384, nr 385, nr 386, Malice 1985; Relacja Aleksandra Cichonia.

56. Kapliczka nasłupowa metalowa z Chrystusem Frasobliwym – lata 20. XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°40'14.54"N 21°39'23.71"E

Przy zespole trzech rzeźb tzw., „Świątkach" (Zob. 52. Pomnik z figurami Chrystusa Zbawiciela, św. Piotra i św. Jakuba – 1803 r.), od północy, mieszkańcy wsi ufundowali kapliczkę nasłupową. Później kolejną kapliczkę ok. 1920 r. wykonał Wawrzyniec Socha.

W 1933 r. podczas pożaru zabudowań i drewnianego wiatraka Michała Biernata kapliczka uległa uszkodzeniu. Została odrestaurowana przez członków miejscowego Koła Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici". Zapewne po wojnie wykonano metalową kapliczkę i przeniesiono do niej polichromowaną rzeźbę Chrystusa Frasobliwego. Całość zamontowano na dębowym słupie.

W latach 70. XX w. podczas poszerzania drogi przy kurhanie, na którym stała kapliczka i figury trzech „Świątków", odnaleziono kości ludzkie (prawdopodobnie żołnierzy wojsk austro-węgierskich).

Z upływem lat słup zaczął się przechylać. W 2011 r. z inicjatywy i na koszt Jarosława Szczerowody została wykonana nowa kapliczka. Natomiast oryginalny słup został skrócony, o przegniłą część znajdującą się w ziemi, i zamontowany na metalowym uchwycie wcementowanym w podłoże. Sama kapliczka została wyko-

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

Ze zbiorów Jarosława Szczerowody. Stan 2011 r.

Fot. Jarosław Szczerowoda. Stan po konserwacji.

nana z malowanej blachy na wzór oryginału. Wykonano również na niej nową drewnianą sygnaturkę. W kapliczce umieszczono rzeźbę Chrystusa Frasobliwego, w części zrekonstruowaną przez Jana Puka z Trześni. Słup i rzeźba zostały pomalowane brązową bejcą.

Źródło: MOwS, Karta negatywów Muzeum w Sandomierzu nr negatywu F-259/e, nr negatywu F-261/e, nr negatywu F-263/e, nr negatywu F-258/e, Malice 1972; Relacja Jarosława Szczerowody; A. Cebula, *Świątki…*, s. 5-11; J. Myjak, *Obrazów i okolice*, Sandomierz 1995, s. 26-28; T. Przała, *Z badań…*, s. 339.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

57. Krzyż lasyrykowy – 1951 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'41.57"N 21°39'29.61"E

Obecny krzyż stoi na gruntach Elżbiety i Adama Święcickich. Jego fundatorami byli Agata i Piotr Sadowscy.

Agata Marzec była jedynaczką. Po wyjściu za mąż za Piotra Sadowskiego, po śmierci rodziców przeniosła drewniane zabudowania do Łojowic, na placówkę męża. Natomiast w miejscu gdzie było siedlisko jej rodziców, po kilku latach małżonkowie ufundowali drewniany krzyż, który został zniszczony przez piorun. W związku z tym, w 1928 r. ponownie ufundowali krzyż, tym razem lastrykowy z wizerunkiem Ukrzyżowanego, ogrodzony metalowym płotem. Podczas frontu został on uszkodzony przez pociski. Dopiero w 1951 r. Marian Święcicki dokonał naprawy krzyża umieszczając na jego podstawie inskrypcję:

„BÓG
Z NAMI
1951
VII […]"

Krzyżem opiekuje się wnuczek fundatorów z małżonką.

Źródło: Relacja Elżbiety i Adama Święcickich.

58. Figura Matki Boskiej Fatimskiej – 2002 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'39.9"N 21˚39'06.1"E

Stoi na gruntach Piotra Zycha.

Pierwotnie była to drewniana kapliczka słupowa wykonana ok. 1880 r. w formie małego budynku o cechach architektury gotyckiej z rzeźbami św. Rodziny (Maryja, św. Józef i Dzieciątko Jezus), a w niszy słupa umieszczono postać św. Franciszka. Cały słup rzeźbiony był w motywy roślinne. Kapliczkę wykonał właściciel gruntów Franciszek Ziemnicki (1849-1927).

W latach 60-70. XX w. właścicielami gruntów była wnuczka fundatora Genowefa Walasz mężem Kazimierzem. Kapliczka przekazana została do Muzeum Okręgowego w Sandomierzu, ale brakowało

Zbiory Muzeum Okręgowego w Sandomierzu.

skradzionej rzeźby Dzieciątka Jezus, a słup był w złym stanie technicznym i nie zachował się. W zamian postawiono drewnianą kapliczkę z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej. W 2002 r. Grażyna i Jan Zychowie ufundowali obecną przeszkloną kapliczkę z figurą Matki Boskiej Fatimskiej, z metalowym daszkiem, na podstawie wykonanej z otoczaków. Od frontu umieszczono inskrypcję na szkle:

„MATKO BOŻA
FATIMSKA
POLECAMY SIĘ
TWOJEJ OPIECE
Malice 13.07.2002."

Przy figurze jest kontynuowana tradycja śpiewania majówek.

Źródło: Relacja Grażyny Zych; I. Łukawska, *Dawna wieś sandomierska. Przewodnik po wystawie*, Sandomierz 2005, s. 6; T. Przała, *Z badań…*, s. 383-386.

Zbiory Muzeum Okręgowego w Sandomierzu.

MATKO BOŻA
FATIMSKA
POLECAMY SIĘ

Obrazów

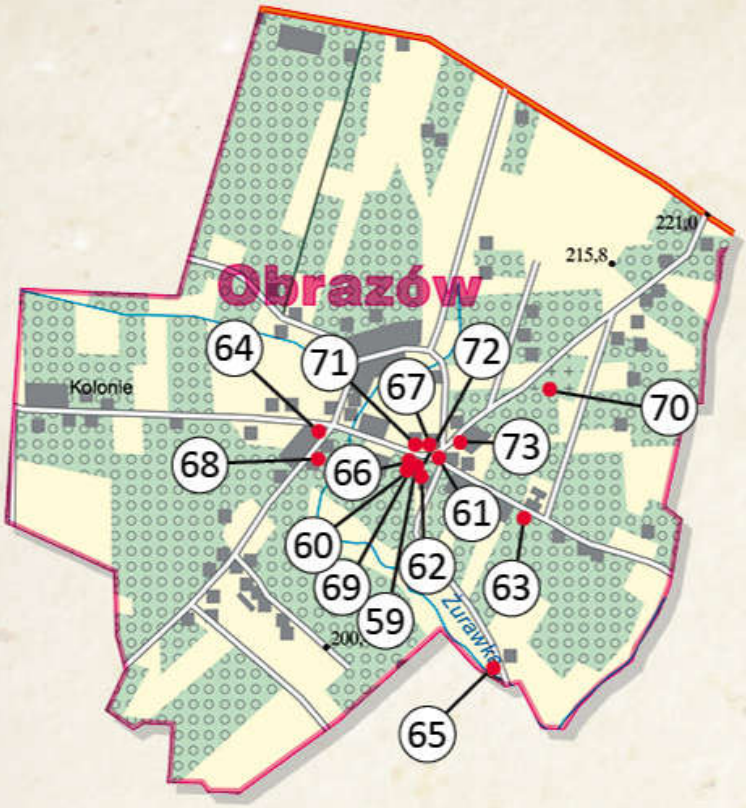

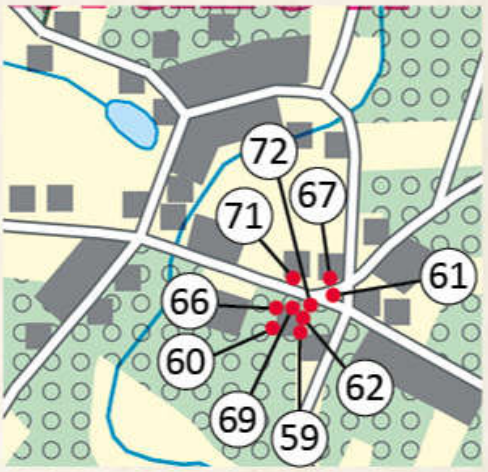

59. Krzyż metalowy na postumencie – 1803 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'27.80"N 21˚39'08.25"E

Krzyż znajduje się na cmentarzu przykościelnym, na osi kościoła od strony prezbiterium.

Od strony muru na postumencie wykonanym z piaskowca widnieje zapewne rok wystawienia krzyża: „1803", a od strony kościoła data jego odnowienia: „1950". Postument jest pomalowany.

60. Figura Matki Boskiej – 1881 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'27.88"N 21°39'05.02"E

Znajduje się na cmentarzu przykościelnym, na osi kościoła od strony zachodniej (główne wejście). Figura Matki Boskiej usadowiona została na postumencie. Każda z jego stron ozdobiona jest stylizowanym liściem. Od strony zachodniej (od muru) liść w formie płaskorzeźby zawiera datę: „1881", zapewne rok wystawienia figury. Pozostałe wizerunki liści zostały wyryte w kamieniu. Od strony kościoła widnieje inskrypcja zawierająca rok, będący zapewne datą jej odnowienia:

„Jubileusz 1950"

61. Figura św. Jana Nepomucena – I poł. XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50°41'28.82"N 21°39'10.33"E

Figura znajduje się na placu między kościołem a remizą Ochotniczej Straży Pożarnej. Wykonana została z piaskowca janikowskiego. Ma cokół murowany z cegły i kamienia janikowskiego, otynkowany. Postać św. Jana Nepomucena jest pomalowana farbami.

Źródło: MOwS, Karta negatywów Muzeum w Sandomierzu nr negatywu F-128/e, Obrazów 1972; Kapliczki nr 557, Obrazów 1987; *Katalog zabytków sztuki…*, s. 36.

Archiwum Foto Media Art.

62. Rzeźby św. Piotra i Pawła w bramie cmentarza przykościelnego – XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'28.28"N 21˚39'08.34"E

Rzeźby Apostołów znajdują się w bramie wejściowej na teren cmentarza przykościelnego, mają charakter późnobarokowy, umieszczone są nad bocznymi przejściami. Pochodzą prawdopodobnie z okresu budowy kościoła.

63. Krzyż drewniany – przełom XIX i XX w. (nieistniejący)

Współrzędne geograficzne:
50˚41'22.76"N 21˚39'25.43"E

Znajdował się naprzeciw dzisiejszego budynku szkoły, po drugiej stronie drogi, wówczas nad wąkopą (skarpą wąwozu), w miedzy między polami gospodarzy: Władysława Golemby i Władysława Sadow-

skiego. Na początku lat 60. XX w. krzyż stojący wśród krzewów uległ zniszczeniu ze starości i nie został odnowiony. W latach 70. ubiegłego wieku, podczas remontu drogi, niezbyt głęboki wąwóz zasypano i równocześnie w tym czasie wzniesiono obecny budynek szkoły. W świetle wspomnień Zofii Goździowskiej z Żurawicy, przed stojącym w tym miejscu krzyżem wraz ze znajomymi czynili znak krzyża w drodze do kościoła w Obrazowie oraz często odmawiali modlitwy.

Podczas corocznego święcenia pól na obrzeżach wioski stawiano 4 ołtarze. Jeden z tych ołtarzy, jak podała Aniela Sadowska, znajdował się właśnie w miejscu, gdzie stał opisywany krzyż. Pozostałe, zdaniem Marii Zimoląg i Celiny Smardz, były w pobliżu dawnego budynku GS-u (obecny Urząd Gminy), na polu rodziny Zofii i Wincentego Groźnych na tzw. Kącie i przy budynkach Michaliny i Jana Żmudów.

Źródło: Relacja Iwony Wojtas.

64. Figura Matki Boskiej z Lourdes – okres międzywojenny.

Współrzędne geograficzne:
50°41'32.01"N 21°38'54.23"E

Znajduje się we wsi, na szczycie posesji Andrzeja Mazura przy rozjeździe dróg do Dębian i Głazowa.

Figura Matki Boskiej z Lourdes wykonana jest z piaskowca janikowskiego. Wizerunek orła na frontowej ścianie postumentu figury świadczy o tym, że wzniesiona została już po odzyskaniu niepodległości przez Państwo Polskie.

Źródło: Relacja Stanisławy Mazur.

65. Kapliczka drewniana na drzewie – przełom 50. i 60. lat XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°41'07.01"N 21°39'19.60"E

Stoi na gruntach Piotra Gary. Na końcu wsi po prawej stronie drogi Obrazów – Malice przed strumieniem Żurawka.

Tuż po wojnie znajdowała się tu drewniana kapliczka z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej, która została zdemontowana. Dopiero na przełomie lat 50. i 60. XX w. Władysława Skóra ufundowała ceramiczną figurę Matki Boskiej Niepokalanej. Umieszczono ją w drewnianej kapliczce na drzewie. W 2009 r. została odnowiona przez Iwonę Gara. Obecnie kapliczka jest z boków przeszklona i ma dwuspadowy daszek.

Źródło: Relacja Piotra Gary.

66. Krzyż drewniany Jubileuszowy – 1983 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'28.55"N 21˚39'05.42"E

Krzyż znajduje się na cmentarzu przykościelnym w północno-zachodniej jego części, słabo widoczny między drzewami.

Widnieją na nim inskrypcje

na poziomym ramieniu krzyża:

„JUBILEUSZ 1983"

na pionowym ramieniu, na metalowej płycie:

„KRZYŻA SIĘ NIE WSTYDZĘ
KRZYŻ TWÓJ CAŁUJĘ
PRZED KRZYŻEM TWYM
KLĘKAM
JUBILEUSZ 1983-4. R."

67. Pomnik poświęcony poległym podczas II wojny światowej – 1995 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'29.9"N 21°39'11.11"E

Podstawa pomnika wykonana jest z lastryko, a górna jego część z czarnego granitu. Posiada inskrypcję:

„W 50-tą ROCZNICĘ ZAKOŃCZENIA II-ej WOJNY ŚWIATOWEJ
ŻOŁNIERZOM, KTÓRZY ODDALI ŻYCIE W LATACH 1939-1945"

Poniżej z prawej strony pomnika umieszczono godło Polski – orzeł otoczony wieńcem, a z lewej wizerunek orderu Virtuti Militari. Pomiędzy nimi krzyż oddzielający dwie kolumny z wypisanymi nazwiskami:

mjr Henryk Woźniak..... Kleczanów
strz. Jan Małkiewicz..... Kleczanów
strz. Marian Lasek..... Kleczanów
mar Wiktor Komorowski... Bilcza
strz. Władysław Kilijańczyk..Węgrce
strz. Józef Prus..... Węgrce
strz. Stanisław Prus..... Węgrce
strz. Roman Patyna..... Rożki
strz. Jan Dul ..... Głazów
strz. Franciszek Majewski.. Obrazów
strz. Szczepan Ciach ..... Żurawica
strz. Stanisław Wielgus ..... Dębiany

strz. Stanisław Komorowski....Jugoszów
strz. Jan Smardz .....Malice
strz. Stanisław Szczerowoda ...Malice
strz. Antoni Stefaniak .....Malice
strz. Jan Smoleński.....Zdanów
strz. Bolesław Stajniak.....Świątniki
strz. Stanisław Moskal.....Świątniki
por. Stanisław Barańsk[i].....Obrazów

POLEGLI NA POLU CHWAŁY
TABLICĘ UFUNDOWAŁA GMINA OBRAZÓW Z INICJATYWY ZYGMUNTA STARONIA"

Miejsca wiecznego spoczynku wymienionych na pomniku żołnierzy nie są znane.

Źródło: *Dzień Niepodległości w gminie Obrazów*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" nr 17, s. 12; *Pamięci poległych w latach 1939-1945*, [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=52 [dostęp 17.07.2014]

68. Krzyż drewniany – ok. 1997 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'30.40"N 21°38'53.05"E

Stoi przy drodze powiatowej na Dębiany, za rozjazdem drogi do Głazowa, po lewej stronie. Pierwotnie był na granicy posesji obecnych właścicieli Smardzów i Bilskich. Pierwszy krzyż przydrożny wykonał miejscowy cieśla Walenty Sternal w 1910 r. Na nim znajdowała się rzeźba Chry-

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

stusa (ok. 50 cm) dłuta Wawrzyńca Sochy. Ponadto na krzyżu artysta umieścił relief wypukły, przedstawiający godło Polski wzorowane na orle jagiellońskim.

Ok. 1997 r. ze składek mieszkańców Obrazowa wzniesiono nowy, dębowy krzyż, wykonany w Głazowie. Postawiono go na posesji Państwa Bilskich.

Źródło: MOwS, Karta negatywów Muzeum w Sandomierzu nr negatywu F-133/e, Obrazów 1972; Relacja Marii Bilskiej; T. Przała, *Wawrzyniec Socha…*, s. 414.

69. Krzyż drewniany misyjny – 2001 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'28.55"N 21°39'08.17"E

Krzyż znajduje się na cmentarzu przykościelnym obok bramy.

Na jego pionowym ramieniu umieszczono płytę z nierdzewnego metalu z inskrypcją:

„PAMIĄTKA
MISJI Św.
11–18.III.2001 r.
OBRAZÓW"

70. Pomnik Poświęcony Obrońcom Ojczyzny – 2008 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'34.81"N 21°39'31.45"E

Na cmentarzu parafialnym w Obrazowie z inicjatywy por. Kazimierza Dominika (23.06.1925 – 21.01.2009) zamieszkałego w Żurawicy, wiceprezesa Koła Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w Sandomierzu wzniesiono granitowy pomnik. Składa się z dwóch płyt ustawionych na cokole pod kątem względem siebie. Na jednej jest wizerunek krzyża, a na drugiej orzeł i inskrypcja:

„OBROŃCOM OJCZYZNY
SPOŁECZEŃSTWO GMINY OBRAZÓW"

Całość otoczona jest słupkami połączonymi łańcuchem. Pomnik projektował i wykonał Arkadiusz Hała z Wilczyc. Całość prac została

sfinansowana ze środków samorządu gminy. Uroczyste odsłonięcie i poświęcenie pomnika miało miejsce 30 listopada 2008 r.

Na przełomie 2011 i 2012 r. wykonano chodniki na cmentarzu, umożliwiające dojście do pomnika.

Opiekują się nim uczniowie Zespołu Szkół w Obrazowie.

Źródło: Relacja Jana Orawca z Komornej; J. Myjak, *Pomnik, który jednoczy pamięć*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2007, nr 24, s. 13; M. Bęc, *W Gminie Obrazów…*, [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=51 [dostęp 21.06.2014]

71. Figura Matki Boskiej – 2010 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'29.7"N 21°39'06.5"E

Znajduje się na terenie probostwa przy wejściu na kładkę prowadzącą do kościoła, wybudowaną nad drogą powiatową. Fundatorem był ks. proboszcz Mieczysław Murawski.

Figura wykonana została z żywicy poliuretanowej.

Źródło: Relacja ks. Mieczysława Murawskiego.

72. Pomnik papieża Jana Pawła II – 2012 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'28.16"N 21˚39'08.15"E

Stoi przed bramą prowadzącą na cmentarz przykościelny przy drodze powiatowej. Pomnik jest wykonany z żywicy metalizowanej, na granitowym cokole bez inskrypcji. Postawiony został w 2012 r. staraniem parafian.

Źródło: Relacja ks. Mieczysława Murawskiego.

73. Figura św. Floriana – 2014 r.

Współrzędne geograficzne: 50˚41'30.6"N 21˚39'14.7"E

Stoi przy ścianie remizy Ochotniczej Straży Pożarnej. Figura św. Floriana postawiona została z inicjatywy ks. Mieczysława Murawskiego w 2014 r.

Na schodkowym cokole umieszczono inskrypcje od góry:

„ŚW. FLORIANIE
MIEJ W OPIECE
STRAŻAKÓW"

poniżej:

„FUNDATORZY
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA
W OBRAZOWIE
2014"

Piekary

74. Kapliczka z Pietą – 1884 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'03.2"N 21°35'28.8"E

Stoi przy drodze do Wielogóry. Ufundowana została przez Marcelinę i Macieja Forców, którzy w tym samym czasie ufundowali również podobną kapliczkę ze św. Antonim w Piekarach. (Zob. 75. Kapliczka ze św. Antonim – 1884 r.)

Kapliczka ma formę czworobocznego słupa na cokole, z latarnią otwartą trzema arkadami, nakryta jest płaskim daszkiem zwieńczonym krzyżem z koroną cierniową i trzema gwoździami. Wewnątrz niej układ rzeźb charakterystyczny dla Piety.

Na słupie od frontu inskrypcja:

„Matko uproś
Matko u Błagaj
Matko przyczyn
się zanami
Figure Wystawili
Macej i Maryanna
z Wojtasów FORC[...]
1884 r: d.11. Kwt:"

Ogrodzenie stanowią nowe łańcuchy zamocowane na oryginalnych piaskowcowych słupkach. Całość jest pomalowana.

Źródło: Relacja Heleny Forc.

75. Kapliczka ze św. Antonim – 1884 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'56.69"N 21°35'02.04"E

Ufundowana przez Mariannę i Macieja Forców na własnych gruntach. Równocześnie ufundowali także kapliczkę Matki Boskiej zwanej Pietą w Piekarach, przy drodze do Wielogóry (zob. 74. Kapliczka z Pietą – 1884 r.).

Kapliczka jest w formie czworobocznego słupa na cokole, z latarnią otwartą trzema arkadami, nakryta płaskim daszkiem zwieńczonym krzyżem z koroną cierniową i trzema gwoździami. Wewnątrz, według mieszkańców, rzeźba św. Antoniego z zatartymi atrybutami. Obecnie inskrypcje są nieczytelne. W świetle

relacji pani Heleny Forc, były one identyczne na obu kapliczkach.

Kapliczka jest ogrodzona metalowym płotkiem, wewnątrz ogrodzenia widoczne pierwotne słupki imitujące pnie drzew, wykonane z piaskowca. Przymocowane do nich metalowe łańcuchy podczas II wojny światowej zostały skradzione. W otoczeniu rosną duże jodły, wcześniej rosła lipa.

Figurą opiekuje się Helena Forc, żona Kazimierza prawnuka fundatorów.

Źródło: Relacja Heleny Forc.

76. Figura Matki Boskiej z rzeźbą zakonnika – XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50°40'56.5"N 21°36'15.6"E

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1989 r.

Stoi na granicy wsi z Dębianami na niewielkim wzniesieniu przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów. Figura Matki Boskiej wykonana jest z piaskowca janikowskiego, pierwotnie stała frontem do nieistniejącej drogi Sandomierz – Opatów przez Żurawicę, Dębiany, Piekary, Goźlice. Droga ta do Piekar prowadziła przez zasypane obecnie wąwozy.

W postumencie figury istnieje wnęka z rzeźbą zakonnika. Prawdopodobnie św. Franciszka, o czym świadczą atrybuty: książka i krzyż.

Figurą opiekowała się rodzina Forców.

Źródło: MOwS, Kapliczki nr 1388-1391, Piekary 1989; Relacja Marka Dyby.

77. Figura Matki Boskiej z Lourdes – 1923 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'04.9"N 21˚35'08.47"E

Na rozjeździe dróg od Jugoszowa, Bilczy, Święcicy oraz Wielogóry i Śmiechowic mieszkańcy postanowili postawić figurę Matki Boskiej. Wcześniej majówki były śpiewane Na Górze u Józefa Bartosika, przed obrazem przynoszonym przez jednego z mieszkańców i wieszanym na drzewach dworskich.

W 1923 r. Piotr Krysa przywiózł zamówioną figurę przedstawiającą Matkę Boską z Lourdes. Ustawiona została na wysokim postumencie, i osłonięta metalowym daszkiem. Od frontu widnieje inskrypcja:

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1987 r.

KRÓLOWO
RÓŻAŃCA ŚW
MÓDL SIĘ ZA NAMI
TE FIGURĘ POSTAWIŁA
WIEŚ PIEKARY
1923R

„KRÓLOWO
RÓŻAŃCA ŚW.
MÓDL SIĘ ZA NAMI
TE FIGURE POSTAWIŁA
WIEŚ PIEKARY
1923 R"

Źródło: MOwS, Kapliczki nr 558, nr 559, Piekary 1987; Figura Matki Boskiej Różańcowej, Piekary 2001; Relacja Anieli Hamera.

78. Figura Matki Boskiej – 1932 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'31.1"N 21˚34'19.1"E

Figura znajduje się na gruntach prawnuczki fundatorów, Joanny Bieleckiej i jej męża Jarosława. Została ufundowana przez Józefę i Michała Kołaczów z okazji urodzenia się ich wnuczki Marii Kołacz, po mężu Mendala. Figura Matki Boskiej jest cementowym odlewem posadowionym na lastrykowym postumencie. Jej podstawa przypomina kształtem kulę ziemską z oplatającym ją wężem, z kolei układ sukni i ułożenie rąk postaci sugerują jej brzemienność. W kontekście historii dotyczącej fundacji tej figury jest to interpretacja wysoce uprawniona.

Na postumencie od frontu widnieje inskrypcja:

„FUNDATOROWIE
MICHAŁ I JÓZEFA
KOŁACZOWIE
1932 R."

Michał Kołacz był karbowym we dworze w Usarzowie.

Źródło: Relacja Zdzisława Mendali.

79. Kapliczka drewniana na murowanym słupie z figurą Matki Boskiej Niepokalanej – po II w. ś.

Współrzędne geograficzne:
50˚41'21.5"N 21˚35'11.8"E

Stoi po północnej stronie drogi Święcica – Piekary. Jej powstanie datowane jest po II wojnie światowej a jej fundatorem był Feliks Krupa. Drewniana kapliczka w kształcie domku z dwuspadowym daszkiem zwieńczonym krzyżem umieszczona jest na cementowym postumencie i zawiera gipsową figurę Matki Boskiej Niepokalanej. Całość otoczona jest betonowym ogrodzeniem.

Źródło: Relacja Anieli Hamera.

80. Kapliczka metalowa na słupie z Matką Boską Niepokalaną – 70. lata XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°41'37.33"N 21°33'15.0"E

Znajduje się na końcu pól należących do wsi, przy rozjeździe dróg prowadzących z Piekar do Jugoszowa i Zdanowa.

Wcześniej była tam drewniana kapliczka nasłupowa z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego. Została skradziona w latach 70. XX w. Obecna kapliczka, także nasłupowa, ma kształt domku o przeszklonych ścianach bocznych i frontowej, z dwuspadowym daszkiem zwieńczonym od frontu krzyżem. Całość jest wykonana z metalu. W środku znajduje się figurka Matki Boskiej Niepokalanej.

Źródło: MOwS, Kapliczka, Piekary 2001; Relacja Mieczysława Sabata z Bilczy.

Piekary? Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 2001 r.

Rożki

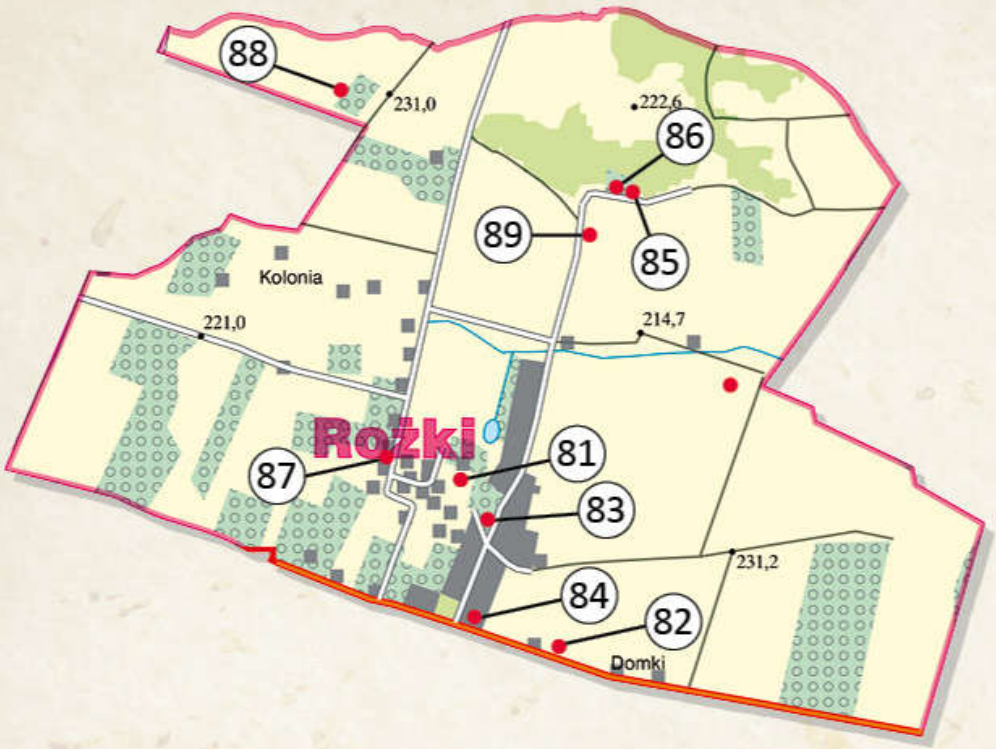

81. Figura św. Jana Nepomucena – XVIII w.

Współrzędne geograficzne:
50°42'40.1"N 21°37'47.0"E

Znajduje się na terenie parku podworskiego będącego własnością Krystyny i Jacka Smardzów. Stoi przy zabytkowej lipie, na cementowej wylewce wykonanej przypuszczalnie po II wojnie światowej.

Figura wykonana jest z piaskowca janikowskiego prawdopodobnie w XVIII w. Podczas działań wojennych na Przyczółku Sandomierskim została uszkodzona (brak głowy i rąk).

Źródło: Relacja Krystyny Smardz.

82. Figura Matki Boskiej – ok. 1870 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'23.30"N 21°37'56.58"E

Stoi przy drodze krajowej nr 77, na posesji nieodbudowanego domu dawnej Fundacji Lanckorońskich dla ubogiej szlachty. Do niedawna przy figurze od strony zachodniej znajdowała się studnia osłonięta czterospadowym gontowym daszkiem usadowionym na czterech słupach. Postać Maryi ma ręce złożone na piersiach. Z powodu uszkodzenia (odcięto głowę) i staraniem mieszkańców została odrestaurowana przez zakład kamieniarski Dąbrowskich z Janikowa. Figura Matki Boskiej ustawiona jest na postumencie. Na jego ścianie frontowej widnieje płaska wnęka z inskrypcją:

„MARYJO
WSPIERAJ
I RATUJ"

Na uskokowym cokole postumentu reper – znak wysokościowy, a poniżej inskrypcja:

„WYSTAWIONA OK. 1870
ODNOWIONA 2007"

W dniu 13 sierpnia 2007 r. została poświęcona przez biskupa sandomierskiego Andrzeja Dzięgę podczas mszy ku czci MB Fatimskiej.

Figurą opiekują się Dorota i Mirosław Kwiatkowscy.

Źródło: Relacja Doroty Kwiatkowskiej; J. Myjak, *Znowu Jak Nowa*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2007, nr 23, s. 14.

Poświęcenie odrestaurowanej figury 13 sierpień 2007 r. Fot. Wioletta Świerkula.

83. Krzyż kamienny na postumencie z rzeźbą Matki Boskiej fundowany przez wieś i dwór – 1911 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'36.9"N 21°37'49.4"E

Krzyż kamienny na stożkowej neogotyckiej podstawie umieszczony na postumencie stoi w centrum wsi, przy drodze prowadzącej do dworu. Przy restauracji krzyża wtórnie wykonano w narożach postumentu sterczyny z cementu, które są nieproporcjonalne. W postumencie znajduje się wnęka z rzeźbą Matki Boskiej wykonaną z piaskowca. Obecnie jest odczyszczona i niepomalowana, w przeciwieństwie do krzyża i postumentu.

Na postumencie od frontu widnieją inskrypcje. Dookoła wnęki po lewej stronie z dołu do góry:

„MATKO NIE O"

z prawej z góry do dołu:

„POSZCZAJ NAS"*

poniżej wnęki:

„NA CZEŚĆ I CHWAŁE
PANA BOGA
TEN KRZYŻ POSTAWI
LI MIESZKAŃCY WSI
ROSZKI ŁĄCZNIE
Z DWOREM
1911 R."

Krzyż otoczony jest metalowym, ażurowym płotkiem.

Przy figurze śpiewane są majówki.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

84. Krzyż kamienny na postumencie z rzeźbą Matki Boskiej fundowany przez Kołaczów – 1911 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42′26.19″N 21°37′46.34″E

Stoi przy drodze krajowej nr 77, na posesji Stanisława i Wiesławy-Kominek, prawnuczki fundatorów.

Został ufundowany przez Annę i Jana Kołaczów, gospodarzy i właścicieli sklepu prowadzonego w nieistniejącym obecnie budynku, który znajdował się na zachód od obecnego krzyża.

Krzyż kamienny na stożkowej neogotyckiej podstawie umieszczony na postumencie został wykonany w Janikowie. Podczas frontu ostatniej wojny krzyż i jego postument uległy uszkodzeniu przez pocisk (ślady po kulach widoczne są na starej podstawie krzyża znajdującej się przy domu właścicieli posesji). W 1987 r. krzyż został odremontowany przez Czesława Orawca. Wykonano wówczas nowy krzyż z cementu. Zawieszono na nim oryginalny wizerunek Ukrzyżowanego, będący odlewem ołowianym przeniesionym ze starego krzyża. W postumencie widnieje wnęka w formie kapliczki z figurą Matki Boskiej.

W 2000 r., jak wynika z inskrypcji, krzyż odnowili Weronika i Adam Dionizy Kołaczowie. Prace zrealizował zakład kamieniarski Dąbrowskich z Janikowa, który wykonał krzyż z wizerunkiem Ukrzyżowanego z kamienia.

Od frontu przekuto pierwotne dwie inskrypcje:

„BOŻE
ZMIŁUJ
SIĘ NAD
NAMI"

„WYSTAWILI
ANNA i JAN
KOŁACZE
1911 r."

Podczas remontu w 2000 r. dodano kolejne
od frontu:
„NIECH SIĘ ŚWIĘCI
IMIĘ TWOJE"
z prawej strony krzyża:
„W OJCÓW WIERZE
DAJ WYTRWANIE"

z lewej strony krzyża:

„BŁOGOSŁAW MATKO
NASZEJ POLSKIEJ ZIEMI"

z tyłu:

„ODNOWILI WERONIKA
i ADAM DIONIZY KOŁACZ
w 2000 r."

Źródło: MOwS, Krzyże, Rożki 1987; Relacja Wiesławy Kominek.

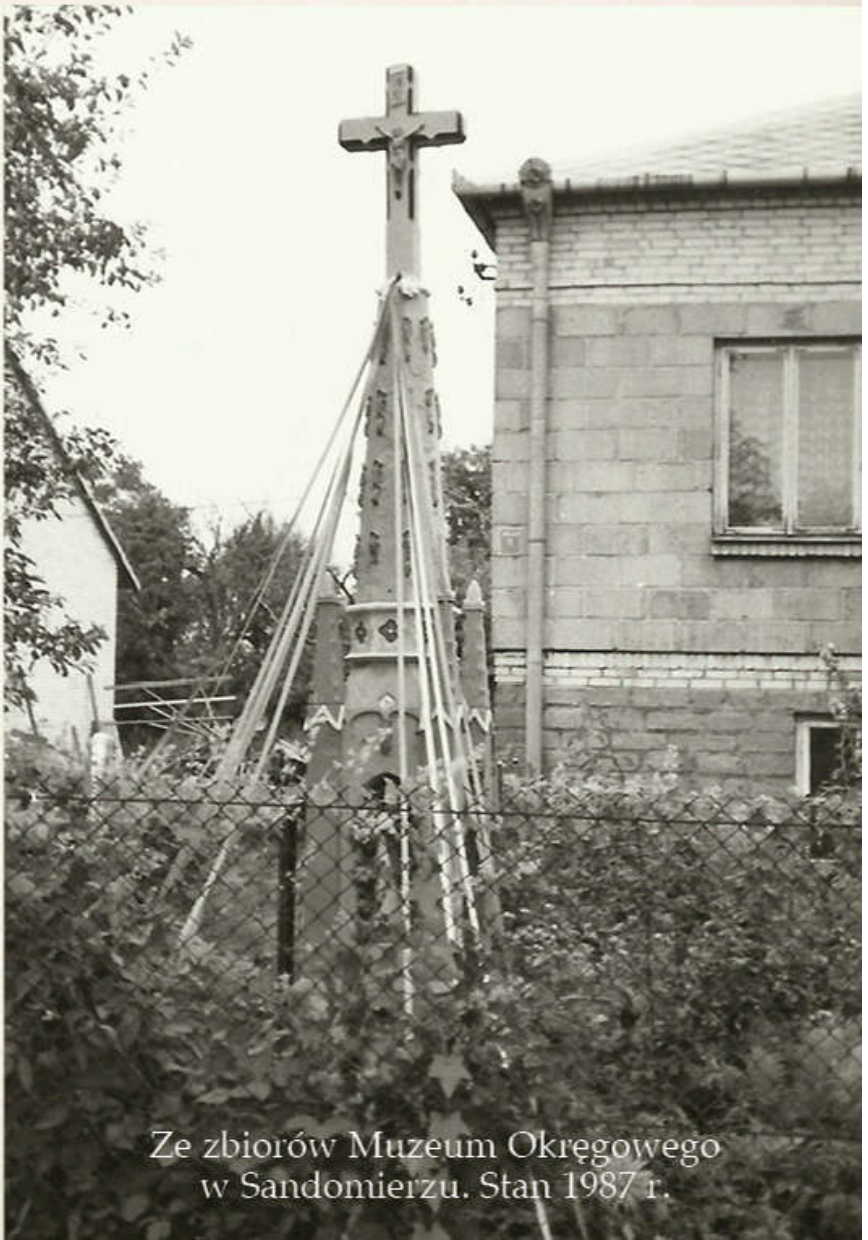

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego
w Sandomierzu. Stan 1987 r.

5

85. Pomnik nagrobny Leopolda Hofla zmarłego w 1914 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚43'09.58"N 21˚38'12.03"E

Znajduje się w narożniku cmentarza z I wojny światowej, wpisanego do rejestru zabytków 20 kwietnia 1991 r. Usytuowany jest od strony południowo-wschodniej cmentarza, natomiast pomnik frontem zwrócony jest na północ.

Na obelisku od frontu u góry widnieje płaskorzeźba wyobrażająca krzyż, a poniżej dwie skrzyżowane szable przewiązane szarfą i inskrypcja:

„TU SPOCZYWAJĄ ZWŁOKI
Ś P LEOPOLDA HOFL
INŻYNIERA OFICERA
WOJSK AUSTRIACKICH
POLEGŁEGO W BITWIE
D. 2 LISTOPADA 1914 R. W ROŻKACH
CZEŚĆ JEGO POPIOŁOM."

Na cokole obelisku inskrypcja w języku niemieckim:
„HIER RUHET IN FRIEDEN
LEOPOLD HOFL
DER. AM 16 AUGUST 1880 IN BRUNN
LEUTNANT DES 31 LST. REGT.
GEFALLEN IN DER SCHLACHT
AM 2 NOVEMBER 1914 IN ROSZKI
MICHT GESTORBEN NUR [VORAUSGEGANGEN]"

Przed pomnikiem wykonana z piaskowca płyta z inskrypcją:
„ZABRAŁ MI CIEBIE HURAGAN
WIELKIEJ WOJNY
NA POLSKICH NIWACH LEGŁEŚ
W KRWAWYM BOJU
Z GRONEM SWYCH WIERNYCH
ŻOŁNIERZY
ŚPISZ TU NA WIEKI SPOKOJNY
OPATRZNOŚĆ BOŻA SZCZĄTKI MI TWE
ODDAŁA NA ZIEMI NIEZNANEJ
ZIEMIĘ TĘ POLSKĄ ZA DRUGĄ
OJCZYZNĘ OBRAŁAM
BY BYĆ PRZY TOBIE
SPOCZYWAJ W POKOJU
PRZY DROGICH TWOICH PRO-
CHACH NIESTRUDZONA
W POBLISKIM OBRAZOWIE CZU-
WA TWOJA ŻONA"

Cmentarzem przez wiele lat opiekował się Zygmunt Kędziora, który zmarł 13 sierpnia 2003 r.

Źródło: Relacja Edyty Zarody; P. Zawadzki, *Cmentarz z I wojny światowej z nagrobkiem Leopolda Hoflaz 1914 r. w Rożkach. Dokumentacja prac konserwatorskich*, [Sandomierz] 2003, wydruk; M. Lis, *By nie zatarł ich czas…, Śladami mogił i cmentarzy wojennych I wojny światowej w powiatach: Sandomierskim, opatowskim i staszowskim*, Sandomierz 2001, s. 71-73; J. M. *Zmarł Opiekun Cmentarza*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 17, s. 13.

86. Krzyż metalowy na cmentarzu z I wojny światowej

Współrzędne geograficzne:
50˚43'09.99"N 21˚38'11.39"E

Krzyż metalowy znajduje się centralnie na środku ogrodzonego cmentarza, frontem zwrócony jest do głównego wejścia. Postawiono go po II wojnie światowej.

Źródło: Relacja Edyty Zarody.

87. Krzyż metalowy na postumencie – 1951 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'42.6"N 21˚37'34.0"E

Archiwum Foto Media Art.

Postawiony został w 1951 r. przez Pawła Sułowskiego na własnej posesji. Obecnie grunt należy do rodziny Feledynów.

Odprawiane są przy nim majówki.

Źródło: Relacja Edyty Zarody.

88. Krzyż metalowy – 1993 r.

Współrzędne geograficzne:
50°43'25.2"N 21°37'28.9"E

Stoi na gruntach w północno-zachodniej części wsi, w pobliżu Wincentowskich Dołów.

W dniu 25 września 1992 r. o godz. 11^{50} uległ wypadkowi dwusilnikowy samolot sanitarny czechosłowackiej produkcji „Morava" L-200. Feralnego dnia o godz. 9^{00} wystartował z macierzystego lotni-

ska w Jasionce pod Rzeszowem. Na pokładzie był pilot Janusz Cieśla – 50 lat i pielęgniarka Rozalia Wójcik – 26 lat, którzy transportowali do Warszawy chorego. Przed godziną 11^{00} wystartowali w drogę powrotną. Po 15 minutach lotu pilot zgłosił awarię jednego silnika i zamiar lądowania w Mielcu. Równocześnie poprosił o wysłanie samolotu asystującego. Janusz Cieśla od ponad dwudziestu lat pracował w Zespole Lotnictwa Sanitarnego w Rzeszowie jako pilot, a Rozalia Wójcik była pielęgniarką w tym zespole od trzech lat. Wcześniej była zatrudniona w pogotowiu ratunkowym.

Fot. Grzegorz Orawiec.

Samolot nadleciał od północy, od strony Wilczyc. Pilot chciał lądować przymusowo za laskiem rosnącym w Wincentowskich Dołach. Niestety, samolot rozbił się na kartoflisku Stanisława Snopka w pobliżu samotnie rosnącej gruszy. Pilot i pielęgniarka ponieśli śmierć na miejscu. Pogotowie i policja powiadomione zostały przez załogę samolotu asystującego, który przyleciał nad miejsce katastrofy zaraz po jej wydarzeniu. Służby ratownicze po przybyciu na miejsce wypadku, niestety nie mogły już pomóc ofiarom.

W rocznicę tragicznego wypadku lotniczego postawiony został metalowy krzyż. Pierwotnie była na nim mosiężna tablica z danymi osób zmarłych, obecnie widoczne są ślady jej odcięcia dokonanego przed 2014 r.

Źródło: Relacja Grzegorza Orawca z Kielc i Edyty Zarody; W. Pintal, *Katastrofa w Rożkach*, „Tygodnik Nadwiślański" 1992, nr 40, s. 4.

89. Krzyż drewniany – 2013 r.

Współrzędne geograficzne:
50°43'07.3"N 21°38'05.8"E

Stoi przy drodze prowadzącej ze wsi do cmentarza z I wojny światowej, na małym pagórku.

Pierwszy krzyż był postawiony 16 czerwca 1926 r. Kolejne, w miejscu poprzedniego, w 1983 r. i 2013 r. Informuje o tym tabliczka z inskrypcją:

„16.06.1926
1983 – 2013"

Na ramionach krzyża widnieje napis:

„NA CHWAŁĘ BOGU"

Wokół krzyża rosną tuje, od drogi należy pokonać kilka schodów. Krzyżem opiekują się mieszkańcy wsi.

Źródło: Relacja Edyty Zarody.

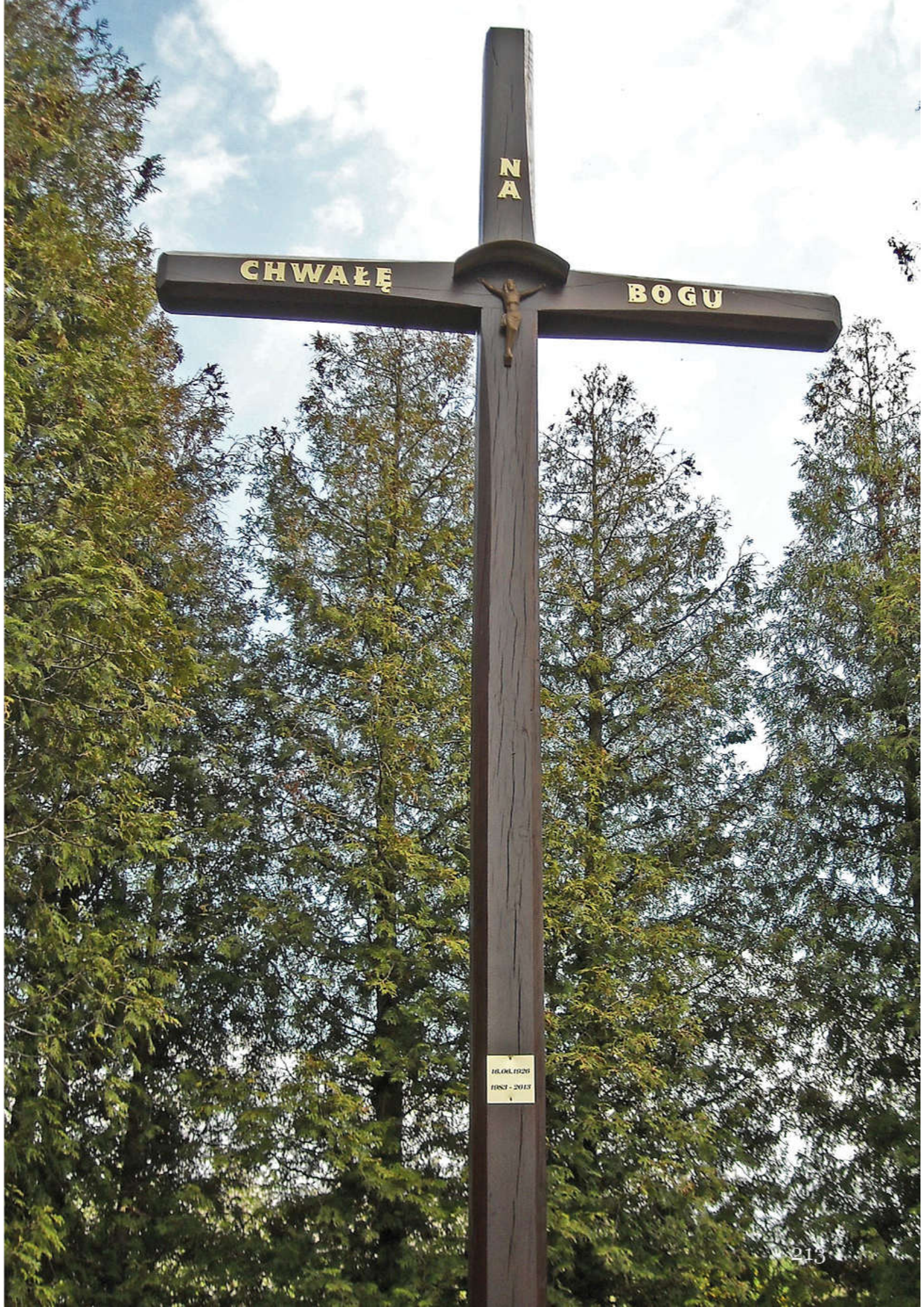
NA
CHWAŁĘ
BOGU
16.06.1926
1983 - 2013

Sucharzów

90. Kamienny krzyż na postumencie – XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'53.8"N 21˚43'40.47"E

Archiwum Foto Media Art.

Krzyż kamienny z wizerunkiem Ukrzyżowanego posadowiony na postumencie stoi na posesji Henryka Winiarskiego. Wykonany został z piaskowca, obecnie jest pobielony wapnem. Nie posiada inskrypcji. Otocza go metalowe ogrodzenie.

Źródło: Relacja Jerzego Kapały.

91. Kamienny krzyż na postumencie – 1913 r.

Współrzędne geograficzne:
50°43'06.4"N 21°44'00.86"E

Stoi przy północnej stronie drogi z Sucharzowa do Rzeczycy Suchej, obecnie na gruncie Jerzego Kapały, wnuka fundatorów. Przy krzyżu rosły dwie wysokie lipy. Aktualnie tą bliżej drogi znacznie przycięto, natomiast druga uschła. Obecny krzyż jest wykonany z lastryko (co wskazuje na jego późniejsze datowanie) i osadzony na postumencie z piaskowca. Na frontowej ścianie postumentu skierowanego na wschód widnieje inskrypcja:

„PAMIONTKA LUBILEUSZU
1600 R.
WYSTAWILI FRANCISZEK
MARYANNA SERAFINI
1913 r.”*

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacja Jerzego Kapały.

92. Figura Matki Boskiej – 1994 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'56.56"N 21˚43'45.46"E

Znajduje się na posesji Tymoteusza Przychodzkiego.

Figurę Matki Boskiej w 1994 r. wystawiła Marianna Przychodzka na posesji swoich rodziców.

Na postumencie figury widnieje tablica z inskrypcją:

„PAMIĘCI
Anny i Stanisława
GIERACHY
1907-1994"

Tablica upamiętnia małżonków: Annę (1907-1987) z domu Kapała i Stanisława (1909-1994) Gierachów. Na tablicy odnotowano skrajne lata, w których mieszkali na tej posesji (rok urodzenia matki – 1907 i rok śmierci ojca – 1994).

Figurą opiekuje się fundatorka wraz z synem, właścicielem posesji.

Przy figurze od trzech lat śpiewane są majówki.

Źródło: Relacja Marianny Przychodzkiej z Sandomierza i Zofii Gołębiowskiej.

93. Figura przydrożna – I poł. XIX w. (nieistniejąca)

W katalogu zabytków sztuki odnotowano: *FIGURA PRZYDROŻNA. Z 1. poł. w. XIX., kamienna, w formie czworobocznego słupa na cokole, dźwigającego kapliczkę otwartą trzema arkadami.*

Nie udało się jej odnaleźć w terenie.

Źródło: *Katalog zabytków sztuki…*, s. 112.

Świątniki

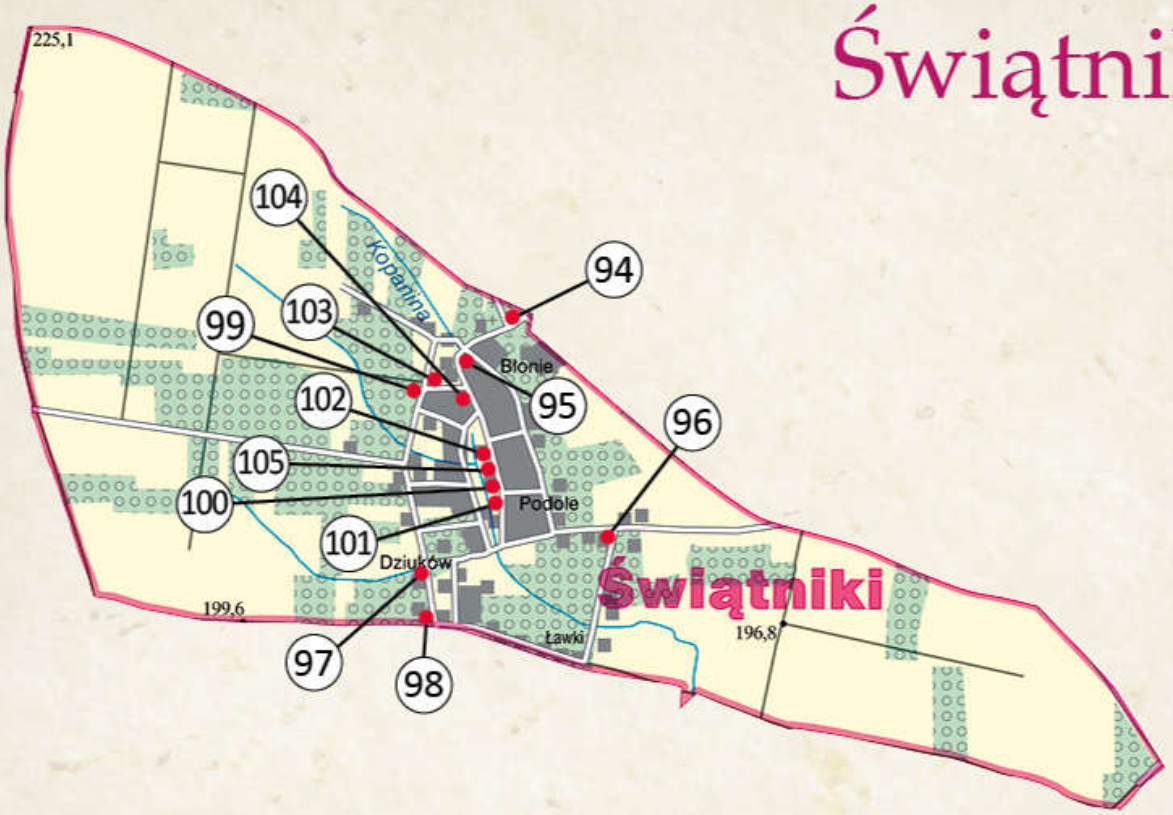

94. Figura Chrystusa Nazareńskiego – I poł. XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'23.48"N 21˚34'11.75"E

Według tradycji pierwotnie figura ta znajdowała się na cmentarzu cholerycznym i stała nad wąwozem prowadzącym przez teren obecnego cmentarza, który powstał po założeniu miejscowej parafii. Została przeniesiona i aktualnie znajduje się na terenie obecnego cmentarza po lewej stronie, wchodząc na teren nekropolii.

Rzeźba Chrystusa Nazareńskiego ustawiona jest na niskiej okrągłej kolumnie znajdującej się na postumencie, z nieczytelnymi inskrypcjami. Warto odnotować, że tę rzeźbę wyróżnia od typowych przedstawień Chrystusa Nazareńskiego występowanie dwóch młodych postaci, prawdopodobnie aniołów (ten po prawej stronie Chrystusa ma widoczne podniszczone skrzydła).

Źródło: Relacja Marty Jędrzejewskiej; J. Myjak, *Jezus Nazareński ze Świątnik*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 15, s. 1.

95. Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym – 1830 r.

Archiwum Foto Media Art.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'19.14"N 21˚34'02.66"E

Figura stała na gruntach gromadzkich, na granicy części wsi zwanych Błonie i Zagumnie, przy drodze prowadzącej do Zagumnia (obecnie do Ośrodka Zdrowia). W 1999 r. grunt (2 ary), na którym stała zakupił Bogusław Bulira. Za zgodą mieszkańców wioski figurę przeniesiono w obecne miejsce, po zasypanym stawie (ok. 70 m. na zachód), które znajduje się przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów.

Kapliczka ma formę czworobocznego słupa na cokole, z latarnią otwartą trzema arkadami, nakryta jest blaszanym stożkowym daszkiem zwieńczonym krzyżem. Na słupie od frontu widnieje nieczytelna inskrypcja:

„D. O. M.
...
R. P.
1830"

Figurą i placem przy niej opiekują się: Helena Bulira, Jadwiga Dobek, Bogusław Bulira, Jan Surowiec i Kazimierz Surowiec.

Źródło: Relacja Bogusława Buliry.

96. Krzyż kamienny na postumencie – 1901 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'01.6"N 21˚34'24.3"E

Znajduje się w części wsi zwanej Marynki. Krzyż był postawiony na gruntach Karola Niezgody, które obecnie są własnością jego wnuka, Marka Gromady. Nikt nie pamięta, kto był fundatorem kamiennego krzyża z wizerunkiem Ukrzyżowanego. W górnej części postumentu umieszczona jest płaskorzeźba Maryi z Dzieciątkiem. Jedyną widoczną inskrypcją jest data na froncie cokołu:

„W. R. 1901”

Wokół krzyża ogrodzenie stanowią cztery słupki z łączącymi je metalowymi prętami. Za krzyżem rosną tuje.

Źródło: Relacja Marka Gromady.

97. Figura Matki Boskiej – 1928 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚39′58.53″N 21˚33′54.9″E

Stoi w części wsi zwanej Dziuków, obecnie na posesji Stanisława Stajniaka – wnuka fundatorów. Według rodzinnych relacji intencja fundacyjna była związana z narodzinami syna Henryka.

W 2010 r. postument figury obłożno granitem i przepisano inskrypcje od frontu:

„MATKO NIEPOKLALANA
MÓDL SIĘ ZA NAMI
Fundatorzy tej figury
Agata i Jan Dudek
1928 r.”

Źródło: Relacja Stanisława Stajniaka.

98. Krzyż kamienny na postumencie – 1929 r.

Współrzędne geograficzne:
50°39'53.01"N 21°33'55.62"E

Stoi na końcu wsi w stronę Faliszowic, przy skrzyżowaniu polnych dróg na Bystrojowice i Janowice, na wysokiej skarpie przy zakręcie ze wsi do Janowic.

Fundatorami krzyża byli w 1926 r. Katarzyna i Stanisław Głodowscy. Stanisław Głodowski był ciężko chory i w intencji odzyskania przez niego zdrowia ufundowano również figurę Matki Boskiej w Faliszowicach. Krzyż kamienny z wizerunkiem Ukrzyżowanego posadowiony jest na postumencie. Brak widocznych inskrypcji. Całość pomalowana na biało.

Źródło: Relacja Tadeusza Palucha z Faliszowic i Mieczysława Sabata z Bilczy; A. Cebula, *Figury, krzyże…*, s. 75-77.

99. Kapliczka drewniana na słupie z figurą Matki Boskiej z Lourdes – okres międzywojenny.

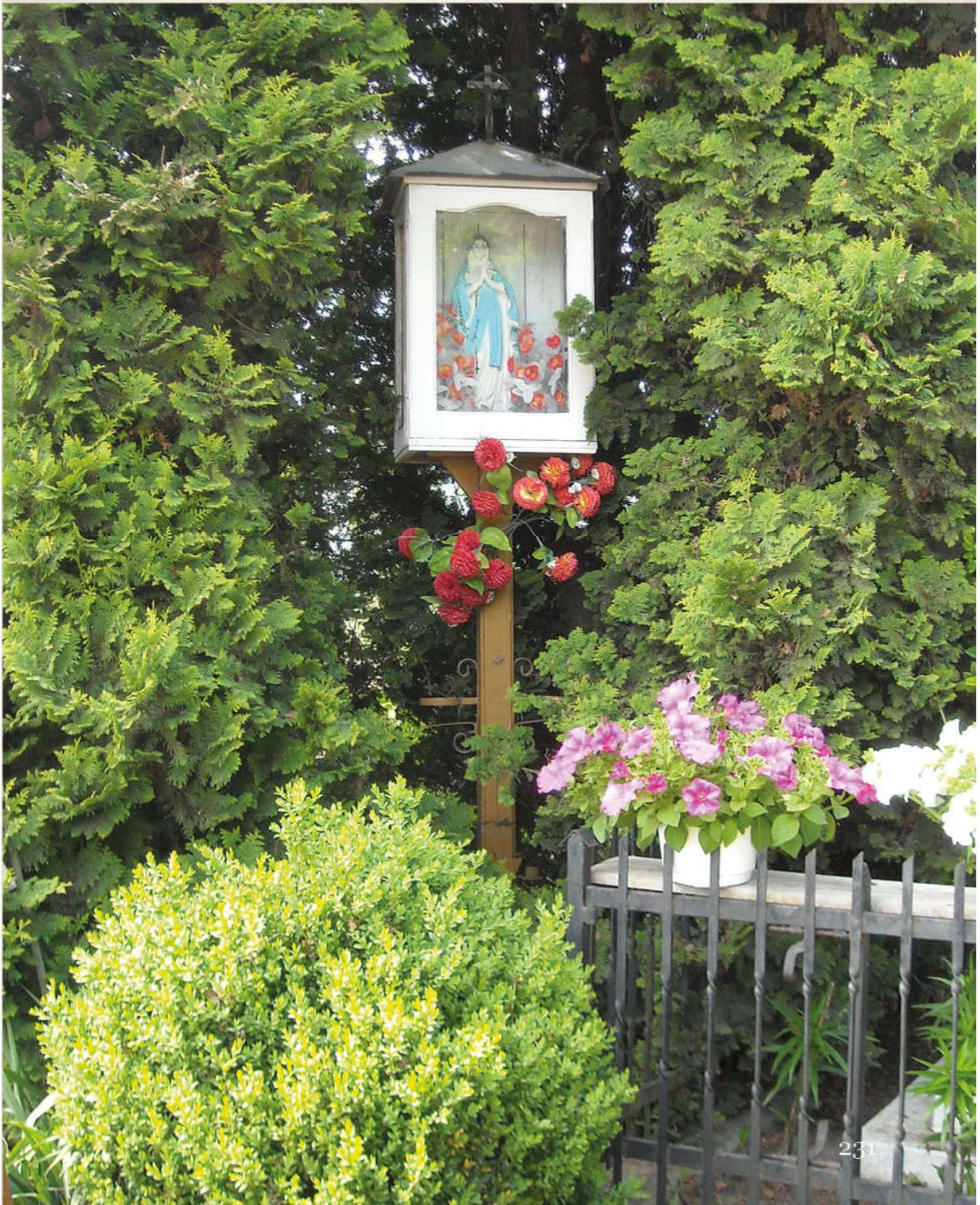

Współrzędne geograficzne:
50˚40'17.11"N 21˚33'54.96"E

Pierwotnie stała na kopcu. W okresie międzywojennym ufundowała ją Józefa Dobek (z domu Krawczyk, po pierwszym mężu Surowiec). Ziemię, na granicy której znajdowała się kapliczka, przekazała na rzecz kościoła, pod budowę świątyni. Kościół wzniesiono jednak w centrum wsi, w miejscu gdzie była kaplica. Drewniana kapliczka umieszczona jest na słupie, ma kształt domku z przeszklonymi ścianami bocznymi i ścianą frontową, pokryta jest czterospadowym daszkiem zwieńczonym krzyżem. W środku umieszczono figurkę Matki Boskiej z Lourdes. Stoi w sąsiedztwie figury Chrystusa Miłosiernego (Zob. 103. Figura Chrystusa Miłosiernego – 2002 r.).

Pierwotna kapliczka uległa zniszczeniu i staraniem Marty Jędrzejewskiej i Adolfa Krasowskiego wzniesiono nową.

Źródło: Relacja Marty Jędrzejewskiej.

100. Krzyż drewniany misyjny – 1970 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'10.11"N 21˚34'04.91"E

Krzyż znajduje się na placu przed kościołem od strony Faliszowic, przy głównej drodze powiatowej Obrazów – Klimontów. Frontem zwrócony jest na północ, w stronę Figury Matki Boskiej Fatimskiej.

1243-1993 MISJA JADWIŻAŃSKA
5-11
IX
1893

Na cementowej stopce krzyża widnieje data:

„1970
2 – 10”

Na metalowej tablicy na pionowej belce inskrypcja:

„Misje Parafialne
31 VIII – 6 IX
2003
w Roku Różańca Św.”

nad nią:

„5-11
IX
1993”

na poziomej belce:

„1243-1993 MISJA JADWIŻAŃSKA”

101. Pomnik upamiętniający pomordowanych w czasie okupacji 1939-45 – 1992 r.

234

Współrzędne geograficzne:
50°40'09.25"N 21°34'05.0"E

Pomnik znajduje się na parkingu przy kościele od strony Faliszowic, przy głównej drodze powiatowej Obrazów – Klimontów, wśród tui. Frontem zwrócony jest w stronę drogi.

Z inicjatywy Gminnego Koła Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Obrazowie w 1992 r. został odsłonięty pomnik. Przy nim odbywają się Gminne Święta Niepodległości.

Wykonany jest z czerwonego piaskowca. Od frontu widnieje płaskorzeźba przedstawiająca żołnierza podtrzymywanego przez cywila. Poniżej sylwetek motywy kłosów. Obok mosiężny orzeł na okrągłym polu.

Poniżej płaskorzeźby inskrypcja:

„ŻOŁNIERZE

AK	DYBIEC GUSTAW	SOSNA	21
	PETER THILJAN	TUŚ	25
Ś+P	SZEMRAJ JAN	SĘK	22
	WAWROŃSKI WŁADYSŁAW	BYSTRY	27
BCH	CIEŚLA LEON	MŚCIWÓJ	26
	DYNKOWSKI WŁADYSŁAW	POGODNY	28
Ś+P	MAŃKA JÓZEF	MARATON	40
	PŁAZA BOLESŁAW	PLANTON	28

ZGINELI ZA POLSKE"*

Na cokole inskrypcja:

„Ś+P
ZGINELI ZA UDZIELENIE
POMOCY PARTYZANTOM

ADAMCZYK WŁADYSŁAW	LAT	30
CICHOŃ ANTONI		29
CICHOŃ WALENTY		55
DĄBROWSKA ALEKSANDRA		22
KLIMONT WACŁAW		26
KLIMONT GENOWEFA		17
MACIOS BOLESŁAW		37
MACIOS EMILIA		26
MACIOS LUCJAN		7
MACIOS IRENA		6 m-cy
ŚLEDŹ ANTONINA		57

Z tyłu na cokole:

„1993
W 50 ROCZNICĘ
SPOŁECZEŃSTWO
GM OBRAZÓW

INICJATORZY ZKRzPiWP
H. DŁUGOSZ
Z. STAROŃ"

Całość ogrodzona metalowym ogrodzeniem.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: *1 sierpnia…*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 1993, nr 2, s. 1; *Zdarzyło się w gminie*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2001, nr 11, s. 8; nr 12, s. 2; *Pomnik poświęcony…*, [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=54 [dostęp 16.06.2014].

102. Figura Matki Boskiej Fatimskiej – 2000 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'11.08"N 21˚34'04.83"E

Figura stoi na placu przed kościołem od strony Bilczy, przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów. Frontem zwrócona jest na południe, w stronę krzyża misyjnego.

Umieszczona została na wysokim postumencie, na którym od frontu jest tabliczka z inskrypcją:

„Bożej Rodzicielce
K Ż R *
Parafii Świątniki
2000 rok"

Na podstawie figury Matki Boskiej widnieje napis:

„Fatima"

Postać Matki Boskiej osłonięta jest metalowym czterospadowym daszkiem wspartym na metalowym stelażu, którego konstrukcja stanowi równocześnie ramę przeszklonych ścian osłaniających figurę.

* K Ż R - Kółko Żywego Różańca

103. Figura Chrystusa Miłosiernego – 2002 r.

Współrzędne geograficzne:
50°40'17.1"N 21°33'55.1"E

W sąsiedztwie drewnianej kapliczki na słupie z figurą Matki Boskiej z Lourdes (Zob. 99. Kapliczka drewniana na słupie z figurą Matki Boskiej z Lourdes – okres międzywojenny) Marianna i Tadeusz Florasowie ufundowali figurę Chrystusa. Na jej postumencie widnieje inskrypcja:

„Jezu ufam Tobie
Fundator
M i T
Florasowie
w 2002 roku"

Osłonę figury stanowią szklane ściany wsparte na metalowym stelażu zwieńczone metalowym daszkiem.

Źródło: Relacja Marianny Floras.

104. Kapliczka drewniana na słupie – 2011 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'16.09"N 21˚34'02.59"E

Znajduje się we wsi przy drodze powiatowej Obrazów – Klimontów.

Pierwotną kapliczkę wystawił Stanisław Dragan w podzięce za to, że kolejne jego dzieci: Maria, Maciej i Jan nie zmarły zaraz po urodzeniu. Gipsową figurę Matki Boskiej skradziono, a kapliczka wykonana z drewna sosnowego uległa zniszczeniu z upływem czasu. W 2011 r. Jadwiga i Wojciech Dobkowie postawili nową drewnianą kapliczkę w kształcie domku z przeszklonymi ścianami bocznymi i ścianą frontową, pokrytą dwuspadowym daszkiem i umieszczoną na słupie. W środku znajdują się dwie figurki Matki Boskiej, przekazane przez Annę Wielgus i Stanisławę Stajniak. Kapliczka po odnowieniu była poświęcona przez proboszcza ks. Ignacego Kozińskiego.

Źródło: Relacja Jadwigi i Wojciecha Dobków.

105. Pomnik papieża Jana Pawła II – 2014 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚40'10.88"N 21˚34'04.61"E

Pomnik znajduje się od północnej strony kruchty kościoła, frontem zwrócony jest do drogi powiatowej Obrazów – Klimontów. Na cokole pomnika widnieje herb papieża Jana Pawła II i poniżej inskrypcja będąca cytatem z Jego homilii:

„Nie lękajcie się,
otwórzcie drzwi
Chrystusowi
JP II"

Nie lękajcie

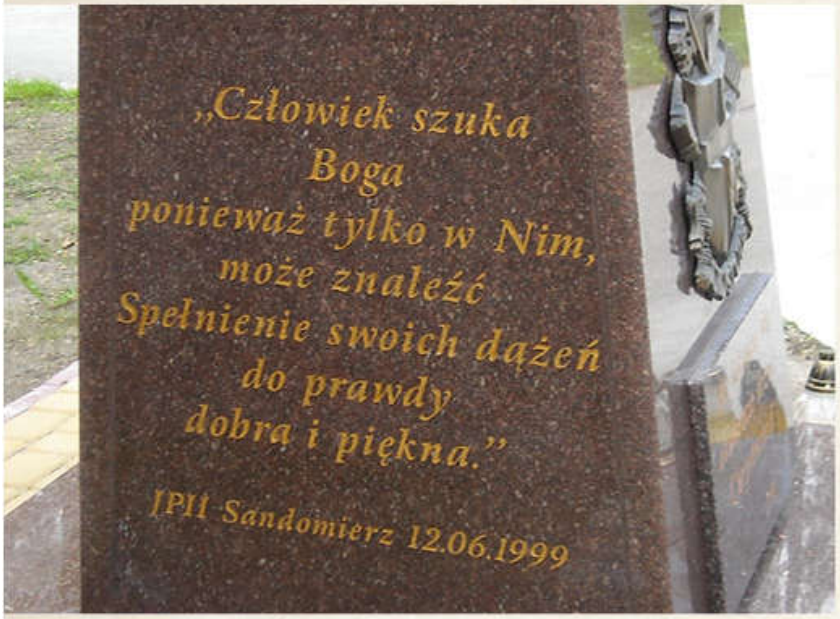

Po lewej stronie pomnika:
„Świętemu
Janowi Pawłowi II
w Hołdzie
za umiłowanie wiary
nadziei i miłości
Parafianie
Świątniki 27.04.2014"
Po prawej stronie pomnika:
„Człowiek szuka
Boga
ponieważ tylko w Nim
może znaleźć
Spełnienie swoich dążeń
do prawdy
dobra i piękna.
JPII Sandomierz 12.06.1999"

Figura przedstawia postać Jana Pawła II z różańcem w lewej ręce a z prawą ręką wzniesioną w geście błogosławieństwa. Została poświęcona 5 czerwca 2014 r. przez bpa Edwarda Frankowskiego.

Źródło: Relacja Waldemara Sabata.

Ze zbiorów Waldemara Sabata.

Święcica

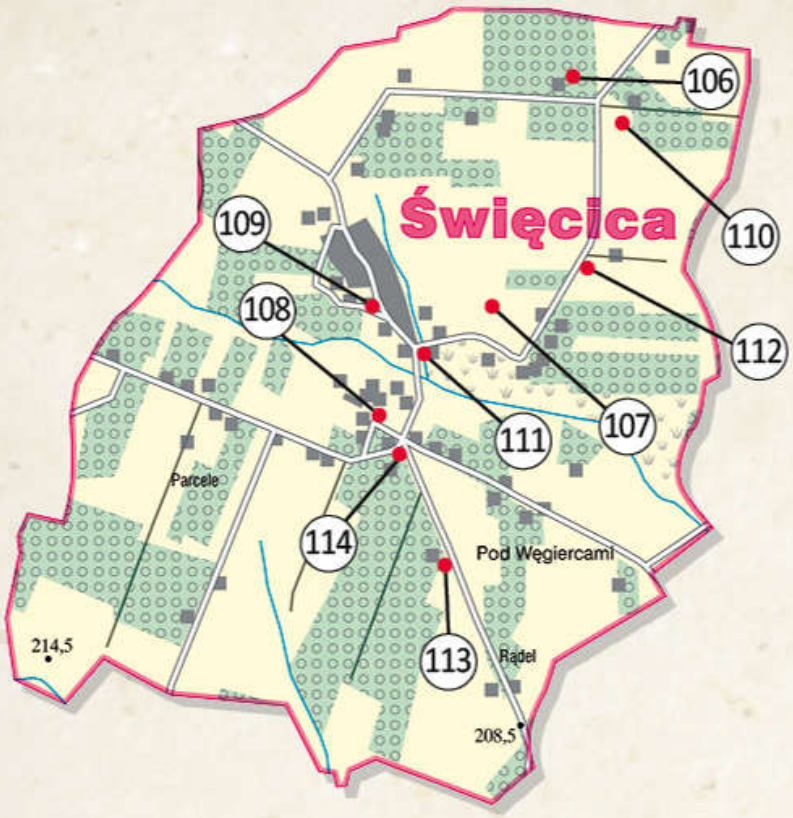

106. Kurhan 1 – VIII-IX w.

Współrzędne geograficzne:
50°42'40.70"N 21°35'23.40"E

Teren w pobliżu usytuowania kurhanu jest nazywany Pod Kopcem. Znajduje się na południe od drogi krajowej nr 77 Sandomierz – Opatów i na zachód od drogi Komorna – Święcica. Kurhan otaczają grunty porośnięte sadami Łukasza Krzemińskiego. Pochodzi z wczesnego średniowiecza z czasów przedchrześcijańskich (VIII-IX w.). Powszechnie kurhany uważane są za tzw. kopce wiciowe służące do palenia ognia sygnalizującego niebezpieczeństwo. Naukowcy przez analogię ze Skandynawią i Rusią utrzymują, że są to kurhany królewskie. W nich grzebano szczątki lokalnych wodzów. Podczas II wojny światowej na kurhanie był urządzony punkt obserwacyjny, najpierw przez żołnierzy niemieckich, a później Armii Czerwonej. Przyczyniło się to do jego zniszczenia.

Źródło: Relacja Barbary Krzemińskiej; M. Florek, *Wielkie kurhany w okolicach Sandomierza*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2004, nr 18, s. 4-7.

107. Kurhan 2 – VIII-IX w.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'16.94"N 21˚35'02.1"E

Znajduje się na gruntach Teodora Zająca. Pochodzi z wczesnego średniowiecza, z czasów przedchrześcijańskich (VIII-IX w.). Podczas badań archeologicznych w kurhanie odkryto tzw. grób książęcy. W czasie II wojny światowej kurhan był punktem obserwacyjnym urządzonym przez armię niemiecką, a następnie Armię Czerwoną. Przyczyniło się do jego zniszczenia.

Źródło: Relacja Teodora Zająca; M. Florek, *Wielkie kurhany w okolicach Sandomierza*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2004, nr 18, s. 4-7.

108. Figura Matki Boskiej – 1882 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'05.43"N 21˚34'49.40"E

Znajduje się przy dawnym dworze Bukowińskich. Figura Matki Boskiej umieszczona została na postumencie. Od frontu widnieje inskrypcja:

„D O B
D O M
Anna
1882"

Po wojnie teren dawnego dworu został zagospodarowany przez Stację Zabiegów Ochrony Roślin. Obecnie o figurę troszczą się mieszkańcy pobliskich bloków. Jest otoczona metalowym płotkiem i pomalowana emulsją oraz farbami olejnymi. Śpiewane są przy niej majówki.

Źródło: Relacja Reginy Stasiak.

109. Kapliczka metalowa na słupie – 80. lata XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°42'25.4"N 21°34'43.4"E

Znajduje się przed ostatnim gospodarstwem przy wyjeździe na Kleczanów, obecnie na posesji Franciszka Zająca. Fundatorami pierwotnej kapliczki była rodzina Katarzyny i Józefa Pietruszków, którzy w latach 30. XX w. wrócili z Francji. Na terenie zakupionego gospodarstwa ufundowali drewnianą kapliczkę, którą wykonał Józef Stępień ze Święcicy. Pod koniec lat 80. XX w. kowal Stanisław Trznadlewski zrobił na polecenie właściciela Dariusza Jędrzejewskiego nową metalową kapliczkę i ogrodzenie. W pracach przy wykonywaniu fundamentów ogrodzenia pomagał Kazimierz Moskal.

Jest to kapliczka nasłupowa, w formie metalowego domku z przeszkloną ścianą frontową, pokrytego dwuspadowym daszkiem zwieńczonym krzyżykiem. Wewnątrz kapliczki znajduje się oleodruk przedstawiający Matkę Boską Karmiącą Dzieciątko Jezus i odpustowa figurka Matki Boskiej w szklanej oprawie.

Przy kapliczce śpiewane są majówki.

Źródło: MOwS, Kapliczka, Święcica 2001; Relacje Stanisławy Zając i Kazimierza Moskala.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 2001 r.

110. Krzyż kamienny na postumencie (uszkodzony) na kurhanie w miejscu cmentarza cholerycznego – XIX w.

Współrzędne geograficzne:
50˚42′34.25″N 21˚35′27.85″E

W przekazach ustnych rodziny Sochów ze Święcicy zachowała się informacja, że w tym miejscu znajdował się cmentarz choleryczny, a istniejąca tam figura „miała ze 300 lat".

Źródło: Relacja Mieczysława Sochy z Głazowa.

111. Kamienny krzyż na postumencie – 1912 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'12.68"N 21°34'53.76"E

Znajduje się w środku wsi. Pierwotnie stał w miejscu obecnej szosy. W związku z poszerzaniem drogi (ok. 2000 r.) Zdzisława Kwiecień zezwoliła postawić go na swojej posesji i obecnie jest na jej rogu przy rozjeździe dróg do: Komornej (prowadzącej przy kurhanach), Kleczanowa i Zdanowa.

Archiwum Foto Media Art.

Krzyż z piaskowca kunowskiego postawili w 1912 r. Franciszka i Józef Marczyk, mieszkający po sąsiedzku. W 1931 r. po komasacji gruntów przenieśli się na serwitutowe grunty.

Na postumencie krzyża od frontu widnieje kartusz i inskrypcją:

„BOŻE
POBŁOGOSŁAW NAM
1912 r."

na cokole:

„PAMIĄTKĘ POSTAWILI
JÓZEF I FRANCISZKA
MARCZYK"

z lewej strony krzyża na cokole:

„WŁ GÓRNICKI
SANDOMIERZ"

W wyniku kolizji samochodowej krzyż uległ uszkodzeniu i na koszt sprawcy został wykonany nowy, z cementu. Inicjatorem kolejnej zmiany krzyża był Wincenty Smardz wraz z Teodorem Zającem – ówczesnym sołtysem. Koszty pokryto ze środków wiejskich i nakładem mieszkańców, a nowy granitowy krzyż sfinansował Wincenty Smardz. Obecnie krzyż jest na nowym cementowym postumencie. Ogrodzenie wykonał Stanisław Trznadlewski.

Odbywała się przy nim procesja fatimska.

Kiedyś były śpiewane majówki, ale obecnie z powodu zbyt dużego ruchu na drogach przy krzyżu zrezygnowano z kontynuowania tej tradycji.

Źródło: MOwS, Krzyż, Święcica 2001; Relacja Teodora Zająca.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 2001 r.

112. Figura Matki Boskiej – 1943 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'20.88N 21˚35'21.6"E

Stoi przy drodze Święcica – Komorna, zwrócona w kierunku części wsi zwanej Łazy, obecnie na gruntach Marka Godowskiego z Węgrc Panieńskich. Od chwili powstania figury teren wokół niej uległ zmianie. Pierwotnie stała na skraju głębokiego wąwozu. Został on zasypany podczas wykonywania asfaltowej drogi, ale jest jeszcze czytelny w skarpie pobocza. Podczas działań wojennych głowa Matki Boskiej została uszkodzona.

Ze zbiorów Mieczysława Sochy z Głazowa.

Na postumencie od frontu widnieje inskrypcja:

„O MARIO NIEPOKALANA
KRÓLOWO POKOJU
MÓDL SIĘ ZA NAMI"

Na cokole z lewej strony figury:

„FUNDOWALI
KAZIMIERZ I TEKLA
SOCHOWIE
21.X.1943 R."

Wokół figury jest metalowe ogrodzenie i rosną tuje.

Źródło: Relacja Mieczysława Sochy z Głazowa.

113. Kapliczka metalowa na betonowym słupie – ok. 1994 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'38.02"N 21°35'05.46"E

Znajduje się na posesji Józefa Prusia. Pierwotnie była to drewniana kapliczka, która z wiekiem uległa zniszczeniu. Przed śmiercią Zofia Ochmyrak zobowiązała syna Józefa Prusia do wystawienia nowej, co też uczynił ok. 1994 r. Natomiast ok. 2009 r. wymurowano betonowy słup. Metalowa kapliczka

w kształcie domku o przeszklonych ścianach i dwuspadowym daszku zwieńczonym krzyżykiem posadowiona jest na betonowym słupie. Wewnątrz niej znajduje się wizerunek Matki Boskiej Częstochowskiej i Figurka Matki Boskiej Fatimskiej.

Źródło: Relacja Antoniego Śledzia.

114. Kaplica Matki Boskiej Fatimskiej – 2007 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'02.13"N 21°34'51.41"E

Stoi na posesji Marii i Bogdana Stasiaków, przed ogrodzeniem na wprost drogi prowadzącej ze wsi do rozjazdu na Zdanów i na Pie-

kary. Figura wykonana jest z żywicy syntetycznej a zakupiona została w Caritasie przez właścicieli posesji. Postawiono ją w 2007 r. na postumencie znajdującym się w kapliczce namiotowej. Kaplica fundowana w intencji dziękczynno-błagalnej dla rodziny w 90. rocznicę objawień fatimskich. Kapliczkę poświęcił ks. Andrzej Szymański w towarzystwie ks. Grzegorz Stępnia.

Źródło: Relacja Marii Stasiak; *Maria i Kazimierz Stasiakowie…*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2007, nr 23, s. 6.

Węgrce Panieńskie

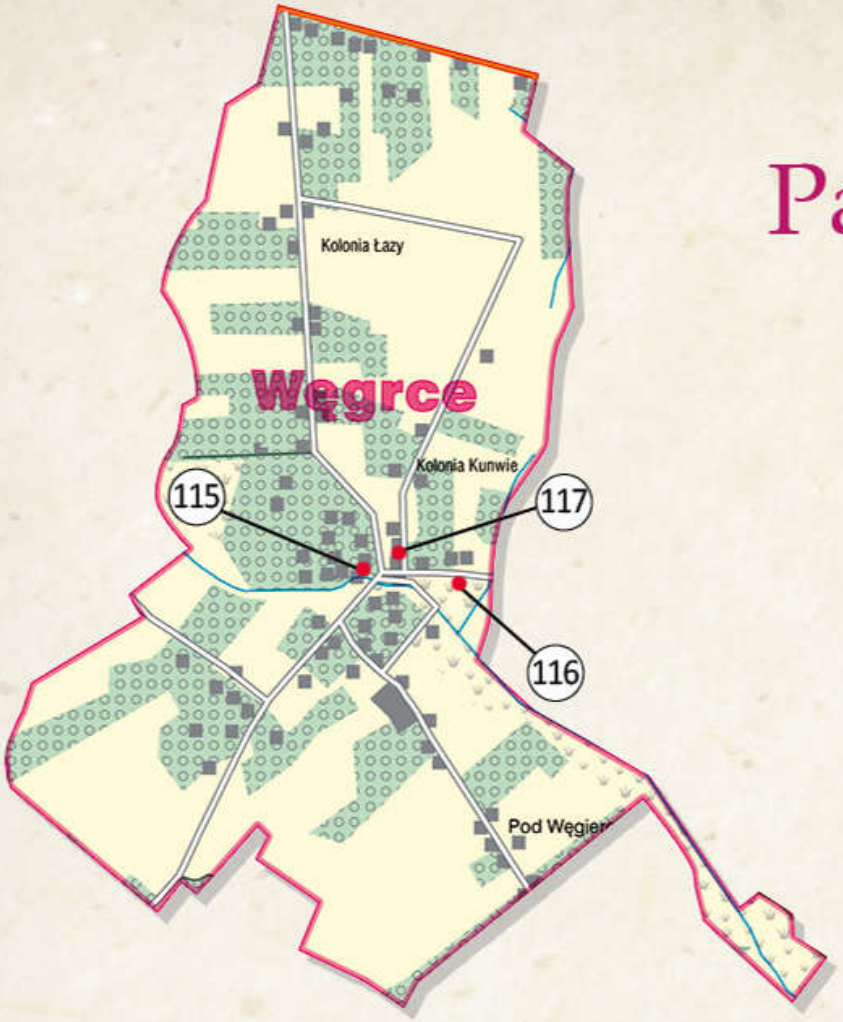

115. Figura Matki Boskiej – 1918 r.

Archiwum Foto Media Art.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 2001 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'51.0"N 21°36'09.3"E

Pierwotnie figura stała na ziemi gromadzkiej, ale po komasacji gruntów w 1939 r. znalazła się na terenie posesji Malców.

Była ufundowana przez mieszkańców wsi w 1918 r. Zarówno wezwanie na inskrypcji jak i postać Matki Boskiej stojąca na globie i depcząca węża wskazują, że w intencji fundatorów jest to figura Matki Boskiej Niepokalanej.

Na postumencie figury od frontu widnieje inskrypcja:

„O MARYO BEZ GRZE-
CHU POCZĘTA MÓDL
SIĘ ZA NAMI
1918 R."

W 2006 r. Janina Malec ufundowała ogrodzenie, które wykonał Waldemar Barbach, a w 2013 r. osłonięto figurę daszkiem wykonanym przez Waldemara Barbacha i Stanisława Przewłockiego.

W latach wcześniejszych miało miejsce przy niej święcenie pól na przełomie maja i czerwca, ale zwyczaj ten zanikł.

Figurą opiekują się mieszkańcy posesji: Janina Malec, Małgorzata i Bogusław Biernatowie oraz Agata i Waldemar Barbachowie.

Źródło: MOwS, Figura Matki Boskiej depczącej głowę węża, Węgrce Panieńskie 2001; Kapliczki nr 406, Węgrce Panieńskie 1987; Relacje Agaty i Waldemara Barbachów i Bogusława Biernata.

116. Krzyż kamienny na postumencie z płaskorzeźbą Matki Boskiej – 1920 r.

Archiwum Foto Media Art

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 2001 r.

Współrzędne geograficzne:
50°41'49.3"N 21°36'27.1"E

Znajduje się przy drodze Głazów – Węgrce, na tzw. Łąkach na gruntach Józefa Prusia.

Krzyż umieszczony na postumencie a wykonany z piaskowca był bielony wapnem, natomiast obecnie jest pomalowany farbami olejnymi. Na nim znajduje się wizerunek Ukrzyżowanego.

W postumencie wykuta nisza z płaskorzeźbą Matki Boskiej. Poniżej widnieją inskrypcje:

„ODNOWILI
MARIA I WŁADYSŁAW
PRUSIOWIE W 1977 R.”
Poniżej na cokole kolejne inskrypcje:
*„Kturyś Cierpiał za nas rany. Jezu Chryste zmiłuj się nad nami.”**

———

„Ten Krzyż wystawili Na Pamiątkę Stanisław i Anna SURMOWIE r 1920.”

Krzyżem opiekuje się syn Marii i Władysława Prusiów.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: MOwS, Kapliczki nr 407, nr 408, Węgrce Panieńskie 1987; Krzyż i płaskorzeźba Matki Bożej, Węgrce Panieńskie 2001; Relacja Barbary Przewłockiej.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 1972 r.

17. Krzyż drewniany misyjny – 1986 r.

Archiwum Foto Media Art.

Współrzędne geograficzne:
50°41′52.52″N 21°36′14.52″E

Na placu przy kaplicy pw. bł. Karoliny Kózkównej, w południowej części przy drodze dojazdowej znajduje się drewniany krzyż zamontowany na metalowej stopce.

Na pionowej belce u góry widoczna inskrypcja:
„IN
RI”

Poniżej pionowej belki dwie daty odbytych misji:

„1986
1 VI”
„2001
27 V”

Na poziomej belce inskrypcja:

„KLĘKAM PRZED TOBĄ”

Archiwum Foto Media Art.

Wierzbiny

118. Krzyż metalowy – 40. lata XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°43'02.3"N 21°39'04.2"E

Stoi na gruntach Doroty i Mirosława Kwiatkowskich z Rożek, na skraju wąwozu porośniętego drzewami zwanym Średnim Dołem, od strony zachodniej. Krzyż postawiono zaraz po wojnie w miejscu, gdzie 3 sierpnia 1944 r. Niemcy rozstrzelali żołnierzy AK schwytanych podczas akcji „Burza" pod Pielaszowem. Pierwotnie posiadał metalowe ogrodzenie, wieniec cierniowy wokół wizerunku Ukrzyżowanego Chrystusa i tabliczkę z wykazem zamordowanych, której obecnie brak. Ok. 10 lat temu wykonano cementową wylewką i zamieszczono tablicę z inskrypcją:

„TUTAJ W DNIU 3 SIERPNIA 1944
HITLEROWSKI OKUPANT ROZSTRZELAŁ
JEŃCÓW WOJENNYCH Z BITWY POD
PIELASZOWEM – ŻOŁNIERZY ARMII
KRAJOWEJ

łączniczka	MARIA ŚPIEWAK	lat 23
sanitariuszka	JADWIGA ŁOCHOWSKA	lat 20
łączniczka	DANUTA WOŹNICKA	lat 18
sanitariuszka	GRAŻYNA WOROBIEC	lat 18
kapral	JÓZEF „CIEŃ" MALINOWSKI	lat 19
strzelec	MARIAN KWIATKOWSKI	lat 19

3.VII.1944"

Źródło: Relacja Doroty Kwiatkowskiej; *Wierzbiny. Krzyż upamiętniający tragedię „Pielaszowiaków"*, [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=58 [dostęp 16.06.2014].

119. Figura Matki Boskiej – 1985 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'33.5"N 21˚39'24.3"E

Stoi na gruntach Bonifacego Misiudy z Obrazowa, przy drodze prowadzącej od drogi krajowej nr 77 do centrum wsi (droga ta powstała po II wojnie światowej). Figura została ufundowana ze składek mieszkańców całej wsi. Wykonał ją, z piaskowca, zakład kamieniarski z Janikowa. Zaangażowani w ufundowanie figury byli m.in.: Regina Patyna, Irena Świerkula, Janina Świstak i Władysław Kaczmarski.

Postać Matki Bożej jest posadowiona na postumencie, osłoniona metalowym daszkiem zwieńczonym krzyżykiem. Na postumencie, od frontu widnieje inskrypcja:

„Z MIŁOŚCI DO CIEBIE
MATKO
NIE OPUŚCIMY
CIE NIGDY ANI TY
NAS NIE OPUSZCZAJ
MIESZKAŃCY
WIERZBINY
1985"

Fot. Wioletta Świerkula

Figura jest ogrodzona drewnianym płotkiem. Uroczyste jej poświęcenie miało miejsce 13 maja 1985 r. przez ks. Wojciecha Szparę podczas mszy polowej ku czci MB Fatimskiej.

Opiekują się nią rodziny Patynów i Świerkulów.

Majówki od kilku lat nie są już przy niej śpiewane.

Źródło: Relacje Zofii Cichoń i Wioletty Świerkuli.

120. Krzyż modrzewiowy – 2015 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'35.5"N 21°39'14.9"E

Stoi w centrum wsi, obecnie przy zakręcie nowej drogi z Lenarczyc (powstałej po II wojnie światowej) do drogi (istniejącej od średniowiecza) prowadzącej do dawnego folwarku przez zachowany wąwóz. Krzyż pochodzący prawdopodobnie z przełomu XIX i XX w. był w złym stanie technicznym. Znajdował się między dwoma kasztanowcami, do których była przymocowana belka poprzeczna gwa-

rantując w ten sposób jego stabilność. Na pionowej belce widniała inskrypcja zasłonięta częściowo ziemią:

„NA CZEŚĆ I NA CHFAŁĘ P. B. ZMIŁUJ SIĘ NAD NA[MI]"*

W 2011 r. Anna Czuja na kasztanowcu zamocowała płytkę z wizerunkiem papieża Jana Pawła II.

Z inicjatywy mieszkańców wsi postawiono nowy krzyż. Koszt jego wykonania i zamontowania pokryto ze składek i funduszu sołeckiego. Krzyż został wykonany z drewna modrzewiowego w Annopolu i posiada metalowy wizerunek postaci Ukrzyżowanego. Ustawiony jest na cementowej wylewce z metalową stopką, które wykonał Roman Świerkula. Ponadto szczególnie zaangażowani w postawienie nowego krzyża byli m.in.: Zbigniew Czuja, Sylwester Gromniak i Sylwester Świerkula. Uroczyste jego poświęcenie miało miejsce podczas przedostatniej drogi krzyżowej, 27 marca 2015 r. Parafianie procesyjnie udali się z kościoła w Obrazowie do miejsca usytuowania nowego krzyża. Po zamontowaniu go proboszcz ks. Ryszard Nowakowski w asyście wikariusza ks. Bogdana Strojka dokonał aktu poświęcenia.

Procesja 27 marca 2015 r. Fot. Wojciech Czuja.

Montowanie krzyża 27 marca 2015 r. Fot. Wojciech Czuja.

Opiekują się nim najbliżsi mieszkańcy: Joanna Szymańska i Zbigniew Czuja.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacja Zofii Cichoń, Wojciecha Czuja i Sylwestra Gromniaka.

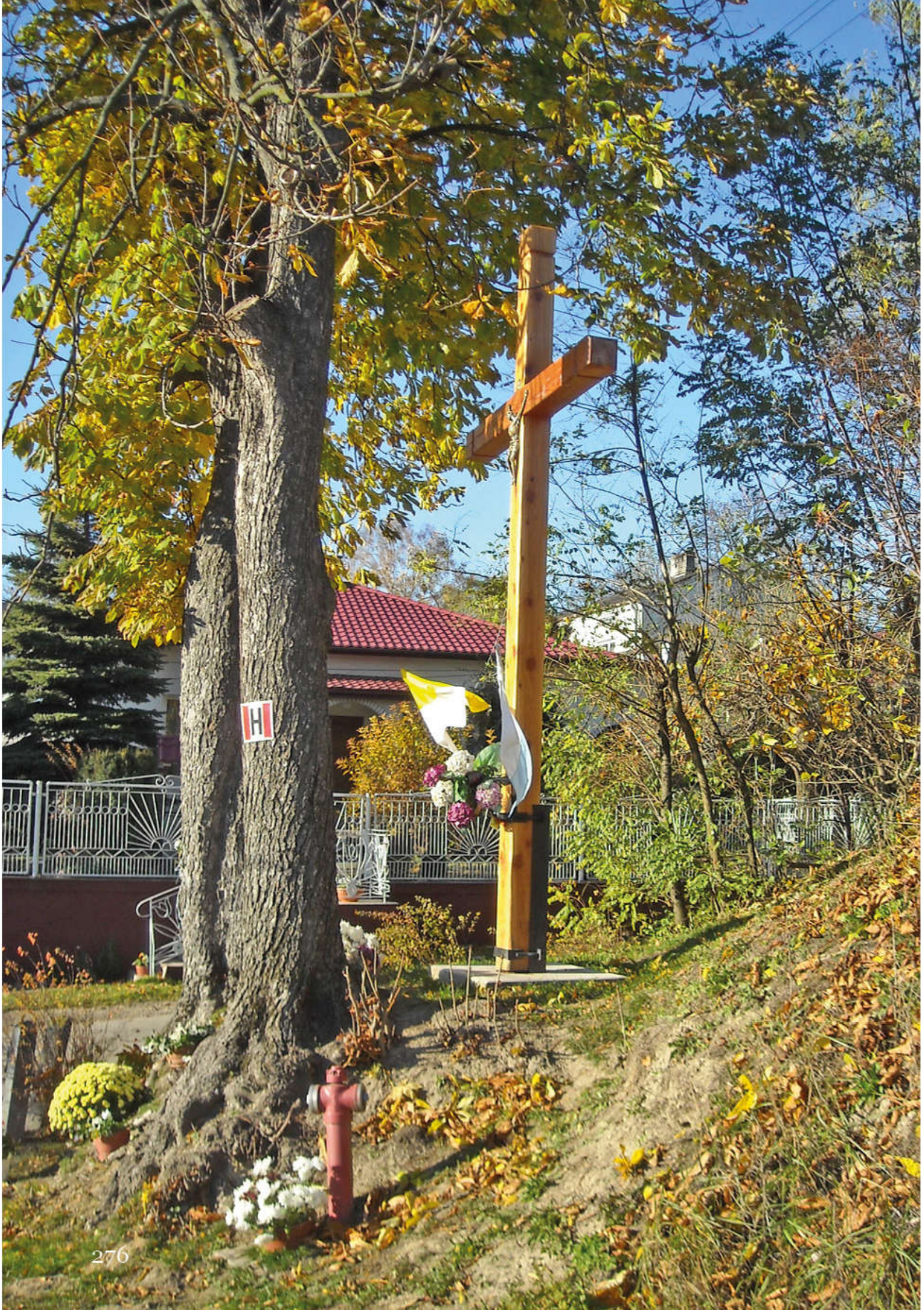

Zdanów

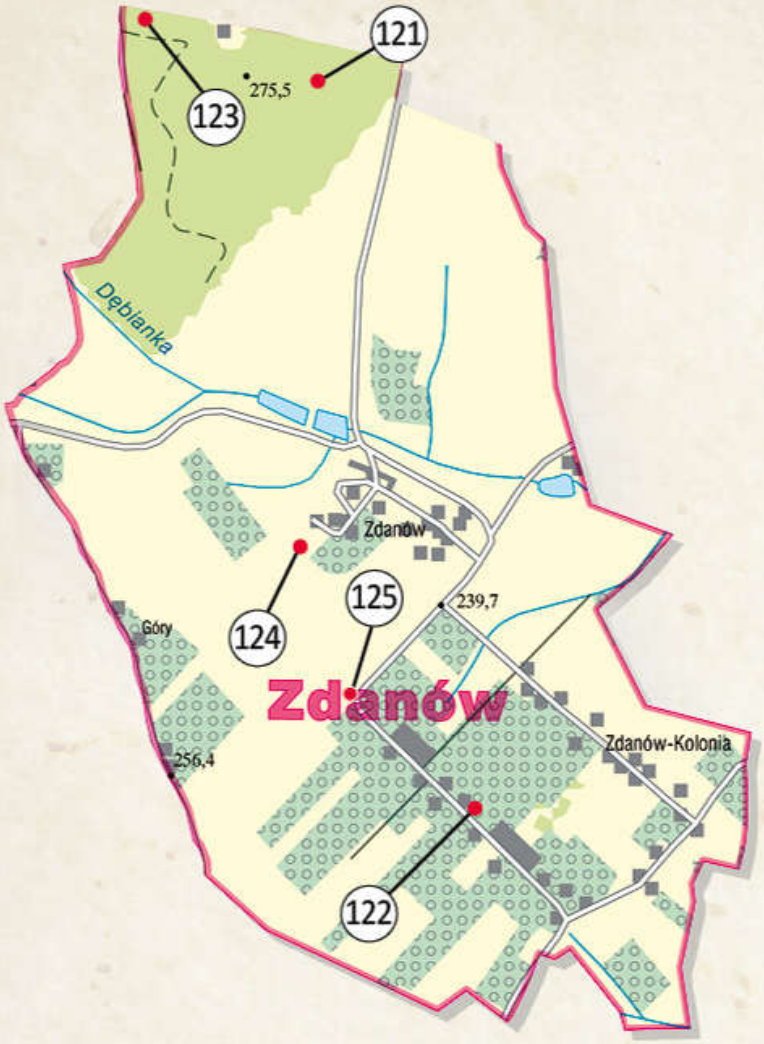

121. Cmentarzysko kurhanowe – VI-X w.

CMENTARZYSKO
CIAŁOPALNE
Z VIII-X-WIEKU
37 KURHANÓW
KLECZANÓW

Współrzędne geograficzne:
50°43'20.54"N 21°32'52.14"E

W Lesie Zdanowskim (jest on błędnie nazywany Lasem Kleczanowskim) na południe od drogi krajowej nr 77 znajduje się 37 kurhanów.

Na tym cmentarzysku odbywają się coroczne procesje w uroczystości Zielonych Świątek, jak również okolicznościowe imprezy, np. Piknik Archeologiczny. Warto zauważyć, że pogańscy Słowianie we wtorek, bądź w środę przed chrześcijańskim świętem Zielone Świątki wyprawiali „igry" nad swoimi zmarłymi. Tańczyli w maskach i wywoływali cienie umarłych. Po zaprowadzeniu chrześcijaństwa zapewne zwyczaj ten przetrwał w formie szczątkowej jako procesja na dawne cmentarzysko.

Źródło: Z *inicjatywy…*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 19, s. 3; *Kleczanów. Badania archeologiczne 1989*-1992, pod red. A. Buko, Warszawa 1997, s. 309-311. Por. B. Wojciechowska, *Tradycja igrzyska „Stado" na Łysej Górze*, [w:] *Pamiętnik Świętokrzyski. Studia z dziejów kultury chrześcijańskiej*, Kielce 1991, s. 97-104.

122. Figura Matki Boskiej z Lourdes z rzeźbą św. Franciszka – 1915 r.

Archiwum Foto Media Art.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'03.25"N 21˚33'12.43"E

Figura stoi przy drodze Kleczanów – Jugoszów, przed ogrodzeniem posesji wnuka fundatorów Bogusława Smolińskiego i jego żony Anny. Pierwotnie stała w pobliżu nieistniejącego już drewnianego domu fundatorów.

Franciszek Krul służył w armii carskiej. Prawdopodobnie walczył w wojnie rosyjsko-japońskiej. Osiadł w Zdanowie, w czę-

ści wsi, która nie miała wówczas siedlisk. W podzięce za powrót do Polski i z prośbą o zdrowie (tracił wzrok) wystawił z żoną Józefą w 1915 r. figurę Matki Boskiej z Lourdes.

Umieszczono ją na postumencie z wnęką, w której znajduje się rzeźba św. Franciszka. Poniżej widnieje inskrypcja:

„NA CZEŚĆ i CHWAŁE
BOGU
TE FIGURE WYSTAWILI
MAŁŻĄNKOWIE
FRANCISZEK JÓZEFA
KRULOWIE"*

Na cokole widnieje rok: „1915 R."

Całość wykonana została z piaskowca kunowskiego. Pomalowana jest farbami emulsyjnymi.

Śpiewane są przy niej majówki.

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: MOwS, Figura Matki Bożej Różańcowej, Zdanów 2001; Relacje Krystyny i Stanisława Czajków.

Uroczystości związane ze 100-leciem figurki. 23.08.2015 r. Fot. Klaudia Słomka.

123. Pomnik rozstrzelanych 19 kwietnia 1944 r. – 1965 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚43'26.02"N 21˚32'23.74"E

Pomnik znajduje się w Lesie Zdanowskim (w literaturze jest on błędnie nazywany Lasem Kleczanowskim), na południe od drogi krajowej nr 77, w pobliżu granicy wsi Gołębiów, w miejscu gdzie dokonano egzekucji 19 kwietnia 1944 r. Pomnik wzniesiono w 1965 r. Rozstrzelanie Polaków było odwetem za zranienie koło Kunowa żołnierza niemieckiego (4.04.1944), zabicie koło Gołębiowa policjanta oraz na drodze koło Rytwian żołnierza niemieckiego (5.04.1944). W Lesie Zdanowskim – według portalu www.pamiec.sandomierz.pl – wszyst-

W TYM MIEJSCU SPOCZYWAJĄ
PROCHY 29 UCZESTNIKÓW RUCHU OPORU
ROZSTRZELANYCH
PRZEZ HITLEROWSKICH OKUPANTÓW

kich egzekucji było 4. Najtragiczniejsza miała miejsce 19 kwietnia 1944 roku. Zamordowano wówczas 20 Polaków. Według Waldemara Ryszarda Brocieka rozstrzelano w egzekucjach 40 więźniów przetrzymywanych w Ostrowcu Świętokrzyskim i w Opatowie. Wśród nich byli: Piotr Bilewski, Ignacy Foremniak, Władysław Gajewski, Tadeusz Grdeń, Wacław Jaworski, Tadeusz Łukawski, Wiktor Michalski, Kazimierz Niewadzi, Władysław Nowak, Bronisław Nowakowski, Jan Pietruszka, Stanisław Połetek, Wacław Połetek, Franciszek Reszczyk, Antoni Strzelecki.

Pomnik jest wykonany z cementu zbrojonego. Na płycie frontowej widnieje metalowy miecz i tarcza z orłem symbolizująca godło. Całość zwieńczono metalowym krzyżem.

Na froncie pomnika widnieje inskrypcja:

„W TYM MIEJSCU SPOCZYWAJĄ
PROCHY 29 UCZESTNIKÓW RUCHU OPORU
ROZSTRZELANYCH
PRZEZ HITLEROWSKICH OKUPANTÓW"

Inskrypcja od wschodu (od Kleczanowa):

„W XX LECIE
P.R.L.
SPOŁECZEŃSTWO"

Po zachodniej stronie pomnika znajduje się 7 płyt wykonanych z różnych materiałów z inskrypcjami upamiętniającymi zamordowanych:

JÓZEF
ZIĘBA

Ś. P.
JAN WOZNIAK
✦ 26.4.1908
† 19.4.1944

JÓZEF GLIBOWSKI
* 19.III.1908 – † 19.IV.1944

Ś. P.
PIOTR GRZYB
✲ 24.6.1887 † 19.4.1944

STANISŁAW
KAŁUCKI

JAN
JASTRZĄB

„Ś.+P. JAN LEWICKI
ŻYŁ LAT 22 ROZSTRZELA-
NY PRZEZ OKUPANTÓW
HITLEROWSKICH […]"

„Ś. P.
JAN WOŹNIAK
+ 26.4.1908
+ 19.4.1944"

„Ś. P.
PIOTR GRZYB
*24.6.1887 + 19.4.1944"

„Ś.+P.
JÓZEF
ZIEJA
ROZSTRZELANY 19.IV.1944 R"

„Ś. P.
JÓZEF GLIBOWSKI
+ 19.III.1908
+ 19.4.1944"

STANISŁAW
KAŁUCKI
23.10.1908 r.
+ 19.04.1944 r."

„Ś. + P.
JAN
JASTRZĄB
Rozstrzelany 19 IV 1944 R."

Przed pomnikiem składane są wiązanki kwiatów podczas Święta Niepodległości.

Źródło: *Zdarzyło się w gminie*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 17, s. 8; *Zginęli, abyśmy mogli żyć Polegli, zamordowani i zaginieni w okresie II wojny światowej mieszkańcy Ostrowca Świętokrzyskiego i okolicy*, [tekst i dobór fot. Waldemar Ryszard Brociek], Ostrowiec Świętokrzyski, 2009, s. 69-70; *Kleczanów – pamięci patriotów – ofiar faszyzmu* [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=55 [dostęp 15.06.2014].

124. Krzyż metalowy – ok. 1985 r.

Współrzędne geograficzne:
50˚42'31.63"N 21˚32'45.0"E

W południowo-zachodniej części parku dworskiego, przy dawnej drodze na Usarzów przy wąwozie (po komasacji gruntów droga ta została zlikwidowana), wśród drzew morwowych stał stary drewniany krzyż. Prawdopodobnie był on fundowany, a być może odnawiany pod koniec XIX w., przez dziedzica ze Zdanowa. Od 1927 r. na bazie majątku zdanowskiego powstał Zakład Doświadczalno-Rolniczy przy Sejmikowym Ognisku Kultury Rolnej w Zdanowie. Później była tu filia Instytutu Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, a od 1970 r. Stacja Nasienno-Szkółkarska. Obecnie znajduje się na posesji Doroty i Romana Leśniaków.

Ok. 1985 r. krzyż ze starości uległ zniszczeniu i przewrócił się. Wówczas pracownik Stacji, Leon Rutkowski wraz z żoną Krystyną zainicjowali postawienie nowego krzyża. Ponieważ przyjechali do

Zdanowa za pracą, po likwidacji Stacji Nasienno-Szkółkarskiej na fali przemian 1989 r. wyjechali do Ameryki. Współorganizatorami postawienia nowego krzyża były także miejscowe rodziny pracujące w Stacji Nasienno-Szkółkarskiej, m.in.: Baranów, Konefałów, Smolińskich, Wróblewskich. Krzyż z metalowych rur wykonał kowal Stefan Trznadlewski, mieszkający na terenie byłego majątku Zdanów. Wizerunek postaci Ukrzyżowanego przeniósł ze starego krzyża na nowy. W latach, kiedy proboszczem był ks. Ryszard Oleksak organizowano tzw. *Procesje Matki Boskiej Fatimskiej*. Każdego 13 maja (w święto MB Fatimskiej) przy krzyżu odprawiano nabożeństwa.

Wokół krzyża jest metalowe ogrodzenie.

Obecnie krzyżem opiekują się: Halina Falkowska, Leokadia Grudzień, Zofia i Jan Kubiccy, Dorota i Roman Leśniakowie, Helena Rożkowicz oraz Teresa i Andrzej Trznadlewscy.

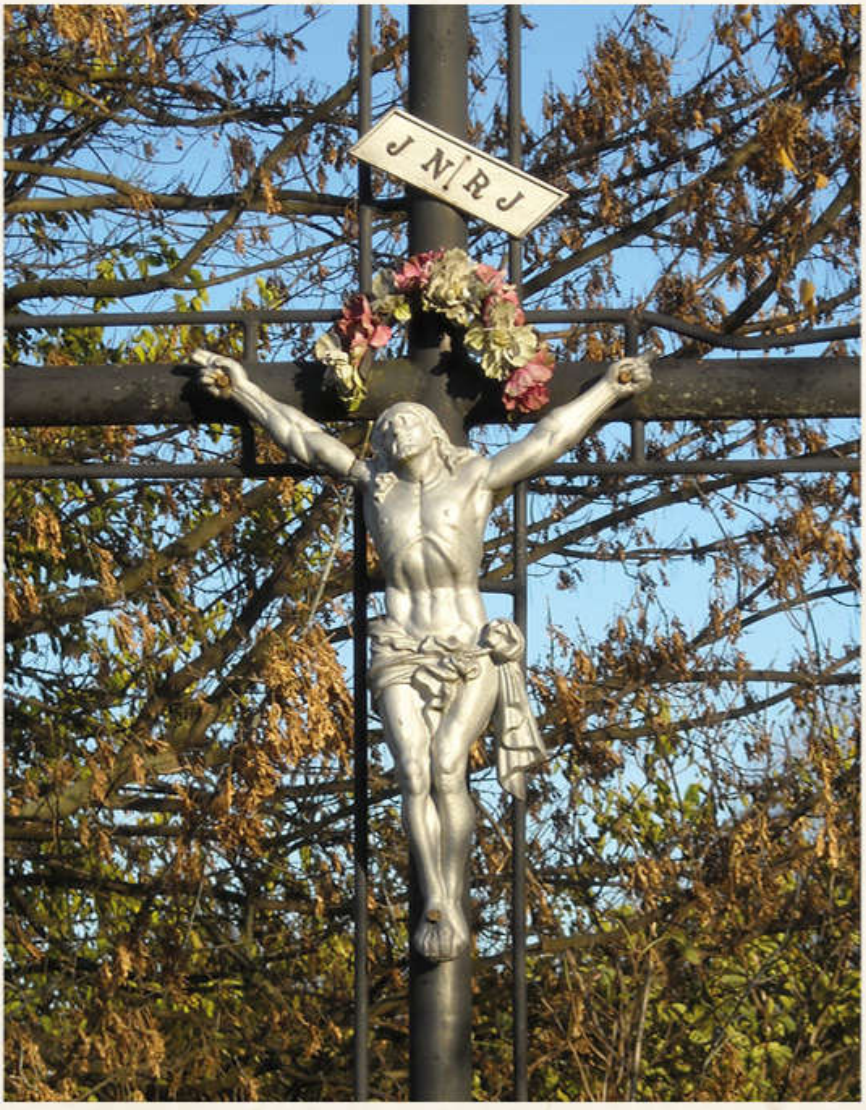

Źródło: Relacja Haliny Wróblewskiej i Grzegorza Tadeusza Wróbla.

125. Krzyż kamienny na postumencie – 2010 r.

Współrzędne geograficzne:
50°42'14.75"N 21°32'55.37"E

Krzyż postawili w 1951 r. mieszkańcy wsi Zdanów ze składek na zewnętrznej stronie zakrętu drogi prowadzącej do Kleczanowa. Grunty, na których stoi krzyż nazywane były Wójtówką. Była to ziemia, z której dochody były wynagrodzeniem dla sprawujących funkcję wójta gminy Obrazów. W 1938 r. Wójtówka z inicjatywy Michała Bijaka, sołtysa w latach 1933-1945, po procesie sądowym została uwłaszczona. Miało to miejsce za wójta Bronisława Polita z Żurawicy sprawującego tę funkcję do 1945 r. Na gruntach Wójtówki uwłaszczeni zostali: Michał Bijak – sołtys w latach 1933-1945, Antoni Gach – sołtys w latach 1949-1953), Józef Gawron, Ignacy Jakubczyk, Wincenty Kozioł, Jan Olech, Franciszek Płacha, Jan Wróbel – sołtys w latach 1945-1949, Józef Wróbel, Paweł Wróbel, Stefan Wróbel i Jan Zając. W latach 1967-1968 r. przeprowadzono komasację gruntów wsi Zdanów w tym i dawnej

Archiwum Foto Media Art.

Wójtówki. Od tamtej pory układ własnościowy ziemi we wsi uległ zmianie.

Krzyż był wykonany z lastryka i posiadał metalowy wizerunek Ukrzyżowanego. W górnej części postumentu znajdował się okrągły medalion z wizerunkiem Matki Boskiej. Na krzyż składali się mieszkańcy wsi, a zwłaszcza właściciele ziemi położonej na gruntach tzw. Wójtówki. Brakującą część dołożył Ignacy Jakubczyk inicjator przedsięwzięcia, który jednocześnie zbierał pieniądze na ten cel. Dół pod fundament wykopali Ignacy Jakubczyk i Tadeusz Bijak. Natomiast postument ze zlepieńca smerdyńskiego na własny koszt zamówił i przywiózł Ignacy Jakubczyk. Sam krzyż został przywieziony przez Ignacego Jakubczyka i Józefa Gawrona z Zakładu Betoniarskiego Biernata z Sandomierza. Krzyż był poświęcony przez ks. Jana Fornalskiego. Krzyżem opiekowała się rodzina Jakubczyków, a zwłaszcza Helena Jakubczyk, po mężu Smolińska. Natomiast Otylia Jakubczyk, po mężu Kwiecień i Tadeusz Bijak posadzili przy krzyżu 4 akacje (*Robinia pseudoacacia*). Dwie z nich się przyjęły, z których jedna przy poszerzaniu drogi w latach 70-tych została wycięta.

Ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Sandomierzu. Stan 2001 r.

W 2010 r. Monika i Jerzy Kozioł oraz Sabina i Grzegorz Tadeusz Wróbel ufundowali na własny koszt nowy krzyż. Jest on wykonany z granitu i formą przypomina stary. Umieszczono na nim inskrypcję:

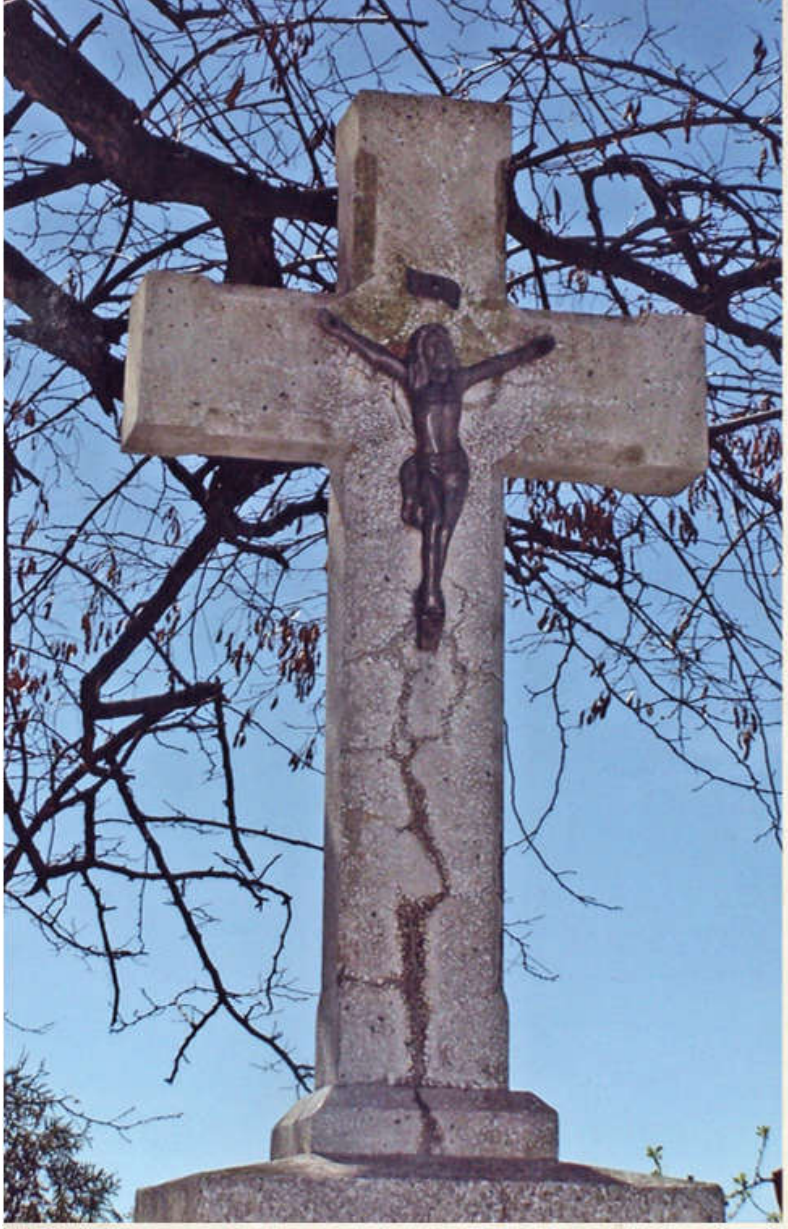

Przed remontem. Stan 2011 r.
Ze zbiorów Grzegorza Tadeusza Wróbla.

„PROSIMY
CIĘ PANIE
JEZU CHRYSTE
O BŁOGOSŁAWIEŃSTWO
DLA WIOSKI [*]
ZDANÓW
1951 – 2010"

* – w inskrypcji przed 2010 r. było napisane: „GROMADY".

Teren wokół krzyża jest wybrukowany kostką granitową i ogrodzony metalowym płotkiem o ciekawych ornamentach.

Przed postawieniem nowego krzyża dużą akację o średnicy pnia ok. 1,3 m, w którą wcześniej uderzył piorun, usunął Stanisław Czajka.

Nowy krzyż został poświęcony przez ordynariusza diecezji sandomierskiej bpa Krzysztofa Nitkiewicza w asystencji proboszcza kleczanowskiego ks. Andrzeja Szymańskiego w dn. 5 listopada 2010 r. Na krzyżu poniżej pierwotnej inskrypcji została umieszczona kolejna o treści:

„KRZYŻ TEN
UFUNDOWALI
JERZY I MONIKA KOZIOŁ
GRZEGORZ I SABINA
WRÓBEL
POŚWIĘCIŁ
KS. BP KRZYSZTOF NITKIEWICZ
5 XI 2010"

Krzyżem opiekują się: fundatorzy nowego krzyża.

Źródło: MOwS, Krzyż, Zdanów 2001; Relacje: Tadeusza Kijaka z Usarzowa i Grzegorza Tadeusza Wróbla.

Żurawica

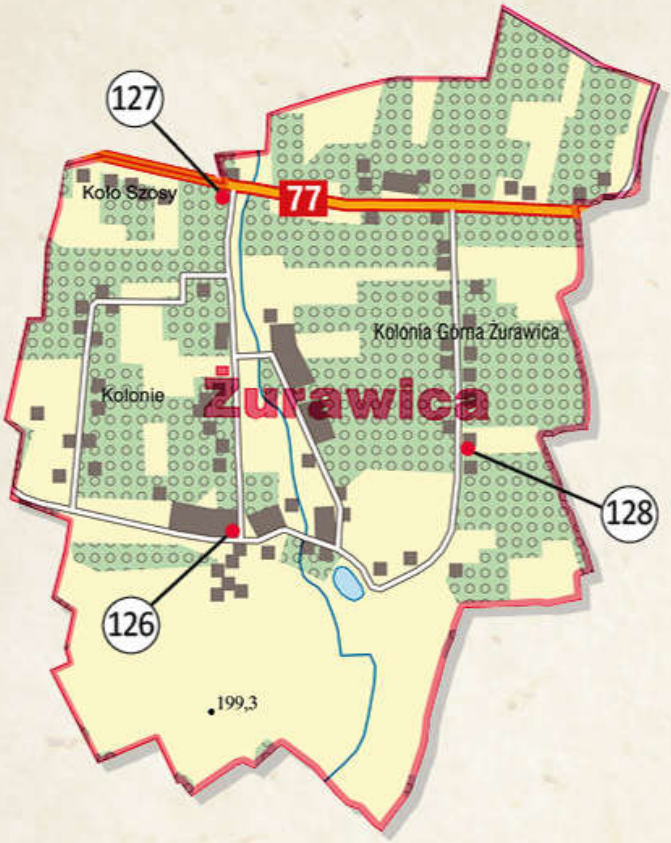

126. Kamienny krzyż na postumencie z rzeźbą Matki Boskiej – 1910 r.

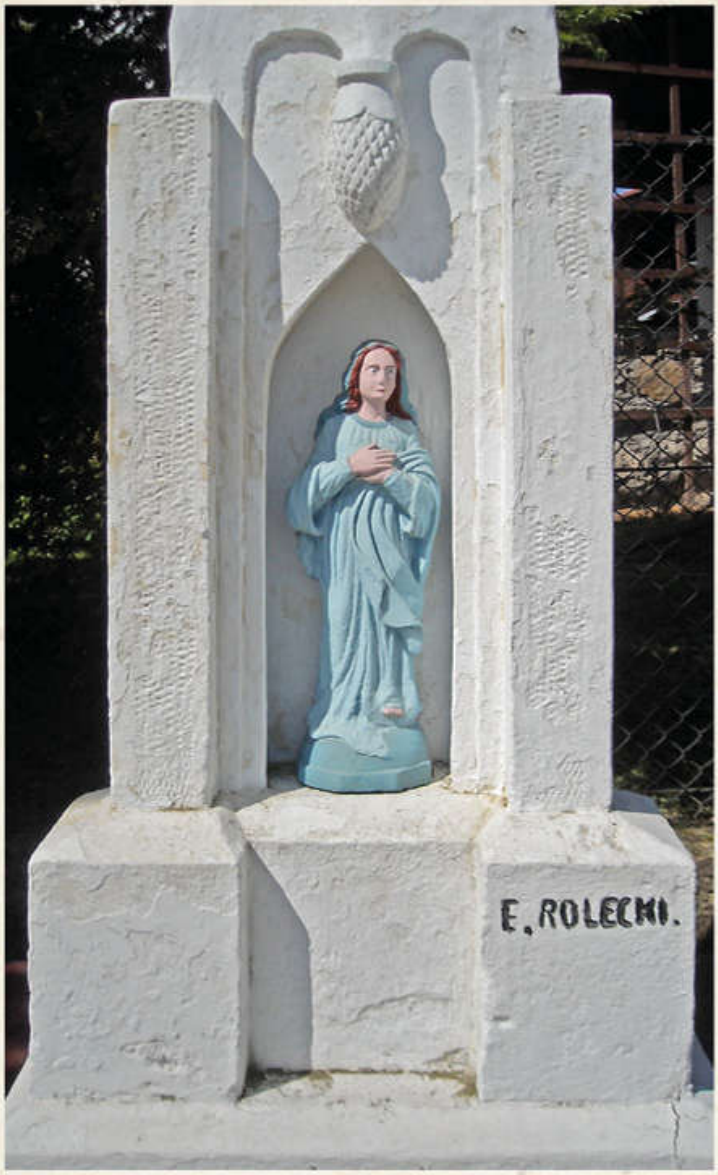

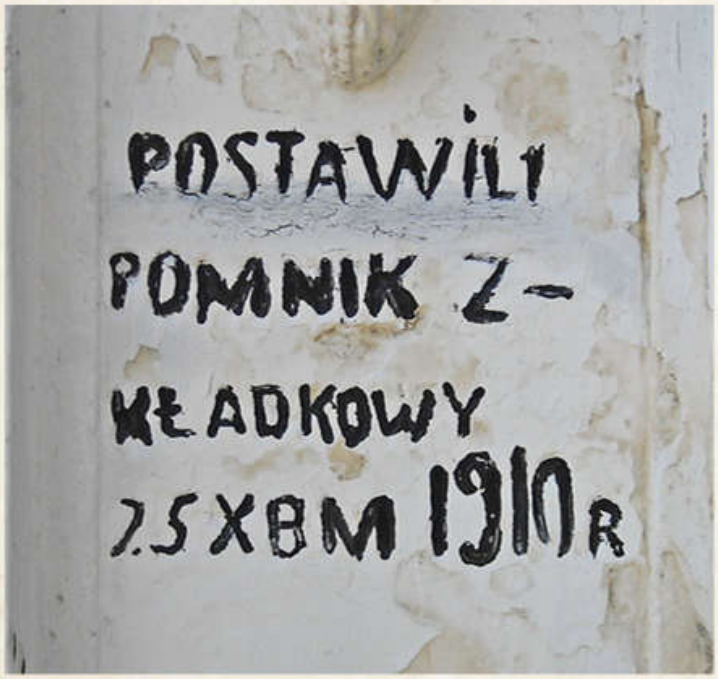

Współrzędne geograficzne:
50°41'10.1"N 21°40'25.2"E

Znajduje się we wsi, na posesji Jana Dyki, przy rozjeździe dróg na Łupichę, do Obrazowa i do dawnego dworu. Z okazji 100-lecia wzniesienia figury miała miejsce polowa msza św., którą zorganizowano z inicjatywy sołtysa Zbigniewa Łuszcza.

Krzyż kamienny na stożkowej neogotyckiej podstawie, wykonany jest z piaskowca, posadowiony na postumencie z wnęką, w której umieszczono rzeźbę Matki Boskiej.

Na postumencie z lewej strony krzyża widnieje inskrypcja:

„POSTAWILI
POMNIK Z-
KŁADKOWY
25 XBM 1910 R."*

Na froncie, poniżej wnęki podpis:

„E. Rolecki"

* – zapis inskrypcji zgodny z oryginałem.

Źródło: Relacja Zbigniewa Łuszcza.

E. ROLECKI.

127. Krzyż lastrykowy na postumencie – 20. lata XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°41′45.6″N 21°40′25.4″E

Znajduje się przy zjeździe z drogi krajowej nr 77 do Żurawicy, w miejscu gdzie jeszcze w XIX w. była wieś Łupicha. Krzyż stoi od zachodniej strony przy wysokim nasypie drogi prowadzącej do Żurawicy, przy sadzie Sławomira Rewery z Lenarczyc. Latem jest słabo widoczny podczas jazdy samochodem.

Krzyż lastrykowy na postumencie z wizerunkiem Ukrzyżowanego. Nie ma żadnych widocznych inskrypcji. Był kilkukrotnie uszkodzony w wyniku wypadków samochodowych (na szczę-

ście bez ofiar śmiertelnych). Za każdym razem odnawiano go. Krzyżem opiekowała się Wanda Rewera, a obecnie mieszkańcy najbliższych domów znajdujących się po północnej stronie drogi krajowej.

Źródło: Relacja Stefana Sikory; W. S. Laskowski, *Słownik krajoznawczy…*, s. 29.

128. Krzyż cementowy – 50./60. lata XX w.

Współrzędne geograficzne:
50°41'18.3"N 21°41'00.8"E

Pierwotnie krzyż stał na szczycie skarpy głębokiego wąwozu, na gruntach fundatorów: Agaty i Jana Świrczów (w inskrypcji na postumencie krzyża widnieje zapis Świrg). W latach 70. XX w. przy remoncie drogi wąwóz zasypano. Bezdzietni fundatorzy przekazali 11 mórg ziemi Stanisławie i Władysławowi Małyszom. Ich wnuczka Teodora Karnas w 1976 r. przeniosła krzyż na posesję przy domu, w którym pierwotnie mieszkali fundatorzy.

Krzyż jest cementowy z wizerunkiem głowy Chrystusa w koronie cierniowej. Na postumencie od frontu widoczna inskrypcja:

„ŚWIĘTA BOŻA RODZICIELKO
MÓDL SIĘ ZA NAMI
FUNDATOROWIE JAN I AGATA SWIRG"

Teodora Karnas opiekuje się krzyżem i z jej inicjatywy od 3 lat śpiewane są przy nim majówki.

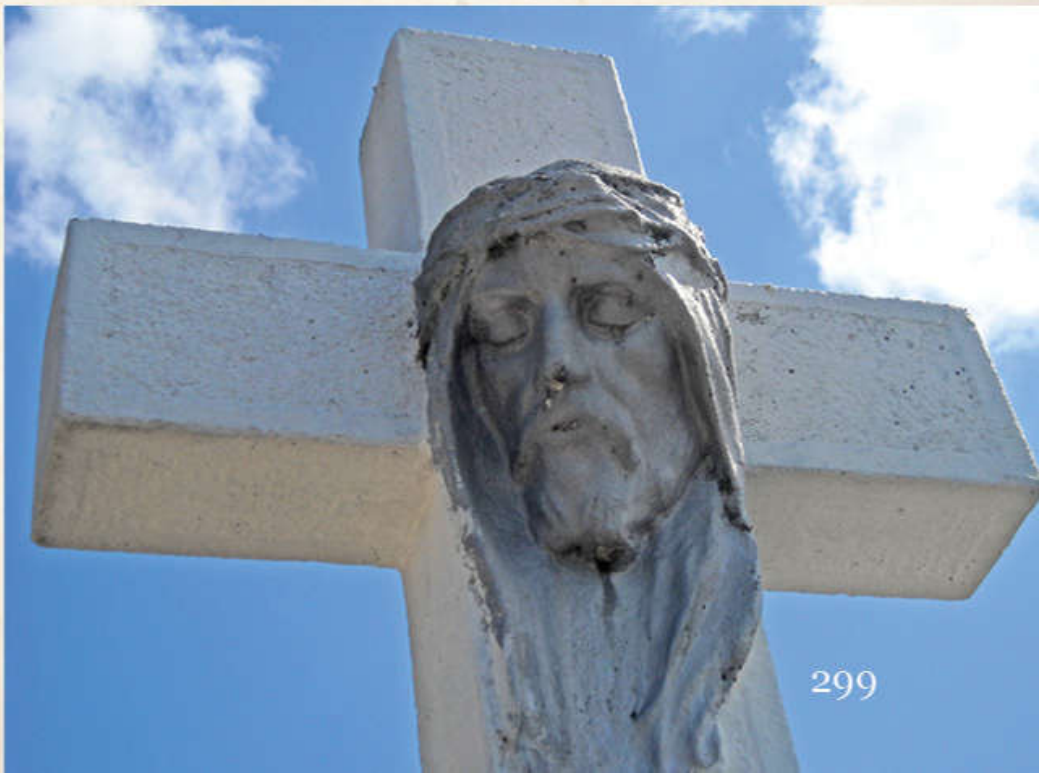

Źródło: Relacja Teodory Karnas.

BIBLIOGRAFIA

1. Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Kielcach Oddział w Sandomierzu

Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Obrazowie, sygn. 54, sygn. 65.

Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Kleczanowie, sygn. 40, sygn. 43, sygn. 45, sygn. 48, sygn. 50, sygn. 56.

Archiwum Państwowe w Radomiu

Zarząd Dóbr Państwowych Guberni Kieleckiej Lubelskiej Radomskiej i Siedleckiej, Officyalistów dworskich, sygn. 7915.

Akta osobowe DulębyJuliana, sygn. 11409.

Muzeum Okręgowe w Sandomierzu, Archiwum Fotografii Działu Etnograficznego

Figura Chrystusa Dźwigającego Krzyż nr P2, Bilcza 2001;

Figura Matki Boskiej depczącej głowę węża, Węgrce Panieńskie 2001;

Figura Matki Bożej Różańcowej, Głazów 2001;

Figura Matki Bożej Różańcowej, Piekary 2001;

Figura Matki Bożej Różańcowej, Zdanów 2001;

Kapliczka, Głazów 2001; Piekary 2001; Święcica 2001;

Kapliczki i krzyże nr 384, nr 385, nr 386, Malice 1985;

Kapliczki nr 1385-1387, Dębiany 1989; nr 1388-1391, Piekary 1989; nr1392-1393, Bilcza 1989; nr 378, nr 379, Głazów 1987; nr 406, Węgrce Panieńskie 1987; nr 407, nr 408, Węgrce Panieńskie 1987; nr 554, Bilcza 1987; nr 555, nr 556, Malice 1987; nr 557, Obrazów 1987; nr 558, nr 559, Piekary 1987; nr P1, nr P3, Bilcza 2001;

Karta katalogu naukowego muzealiów etnograficznych, nr inw. MN-451/E;

Karta negatywów Muzeum w Sandomierzu nr negatywu F-127/e, Lenarczyce 1972; nr negatywu F-128/e, Obrazów 1972; nr negatywu F-133/e, Obrazów 1972; nr negatywu F-219/e, Lenarczyce

1972; nr negatywu F-259/e, nr negatywu F-261/e, nr negatywu F-263/e, nr negatywu F-258/e, Malice 1972; nr negatywu F-257/e, Dębiany 1972; nr negatywu F-226/e, nr negatywu F-260/e; Bilcza 1972;

Krzyż i płaskorzeźba Matki Bożej, Węgrce Panieńskie 2001;

Krzyż kamienny, Głazów 2001;

Krzyż, Święcica 2001; Zdanów 2001;

Krzyże nr 380, Głazów 1987; Rożki 1987.

2. Relacje:

Anna Atherton

Agata Barbach
Waldemar Barbach
Bogusław Biernat
Maria Bilska
Stanisław Bilski
Alina Bociek
Bogusław Bulira

KrystynaCzajka
Stanisław Czajka
Wojciecha Czuja
Małgorzata Chmielewska
Aleksander Cichoń
Zofia Cichoń

Elżbieta Dąbrowska
Marek Dąbrowski
Józef Dąbrowski
JadwigaDobek
Wojciech Dobek
Adolf Drobniak
Marek Dyba
Stanisława Dzieciuch

Marianna Floras
Helena Forc

Piotr Gara
Eugeniusz Gębalski
ZofiaGołębiowska
Marek Gromada
Sylwestr Gromniak

Aniela Hamera

Marta Jędrzejewska

Piotr Kacprzak
Jerzy Kapała
Teodora Karnas
Wiesława Kominek
Ewelina Kot
Barbara Kowalska
Dionizy Kozioł
Zofia Kozioł
Barbara Krzemińska
Stanisław Krzemiński
Dorota Kwiatkowska
DanutaKwietniowska
Waldemar Kwietniowski

Ferdynand Łukawski
Zbigniew Łuszcz

Zofia Majewska
Bogumiła Małkiewicz
Jan Maziarz
Stanisława Mazur
Zdzisław Mendala
Kazimierz Moskal
Henryka Motyła
ks. Mieczysław Murawski

Lech Niezgoda

Grzegorz Orawiec
Jan Orawiec

Tadeusz Paluch
Barbara Przewłocka
Marianna Przychodzka
Barbara Pytka,

Mieczysław Sabat
Waldemar Sabat
Helena Saja
Stefan Sikora
Andrzej Smardz
Janina Smardz
Jolanta Smardz
Maria Smardz
Krzysztof Socha
Mieczysław Socha
Stanisław Stajniak

Danuta Stasiak
Maria Stasiak
Regina Stasiak
Ryszard Stasiak
Stanisław Stasiak
Daniela Surowiec
Jarosław Szczerowoda
Irena Szwagierczak
ks. Andrzej Szymański
Adam Szyprowski

Anna Śledź
Antoni Śledź
Wioletta Świerkula
Halina Świątańska
TadeuszŚwiątański
Elżbieta Święcicka
Adam Święcicki

Iwona Wojtas
Arkadiusz Wałaszczyk
Katarzyna Woś
Halina Wróblewska
Grzegorz Tadeusz Wróbel

Teodor Zając
Stanisława Zając
Edyta Zaroda
Grażyna Zych

3. Źródła drukowane

„Памятная Книжка Радомской Губерніи" 1870.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, w przekładzie z języków oryginalnych, wyd. 3, Poznań – Warszawa 1990.

Rozporządzenie II Wojewody Kieleckiego z dnia 2 listopada 1933 r. o podziale obszaru gmin wiejskich w powiatach: jędrzejowskim, kieleckim, opatowskim, pińczowskim i sandomierskim w województwie kielec-

kim na gromady, „Kielecki Dziennik Wojewódzki" 1933, nr 28, s. 558-559.

Rozporządzenie Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z 13 sierpnia 1977 r. w sprawie połączenia, zniesienia i zmiany granic oraz ustalenia siedzib gminnych organów władzy i administracji państwowej w województwie tarnobrzeskim i wrocławskim, Dz. U. 1977, nr 27, poz. 116.

Rozporządzenie Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z 13 października 1981 r. w sprawie zmiany granic miasta Szczawnicy-Krościenka w województwie nowosądeckim oraz utworzenia, zmiany granic i nazw niektórych gmin, a także ustalenia siedzib gminnych organów władzy i administracji państwowej w województwach: bialskopodlaskim, częstochowskim, gdańskim, katowickim, lubelskim, nowosądeckim, ostrołęckim, rzeszowskim, tarnobrzeskim, tarnowskim, włocławskim, wrocławskim, i zamojskim, Dz. U. 1981, nr 26, poz. 139.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 września 1997 r. w sprawie utworzenia gminy, ustalenia granic, nazw i siedzib władz niektórych gmin oraz zmiany granic niektórych miast w województwach: białostockim, bydgoskim, ciechanowskim, elbląskim, gdańskim, jeleniogórskim, katowickim, kieleckim, konińskim, krośnieńskim, lubelskim, nowosądeckim, opolskim, pilskim, poznańskim, przemyskim, rzeszowskim, siedleckim, suwalskim, tarnobrzeskim i zamojskim, Dz. U. 1997, nr 116, poz. 742.

Uchwała nr 13j/54 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 29 września 1954 r. w sprawie podziału na gromady powiatu sandomierskiego, „Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" 1954 r., nr 15, poz. 104.

Uchwała nr 13j/54 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 29 września 1954 r. w sprawie podziału na gromady powiatu sandomierskiego. „Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" 1954, nr 15, poz. 104.

Uchwała nr 23/61 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 15 września 1961 r. o zniesieniu, połączeniu i utworzeniu niektórych gromad w województwie kieleckim (w brzmieniu uchwały nr 30/61 z dnia 22 listopada 1961 r.), „Dziennik

Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" z dnia 30 listopada 1961 r., nr 14, Poz. 129).

Uchwała nr XVII/79/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 8 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia gmin w województwie kieleckim, „Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach" 1972, nr 26, poz. 173.

Ustawa z dnia 25 września 1954 r. o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, „Dziennik Ustaw" (dalej Dz. U.) 1954, nr 43, poz. 191.

Zarządzenie nr 4 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 1960 r. w sprawie zmiany nazw niektórych miejscowości, „Monitor Polski" 1960, nr 8, poz. 37.

4. Opracowania

1 sierpnia…, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 1993, nr 2.

Borelli A. A., *Fatima. Orędzie tragedii czy nadziei?*, wyd. 7, Kraków 2007.

Bronkowski M., *Sandomierskie pomniki*, Sandomierz 2013.

Buliński M., *Monografija miasta Sandomierza*, Warszawa 1879.

Cebula A., *Figury, krzyże i kapliczki w gminie Samborzec*, Sandomierz 2012.

Cebula A., *Świątki*, „Sandomierska Strefa" 2012, nr 7.

Ch[lebowski] Br., *Lisów*, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 5, Warszawa 1884.

Ch[lebowski] Br., *Obrazów*, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 7, Warszawa 1886, s. 347.

Dekowski J. P., *Przydrożne kapliczki słupowe w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego*, „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi", *seria etnograficzna*, 1965, nr 9.

Dzienniczek Sługi Bożej S. M. Faustyny Kowalskiej. Profeski wieczystej matki Bożej Miłosierdzia, Kraków 1983.

Florek M., *Wielkie kurhany w okolicach Sandomierza*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2004, nr 18.

Florek M., *Zagadkowy zabytek na Cmentarzu Katedralnym w Sandomierzu*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 1998, nr 8.

Giecewicz T., *Gminna ewidencja zabytków. Gmina Obrazów*, 2013 [wydruk udostępniony przez Urząd Gminy w Obrazowie].

Górecki J., *Krzyże i kapliczki w pejzażu górnośląskim*, Katowice 1999.

Górska-Siwiec J., *Kapliczki przydrożne w Chwałowicach*, „Wieś Radomska" 2001, t. 6.

Janicka-Krzywda U., *Atrybut Patron Symbol*, wyd. 2, Kraków 1988.

Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. 3, województwo kielecki, pod red. J. Z Łozińskiegoi B. Wolff, z. 11, powiat sandomierski, inwentaryzacje przeprowadzili J. Z. Łozińskii T. Przypkowski, Warszawa 1962.

Kleczanów. Badania archeologiczne 1989-1992, pod red. A. Buko, Warszawa 1997.

Klimont A., *Chwalmy Pana w kamieniu... Kapliczki i krzyże przydrożne w gminie Opatów*, Opatów 2010.

Kosmowska I., *Dulęba Kazimierz*, „Polski Słownik Biograficzny" 1939-1946, t. 5.

Krawczyk R., *Przydrożne kapliczki, figurki i krzyże. Zwoleń i okolice*, Zwoleń 2008.

Kronika Gminna, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" nr 12.

Kwasek A., *Ocalić od zapomnienia…*, „Echo Naszej Gminy. Pismo Samorządu Gminy Obrazów" 2015, nr 2.

Laskowski W. S., *Słownik geograficzny miejscowości powiatu sandomierskiego*, Sandomierz 1929.

Laurentin R., *Powiernica niepokalanej. Życie i misja świętej Katarzynie Labouré (1806-1876)*, przekł. Elżbieta Jagiełło, Warszawa 1990.

Lis M., *By nie zatarł ich czas…, Śladami mogił i cmentarzy wojennych I wojny światowej w powiatach: Sandomierskim, opatowskim i staszowskim*, Sandomierz 2001.

Lourdes. Objawienia Cuda Nowenny, red. Aneta Maniecka, Sandomierz 2008.

Łuczkowski J., *Kapliczki i figury przydrożne*, „Opoczyński Kwartalnik Oświatowy «O.K.O»" 2006, nr 13.

Łukawska I., *Dawna wieś sandomierska. Przewodnik po wystawie*, Sandomierz 2005.

Masłowiec J., *Kapliczki, figury i krzyże przydrożne w gminie Solec Zdrój, sprawozdanie z badań*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2006, nr 23.

M[yjak]. J., *A przecież nie było wojny*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2009, nr 25.

M[yjak]. J. ., *Dzień Niepodległości w gminie Obrazów*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 17.

M[yjak]. J. ., *Utrwalanie Pamięci*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 17.

M[yjak]. J., *Zmarł Opiekun Cmentarza*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 17.

Maria i Kazimierz Stasiakowie…, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2007, nr 23.

Myjak J., *Cmentarz w Kleczanowie też trzeba chronić*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 18.

Myjak J., *Jezus Nazareński ze Świątnik*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 15.

Myjak J., *Kaufland w gminie Obrazów*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów, 2010, nr 26.

Myjak J., *Obrazów – gmina z jabłkiem*, Sandomierz – Obrazów 2010.

Myjak J., *Pomnik, który jednoczy pamięć*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2007, nr 24.

Myjak J., *Poświęcenie Patronki*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 19.

Myjak J., *Przydrożne znaki przeszłości w gminie Samborzec*, Sandomierz 2012.

Myjak J., *Przydrożne znaki przeszłości w gminie Wilczyce*, Wilczyce 2010.

Myjak J., *Stacja Diagnostyczna Otwarta*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 18.

Myjak J., *Tragedia sprzed lat*, „Gazeta Kleczanowska" 1994, nr 8.

Myjak J., *Znowu Jak Nowa*, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2007, nr 23.

Myjak J., *Obrazów i okolice*, Sandomierz 1995.

Pater D., *Kapliczki Matki Bożej w ziemi przysuskiej znakiem pobożności maryjnej*, Przysucha 2010.

Pintal W., *Katastrofa w Rożkach*, „Tygodnik Nadwiślański" 1992, nr 40.

Przała T., *Z badań nad drewnianą rzeźbą ludową w powiecie sandomierskim*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach" 1977, t. 10.

Przała T., *Wawrzyniec Socha(1858-1942) rzeźbiarz ludowy z Obrazowa w powiecie Sandomierskim*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego", 1975, t. 9.

Przydrożna figura…, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy w Obrazowie" 2010, nr 26.

Sado G., *Administracyjne i samorządowe dzieje gminy Obrazów w latach 1809-2010*, Kielce 2011.

Seweryn T., *Kapliczki i krzyże przydrożne w Polsce*, Warszawa 1958.

Sokoł K., SosnaA., *Stulecie w kamieniu i metalu. Rosyjskie pomniki w Polsce w latach 1815-1915*, Moskwa 2005.

Сокол К., *Монументальные памятники Российской Империи. Каталог*, Москва 2006.

Sławiński P., *Dom Świątników w Sandomierzu*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2010, nr 29.

Sławiński P., *„Język cmentarzy" – ponadczasowe przesłanie nekropolii*, [w:] *Język. Religia. Tożsamość*, t. 3, pod red. Grzegorza Cyranai Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej, Gorzów Wielkopolski 2009.

Uroczysta Msza św. w Komornej, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2000, nr 28.

Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych. 32. Powiat sandomierski województwo kieleckie, Urząd Rady Ministrów Biuro do Spraw Prezydiów Rad Narodowych, [Warszawa] 1970.

Wojciechowska B., *Tradycja igrzyska „Stado" na Łysej Górze*, [w:] *Pamiętnik Świętokrzyski. Studia z dziejów kultury chrześcijańskiej*, Kielce 1991.

Wypych P., *Kapliczki i krzyże znad Pilicy*, Piotrków Trybunalski 2001.

Z inicjatywy…, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2004, nr 19.

Zawadzki P., *Cmentarz z I wojny światowej z nagrobkiem Leopolda Hoflaz 1914 r. w Rożkach. Dokumentacja prac konserwatorskich*, [Sandomierz] 2003, wydruk.

Zawadzki P., *Pomnik z figurami Chrystusa Zbawiciela, św. Piotra i św. Jakuba w Malicach. Dokumentacja konserwatorska (po konserwacji)*, [Sandomierz] listopad 2015, wydruk.

Zdarzyło się w gminie, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2001, nr 11.

Zdarzyło się w gminie, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2003, nr 17.

Zdarzyło się w gminie, „Gminne Wieści. Pismo Rady Gminy Obrazów" 2000, nr 9.

Zginęli, abyśmy mogli żyć Polegli, zamordowani i zaginieni w okresie II wojny światowej mieszkańcy Ostrowca Świętokrzyskiego i okolicy, [tekst i dobór fot. Waldemar Ryszard Brociek], Ostrowiec Świętokrzyski, 2009.

5. Internet

Baza danych częściowo zachowanych informacji o więźniach KL Auschwitz, Internet: http://pl.auschwitz.org/m/index.php?option=com_wrapper&Itemid=97 [dostęp 25.04.2014].

Bednarczyk A., *Chrystus Frasobliwy*, [w:] Internet: http://www.niedziela.pl/artykul/104463/nd/Chrystus-Frasobliwy [dostęp 16.05.2014].

Bęc M., *W Gminie Obrazów…*, [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=51 [dostęp 21.06.2014]

Kleczanów – pamięci patriotów – ofiar faszyzmu, [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=55 [dostęp 15.06.2014].

Makowski M., *Cudowna figura Jezusa* Nazareńskiego, [w:] Internet: http://trinitas.pl/pl/sanktuarium/cudowna-figura-jezusa-nazarenskiego/ [dostęp 15.07.2014].

Pamięci poległych w latach 1939-1945, **[w:]** Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=52 [dostęp 17.07.2014]

Pomnik poświęcony…, [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=54 [dostęp 16.06.2014].

Wierzbiny. Krzyż upamiętniający tragedię „Pielaszowiaków", [w:] Internet: http://pamiec.sandomierz.pl/index.php?id=58 [dostęp 16.06.2014].

INDEKS OSOBOWY

A

Adamczyk Władysław 236
Aleksander II, car 30
Atherton Anna..... 103, 105, 302

B

Baranowie.....289
Barański 96
Barański Stanisław 168
Barbach Agata 262, 302
Barbach Waldemar 262, 302
Barbach Zofia.....68
Bartosik Józef 185
Bednarczyk Arkadiusz.....25, 309
Beraś Maria 94
Bęc Maria.....174, 309
Bielecka Joanna.....189
Bielecki Jarosław 189
Biernat Bogusław 262, 302
Biernat Małgorzata 262
Biernat Michał 145
Bilewski Piotr.....285
Bilscy 169, 171
Bilska Maria 171, 302
Bilski Stanisław 92, 302
Bilski Stanisław, fundator.....92
Bociek Alina 94, 302
Bociek Lucjan.....94
Boćkowie 94
Borelli Antonio A. 28, 305
Brociek Waldemar Ryszard..285, 287, 309
Bronkowski Marek..... 11, 55, 305
Brzeszcz Krystyna.....56
Buczkowska Urszula 14
Buko Andrzej.....279, 306
Bukowińscy.....247
Bukowińska Zofia 116
Bukowiński Feliks.....116
Buliński Melchior 31, 305
Bulira Bogusław 224, 302
Bulira Helena 224

C

Cebula Andrzej ...11, 139, 146, 230, 305
Chlebowski Bronisław 16, 305
Chmiel Anna.....142
Chmiel Wincenty 142
Chmielewska Małgorzata 109, 302
Chmielewski Stanisław 109
Ciach Szczepan.....168
Cichoniowie 142
Cichoń Aleksander 141, 143, 302
Cichoń Antoni 236
Cichoń Walenty 24, 236
Cichoń Zofia 272, 275, 302
Cieśla Janusz 210
Cieśla Leon.....235
Cyran Grzegorz, ks. 31, 308
Czajka Krystyna 281, 302
Czajka Stanisław 14, 281, 292, 302
Czuja Anna 274
Czuja Wojciech 14, 274-275, 302
Czuja Zbigniew 274-275

D

Darska Helena 107
Darski Józef.....107
Dąbrowscy 197, 202
Dąbrowska Agnieszka 128
Dąbrowska Agnieszka z Gołąbkowskich 40
Dąbrowska Aleksandra.....236
Dąbrowska Elżbieta 52, 302
Dąbrowska Katarzyna..... 38-39

Dąbrowski Antoni..... 38-39
Dąbrowski Franciszek 40
Dąbrowski H.....124
Dąbrowski Jan 40
Dąbrowski Józef 126, 128, 302
Dąbrowski Józef, fundator 128
Dąbrowski Karol 42
Dąbrowski Marek 52, 302
Dąbrowski Stanisław 32, 38, 40
Dąbrowski Wojciech 40
Dekowski Jan Piotr 11, 305
Długosz Henryk 236
Dobek Jadwiga 224, 241, 302
Dobek Józefa 232
Dobek Wojciech.....241, 302
Dominik Kazimierz 173
Drab Marian.....75
Dragan Jan.....241
Dragan Maciej.....241
Dragan Maria.....241
Dragan Stanisław 241
Drobniak Adolf 78, 81, 302
Drobniak Andrzej 76
Drozd Jarosław 80
Drozd Karolina.....80
Dudek Agata.....228
Dudek Henryk.....228
Dudek Jan.....228
Dul Jan 168
Dulęba Julian 95-97, 301
Dulęba Kazimierz 96-97, 306
Dulęba Marian Aleksander Wiktor... 96
Dulęba Marian Michał 96
Dulęba Petronella..... 95-96
Dulęba Teodor Wiktor Henryk .. 96-97
Dyba Marek 183, 302
Dybiec Gustaw 235
Dyka Jan 294
Dynkowski Władysław 235
Dzieciuch Stanisława.....134, 302
Dzięga Andrzej, bp 197

F

Falkowska Halina 289
Feledynowie.....209
Floras Marianna 238-239, 302
Floras Tadeusz.....238
Florek Marek..... 245-246, 305, 306
Florkiewicz Katarzyna 67-68
Florkiewicz Paweł..... 67-68
Forc Helena 180, 182, 302
Forc Katarzyna .....Patrz Dąbrowska Katarzyna
Forc Kazimierz 182
Forc Maciej 180, 182
Forc Marianna 180, 182
Forc Stanisław.....129
Forcowie 183
Foremniak Ignacy 285
Frankowski Edward, bp. 243

G

Gach Antoni.....292
Gajda Zofia.....130
Gajewski Władysław 285
Gara Iwona.....164
Gara Piotr 164, 302
Gawrońska Salomea 122
Gawroński Albin.....122
Gębalski Eugeniusz 140, 302
Gębalski Jan 140
Giecewicz Tomasz .9, 12, 20, 54, 89, 306
Gieracha Anna..... 218-219
Gieracha Stanisław..... 218-219
Glibowski Józef 287
Głodowska Katarzyna.....229
Głodowski Stanisław 229
Godowski Jan 24, 62
Godowski Marek.....255
Golemba Władysław 159

Gołąbkowska Agnieszka ..... Patrz Dąbrowska Agnieszka z Gołąbkowskich
Gołębiowska Zofia 220, 302
Goździowska Zofia 160
Górecki Jan, ks. 11, 306
Górnicki Wł. 253
Górska-Siwiec Justyna 11, 306
Grdeń Tadeusz 285
Gromada Marek 225-226, 302
Gromniak Sylwester 274-275, 302
Groźny Wincenty 160
Groźny Zofia 160
Grudzień Leokadia 289
Grzyb Piotr 287
H
Hała Arkadiusz 173
Hamera Aniela 187, 190, 302
Hofl Leopold 205-207, 309
J
Jadwiga Andegaweńska, królowa .30
Jagiełło Elżbieta 306
Jagiełło Władysław, król 30
Jakubczyk Ignacy 292
Jan Paweł II, papież 274
Janicka-Krzywda Urszula 28, 306
Jastrząb Jan 287
Jaworski Wacław 285
Jędrzejewska Marta 223, 232, 302
Jędrzejewski Dariusz 249
Jurkiewicz Anita 103
Jurkiewiczowie 102
Jurkowscy 85
K
Kacprzak Piotr 97, 302
Kaczmarski Władysław 271
Kaczyński Lech 112
Kałucki Stanisław 287
Kapała Anna ....Patrz Gieracha Anna
Kapała Jerzy 215-217, 302
Kapis Jan 58
Kapusta Andrzej 43
Kapusta Katarzyna 43
Karnas Teodora 299, 302
Karola IV Luksemburski, cesarz 29
Kata Zbigniew, ks. 110
Kędziora Zygmunt 207
Kiliańscy 13
Kiliańska Maryanna 66
Kiliański Franciszek 66
Kilijańczyk Władysław 168
Klimont Agnieszka 11, 306
Klimont Genowefa 236
Klimont Mirosław 71-72
Klimont Wacław 236
Kocebue Moric 135, 138
Kolasiński 81
Kołacz Adam Dionizy 202-203
Kołacz Anna 202
Kołacz Jan 202
Kołacz Józefa 189
Kołacz Maria ...Patrz Mendala Maria
Kołacz Michał 189
Kołacz Weronika 202-203
Kominek Stanisław 202
Kominek Wiesława 202-203, 302
Komorowscy 48, 94
Komorowska EWA 48
Komorowska Józefa 87, 89
Komorowska Marianna 48
Komorowski Jan 87, 89
Komorowski Stanisław 48, 168
Komorowski Wiktor 168
Komorowski Wojciech 48
Konefałowie 289
Kopeć Józef Marian, ks. 110
Kosmowska Irena 97, 306
Kot Ewelina 108-109, 302

Kot Mateusz 108
Kot Stanisław 108
Kowalska Barbara 47, 302
Kowalska Faustyna, św.... 12, 26, 305
Kowalski Rafał.....46
Koziarska Helena .....Patrz Darska Helena
Koziński Ignacy, ks.....50, 241
Kozioł Dionizy..... 14, 75, 83, 302
Kozioł Jerzy.....83, 292
Kozioł Krystyna.....83, Patrz Piątek Krystyna
Kozioł Stanisław.....292
Kozioł Teresa 106, 108
Kozioł Zofia 14, 75, 83, 302
Koziołowie 13
Krasowski Adolf 232
Krawczyk Józefa ...Patrz Dobek Józefa
Krawczyk Ryszard.....11, 306
Kronholm Helena.....138
Kronholm Michał.....138
Krul Franciszek 280
Krul Józefa.....281
Krupa Feliks.....190
Krysa Piotr 185
Krzemińska Barbara 106, 245, 302
Krzemiński Łukasz 245
Krzemiński Stanisław.... 109-111, 302
Kubicka Zofia 289
Kubicki Jan.....289
Kurowska Helena 109
Kwasek Agnieszka.....139, 306
Kwiatkowska Dorota.... 197, 269-270, 302
Kwiatkowski Eugeniusz 55
Kwiatkowski Marian 269
Kwiatkowski Mirosław 197, 269
Kwiecień Zdzisława 252
Kwietniowska Danuta.....61, 302
Kwietniowski Waldemar 61, 302

L

Labouré Katarzyna, s.....27
Lanckorońscy.....197
Lasek Marian 168
Laskowski Wacław Skarbmir..16, 62, 114, 298, 306
Laurentin René 27, 306
Legwant Józefa 42
Legwant Michał.....42
Lenartowicz Mieczysław 138
Leśniak Dorota 288-289
Leśniak Roman 288-289
Lewicki Jan.....287
Lipiński Stanisław.....49
Lis Marek.....207, 306

Ł

Łochowska Jadwiga.....269
Łoziński Jerzy Z. 12, 306
Łuczkowski Jan 11, 306
Łukaszek Stanisław 56
Łukawska Iwona 64, 150, 307
Łukawski Ferdynand 57, 302
Łukawski Tadeusz.....285
Łuszcz Zbigniew 294, 302

M

Macios Bolesław 236
Macios Emilia 236
Macios Irena.....236
Macios Lucjan.....236
Majewska Izabela.....140
Majewska Zofia 140, 303
Majewski Franciszek 168
Majewski Grzegorz.....140
Majewski Jan, ks.....118
Makowski Marek, ks. 26, 309
Malcowie 261
Malec Janina.....262
Malec Józefa ....Patrz Legwant Józefa

Malinowski Józef.....269
Małkiewicz Andrzej..... 102-103, 105
Małkiewicz Bogumiła.....103, 303
Małkiewicz Helena 103, 105
Małkiewicz Jan 103, 105, 168
Małkiewicz Maria 103
Małkiewicz Marianna.... 102-103, 105
Małkiewicz Mariola 105
Małkiewicz Urszula.....105
Małkiewicz Zdzisław 103
Małkiewiczowie 102
Małkiewicz-Wójcik Joanna 105
Małysz Stanisława 299
Małysz Władysław.....299
Maniecka Aneta.....27, 306
Mańka Józef 235
Marczewski Kazimierz.....42
Marczyk Franciszka.....253
Marczyk Józef 253
Marzec Agata .. Patrz Sadowska Agata
Masłowiec Justyna 11, 307
Maziarz Jan 59, 303
Mazur Andrzej 162
Mazur Stanisława.....162, 303
Mazurkiewicz Petronella ..... Patrz Dulęba Petronella
Mendala Maria 189
Mendala Zdzisław 14, 48, 189, 303
Michalski Wiktor.....285
Michalski, gospodarz 92
Misiuda Bonifacy 271
Moskal Kazimierz 249-250, 303
Moskal Stanisław 168
Motyła Daniel 50
Motyła Henryka 14, 42, 50-51, 303
Murawski Mieczysław, ks.. .. 9, 14, 114, 118, 175, 177, 303
Myjak Józef.... 11, 32, 54-55, 59, 97, 108, 134, 139, 174, 197, 223, 307-308

N

Niewadzi Kazimierz.....285
Niezgoda Fabian 80
Niezgoda Karol 225
Niezgoda Lech..... 78, 81, 303
Nowak Władysław 285
Nowakowski Bronisław.....285
Nowakowski Ryszard, ks. 274

O

Ochmyrak Zofia 257
Okoń Tadeusz..... 29-30
Olech Jan 292
Oleksak Ryszard, ks...109-110, 118, 289
Orawiec Czesław.....202
Orawiec Grzegorz 14, 210-211, 303
Orawiec Jan..... 14, 118, 174, 303
Ordowski Stefan.....86

P

Paluch Tadeusz 230, 303
Paszkowski Aleksander 14
Pater Dariusz, ks. 11, 308
Patyna Regina.....271
Patyna Roman 168
Patynowie.....272
Peterthil Jan.....235
Piątek Krystyna 80
Pietruszka Jan 285
Pietruszka Józef 249
Pietruszka Katarzyna 249
Pietruszka Piotr 114, 116
Pintal Wacław.....211, 308
Płaza Bolesław 235
Połetek Stanisław 285
Połetek Wacław 285
Powideł B. 76
Prus Józef.....168
Prus Stanisław 168
Pruś Józef.....257
Pruś Maria.....264

Pruś Władysław 264
Przała Teresa...11, 24, 51, 62, 64, 146, 150, 171, 308
Przewłocka Barbara 264, 303
Przewłocki Stanisław.....262
Przychodzka Marianna ...218, 220, 303
Przychodzki Tymoteusz 218
Przypkowski Tadeusz 12, 306
Puk Jan.....146
Pytka Barbara 130, 303
R
Reszczyk Franciszek 285
Rewera Sławomir.....297
Rewera Wanda 298
Rolecki E.....294
Rosiewiczowie 117
Rosiewiczówna F. 63
Roźmiej Jadwiga.....54
Roźmiej Jakub.....54
Rożkowicz Helena 289
Rutkowska Krystyna 288
Rutkowski Leon 288
Rylski Antoni.....14
S
Sabat Mieczysław 14, 40, 42, 192, 230, 303
Sabat Waldemar 14, 243, 303
Sado Grzegorz 9, 308
Sadowska Agata.....148
Sadowska Aniela.....160
Sadowski Piotr.....148
Sadowski Władysław 159-160
Saja Helena.....47, 303
Sałata Bolesław, ks.....132
Serafin Franciszek 217
Serafin Maryanna.....217
Seweryn Tadeusz 11, 23, 308
Sierokosz Ewa.....14, 25
Sikora Stefan 298, 303
Skorupska-Raczyńska Elżbieta...31, 308
Skóra Władysława 164
Sławiński Piotr..... 9, 31, 308
Słodownik Zofia 134
Słomka Klaudia 282
Smardz Andrzej 70, 303
Smardz Cecylia.....160
Smardz Franciszek.....72
Smardz Jan 168, 195
Smardz Janina.....72, 303
Smardz Krystyna.....195, 303
Smardz Maria 66, 303
Smardz Marian.....66
Smardz Wincenty.....254
Smardzowie 169
Smoleński Jan 168
Smolińscy 289
Smolińska Anna 280
Smoliński Bogusław 280
Snopek Stanisław 211
Socha Emanuela 124, 132
Socha Franciszek 45
Socha Krzysztof..... 124, 132, 303
Socha Maria.....46
Socha Mieczysław ... 14, 252, 256, 303
Socha Stanisław 40
Socha Wawrzyniec ..11, 24, 49, 62, 140, 145, 171, 308
Sochacka Anna 45
Sochacki Józef 45
Sochowie.....252
Sokoł Kirył.....30, 308
Sosna Aleksander.....30, 308
Soubirous Bernadeta, św. 27, 51
Stajniak Bolesław 168
Stajniak Stanisław 228, 303
Stajniak Stanisława 241
Staroń Zygmunt 168, 236
Stasiak Bogdan 258

Stasiak Cecylia 120
Stasiak Danuta 121-122, 126, 303
Stasiak Kazimierz 259, 307
Stasiak Maria 258-259, 303, 307
Stasiak Regina 248, 303
Stasiak Ryszard ...14, 114, 116, 118, 303
Stasiak Stanisław 120, 303
Stasiak Zygmunt 120
Stasiakowie 119-120
Stefaniak Antoni 168
Sternal Walenty 169
Stępień Grzegorz, ks. 259
Stępień Henryk, ks. 107-108
Stępień Józef 249
Stępień Teresa ....Patrz Kozioł Teresa
Stępień Waldemar 139
Strojek Bogdan, ks. 274
Strugała Jerzy 139
Strzelecki Antoni 285
Sułowski Paweł 209
Surma Anna 264
Surma Stanisław 264
Surowiec Daniela 46, 303
Surowiec Jan 224
Surowiec Józefa ....Patrz Dobek Józefa
Surowiec Kazimierz 224
Surowiec Mirosław 52
Sygnet Jarosław 130
Szczerowoda Jarosław 145-146, 303
Szemraj Jan 235
Szmardz Zofia 71-72
Szpara Wojciech, ks. 272
Szwagierczak Irena 43, 303
Szymańska Joanna 275
Szymański Andrzej, ks. 9, 14, 109, 111-112, 118, 259, 303
Szyprowski Adam 58, 303

Ś

Ścibior Józef 78
Śledź Anna 14, 86, 88, 91-92, 303
Śledź Antoni 258, 303
Śledź Antonina 236
Śledź Jan 85, 87, 94
Śmigiel Józef, ks. 9, 59
Śpiewak Maria 269
Świątańska Halina 57, 303
Świątański Tadeusz 57, 303
Świerkula Aniela 123
Świerkula Irena 271
Świerkula Roman 274
Świerkula Sylwester 274
Świerkula Wioletta 14, 198, 272, 303
Świerkulowie 272
Święcicka Elżbieta 148, 303
Święcicki Adam 148, 303
Święcicki Marian 148
Śwircz /Świrg/ Agata 299
Śwircz /Świrg/ Jan 299
Świstak Janina 271

T

Teter Helena 56
Tomala Franciszek 46
Tomala Helena 46
Trznadlewska Teresa 289
Trznadlewski Andrzej 289
Trznadlewski Stanisław 249, 254
Trznadlewski Stefan 289
Tworek Krzysztof 9, 88
Tworek Zbigniew, ks. 81

W

Walas Genowefa 149
Walas Kazimierz 149
Wałaszczyk Arkadiusz 62, 64, 303
Wałaszczykowie 63
Waryński Ludwik 97
Wawroński Władysław 235
Wielgus Anna 241
Wielgus Stanisław 168

Winiarski Henryk 215
Wiśniewski Stanisław.....142
Wojciechowska Beata 279, 308
Wojtas Iwona 14, 160, 303
Wojtas Marianna ..... Patrz Forc Marianna
Wolak Janusz 80
Wolak Zygmunt 81
Wolff Barbara.....12, 306
Worobiec Grażyna 269
Woś Andrzej 101
Woś Katarzyna 101, 303
Woźniak Henryk.....168
Woźniak Jan.....287
Woźnicka Danuta.....269
Wójcik Rozalia 210
Wrona Anna.....120
Wrona Stanisław 120
Wronowie.....119
Wróbel Grzegorz Tadeusz.....14, 289, 292, 303
Wróbel Jan.....292
Wróbel Paweł.....292
Wróblewscy 289
Wróblewska Halina 289, 303
Wypych Piotr.....11, 308
Wziątek Anna 52
Wziątek Mariusz 52
Z
Zając Franciszek 249
Zając Józef 90-91
Zając Stanisława 250, 303
Zając Stefania 90-91
Zając Teodor 246, 254, 303
Zaroda Edyta 14, 207-209, 211-212, 303
Zawadzki Piotr..... 137, 139, 207, 309
Zieja Józef.....287
Ziemnicki Franciszek.....24, 149
Zimnicka Marianna 13, 85
Zimnicki Walenty 13
Zimnicki Walęty.....85
Zimoląg Jan.....114
Zimoląg Maria 160
Zych Grażyna 150, 303
Zych Jan.....150
Zych Piotr.....149
Ż
Żmuda Jan.....160
Żmuda Michalina.....160

Piotr Sławiński, doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, pracownik Archiwum Państwowego w Kielcach Oddział w Sandomierzu. Interesuje się dziejami oświaty i kulturą religijną. Autor ponad stu artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz kilkunastu książek, m.in.: *Szkolnictwo średnie w Sandomierzu w latach 1915-1944* (Sandomierz 2002); *Parafie prawosławne w Opatowie w latach 1778-1915* (Sandomierz 2006; wyd. 2, 2012); *Szkoła rzemieślniczo-niedzielna w Sandomierzu w latach 1839-1906* (Sandomierz 2008; wyd. 2, 2012); *Prawosławie w Sandomierzu i okolicy* (Warszawa 2008); *Szkolnictwo elementarne Sandomierza w latach 1815-1914* (Sandomierz 2012), *Kształcenie młodzieży w Sandomierzu w latach 1815-1914* (Kraków 2013). Redaktor monografii *Cmentarz Świętopawelski w Sandomierzu* (Sandomierz 2010) i *Cmentarze żydowskie w Sandomierzu* (Sandomierz 2011). Laureat XII Edycji Nagrody Miasta Sandomierza „Bonum Publicum" im. Aleksandra Patkowskiego (2012 – III nagroda).

ISBN 978-83-944155-0-1

Urząd Gminy w Obrazowie